

Tilinpäätös 2018

HSY:n hallitus 15.2.2019

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Ilmalantori 1

00240 Helsinki

puhelin 09 156 11

faksi 09 1561 2011

www.hsy.fi

Lisätietoja

Pekka Hänninen, puhelin (09) 1561 2209

pekka.hanninen@hsy.fi

Copyright

Kartat, graafit, ja muut kuvat: HSY

Kansikuva: HSY

Sisällys

1	Toimintakertomus	3
1.1	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	3
1.1.1	Toimitusjohtajan katsaus	3
1.1.2	Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	5
1.1.3	Toimintaympäristö	7
1.1.4	Toiminta tilikaudella	7
1.1.5	Henkilöstö	13
1.1.6	Ympäristövastuu	15
1.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat	16
1.1.8	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	16
1.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	18
1.2	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä	21
1.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	24
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	24
1.3.2	Tuloksen muodostuminen toimialoittain	25
1.3.3	Toiminnan rahoitus	26
1.3.4	Kokonaistulot ja -menot	27
1.3.5	Rahoitusasema ja sen muutokset	28
1.4	Konsernin toiminta ja talous	29
1.4.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhtiöistä	29
1.4.2	Konsernia koskevat olennaiset tapahtumat	29
1.4.3	Konsernin toiminnan ohjaus ja sisäinen valvonta	30
1.4.4	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	31
1.5	Tilikauden tuloksen käsittely	34
2	Talousarvion toteutuminen	35
2.1	Kuntayhtymän toteutumisvertailut	35
2.1.1	Tavoitteet	35
2.1.2	Strategiset hankkeet	36
2.1.3	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	37
2.1.4	Investointien toteutuminen	39
2.1.5	Rahoitusosan toteutuminen	40
2.1.6	Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	41
2.2	Vesihuollon toteutumisvertailut ja erillislaskelmat	42
2.2.1	Tuloslaskelman toteutuminen	42
2.2.2	Investointien toteutuminen	43
2.2.3	Rahoituslaskelma	44
2.2.4	Tase	45
2.2.5	Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot hulevesiviemäröinnin tilinpäätöksestä	45
2.3	Jätehuollon toteutumisvertailut ja erillislaskelmat	47
2.3.1	Tuloslaskelman toteutuminen	47

2.3.2	Investointien toteutuminen.....	48
2.3.3	Rahoituslaskelma.....	49
2.3.4	Tase.....	50
2.4	Seutu- ja ympäristötiedon toteutumisvertailut.....	51
2.4.1	Tuloslaskelman toteutuminen	51
2.4.2	Investointien toteutuminen.....	51
2.5	Tukipalvelujen toteutumisvertailut.....	52
2.5.1	Tuloslaskelman toteutuminen	52
2.5.2	Investointien toteutuminen.....	52
2.6	Asiakaspalvelun toteutumisvertailut.....	53
2.6.1	Tuloslaskelman toteutuminen	53
2.6.2	Investointien toteutuminen.....	53
2.7	Johdon, ohjauksen ja kehittämisen yksiköiden toteutumisvertailut.....	54
2.7.1	Tuloslaskelman toteutuminen	54
2.7.2	Investointien toteutuminen.....	54
3	Tilinpäätöslaskelmat	55
3.1	Kuntayhtymän tilinpäätöslaskelmat.....	55
3.1.1	Tuloslaskelma	55
3.1.2	Rahoituslaskelma.....	56
3.1.3	Tase.....	57
3.2	Konsernin tilinpäätöslaskelmat	59
3.2.1	Konsernituloslaskelma.....	59
3.2.2	Konsernin rahoituslaskelma.....	60
3.2.3	Konsernitase	61
4	Liitetiedot	63
4.1	Kuntayhtymän ja konsernin liitetiedot.....	63
4.1.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	63
4.1.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	64
4.1.3	Tasetta koskevat liitetiedot	67
4.1.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	71
4.1.5	Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkiota koskevat liitetiedot	75
4.2	Tunnuslukujen laskentakaavat	77
5	Allekirjoitukset ja merkinnät	78

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Toimitusjohtajan katsaus

HSY:n yhdeksäs toimintavuosi oli vilkas ja menestyksenkäs. Talousarviossa asetetut tavoitteet saatiin pääosin toteutettua. Varsinkin ympäristön tilan parantumiseen kohdistuneet tavoitteet toteutuivat hyvin.

Henkilöstön kokemukset työnteon sujuvoittamisesta uudella joustavammalla työnteonmallilla olivat myönteisiä. Uusi monitilatoimisto Ilmalassa lunasti odotukset ja tilat osaltaan edistävät mielekästä työnteoa ja tarjoaa hyvät puitteet työntekijöiden yhteistyölle.

Yhtymäkokous hyväksyi marraskuussa HSY:lle uuden strategian vuoteen 2025. Strategia valmistelu aloitettiin jo edellisenä syksynä ja työ jatkui yli talven ja kevään. Valmisteluprosessi oli hyvin monipuolinen. Virkamiehet tekivät hyvää yhteistyötä hallituksen kanssa ja niin oma henkilöstö kuin tärkeimmät sidosryhmätkin osallistuivat valmisteluun prosessin eri vaiheissa.

HSY:n visiona on tehdä yhdessä pääkaupunkiseudusta maailman kestävin kaupunkiseutu. Tavoitteeseen vievät toiminta ympäristövastuun ja resurssitehokkuuden edelläkävijänä, korkea toimintavarmuus, sujuvat palvelut ja vakaa talous. Asukaslähtöisyys ja asiakaskokemus ovat painavasti mukana uudessa strategiassamme.

Tavoitteenamme on vähentää kolmanneksella oman toimintamme ja tuottamiemme palvelujen kasvihuonekaasupäästöjä. Tämä tehdään muun muassa vähentämällä kaatopaikkojen hajapäästöjä sekä rajoittamalla päästöjä esim. tiukemmilla kilpailutusvaatimuksilla. Vähennämme omaa energiankulutuksemme määrää ja lisäämme omaa uusiutuvan energian tuotantoamme esimerkiksi tehostamalla biokaasun ja kaatopaikkakaasun hyötykäyttöä ja lisäämällä vesihuollon energiatehokkuutta.

Myös seudullisella yhteistyöllä tavoitellaan kestäväää pääkaupunkiseutua. Painopistealueina ovat kiertotalous ja hulevesien hallinta.

Strategiaa tukevat vesihuollon ja jätehuollon uudet investointistrategiat ja -ohjelmat. Vesihuollon investointistrategiassa varaudutaan vesijohtoverkon saneerauksiin ja vedenjakelun turvaamiseen lenkkiyhteyksin. Lisäksi ympäristövastuuseen varaudutaan muun muassa viemäriverkon ja pumppaamoiden kunnon parantamiseen ja Helsingin kantakaupungin sekaviemäröidyn verkon ylivuotojen vähentämiseen eriyttämällä jäte- ja hulevesiverkko vaiheittain. Resurssitehokkuuteen tähtäävät puolestaan esimerkiksi jätehuollon investoinnit Sortti-konseptin kehittämisessä.

HSY:n kaikkien aikojen suurin yksittäinen investointi, uuden jäteveden puhdistamon rakentaminen Espoon Blominmäkeen on edennyt maanalaisten tilojen louhinnan jälkeen varsinaisen laitoksen rakentamistyöhön. Valmistuttuaan muutaman vuoden kuluttua uudella laitoksella puhdistetaan noin 400 000 asukkaan jätevedet Espoosta, Kauniaisista, Kirkkonummelta, Siuntioista ja Länsi-Vantaalta.

Vuoden 2018 alussa avasimme Kirkkonummen Jorvakseen uuden Sortti-aseman. Uusi nykyaikainen asema korvasi Munkinmäen vanhan Sortti-aseman. Sorttitoiminnan suosio on tasaisesti kasvanut ja päättyneen vuoden asemien yhteenlaskettu kävijämäärä ylitti jo 470 000 asiakaskäynnin rajan. Sorttiasemille voi tuoda monia jätteitä myös maksutta.

HSY:n kehittämä ravinteiden talteenottomenetelmä Ravita, jossa fosfori kerätään talteen suoraan jätevedestä, palkittiin SITRA:n Kuntien kiertotalouden kiinnostavimmat teot -kilpailussa. HSY:n Sortti-asemat saivat kunniamaininnan samassa kilpailussa sarjassa Rakentaminen & infra.

HSY:n toiminta jatkaa taloudellisesti vakaalla pohjalla. Tilikauden ylijäämä oli 32 miljoonaa euroa. Pitkjänteisellä taloushoidolla varaudutaan ennätysellisen suuresta investointitasosta aiheutuviin kasvaviin pääomamenoihin.

Raimo Inkinen

toimitusjohtaja

1.1.2 Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymäkokous. Tilivelvollinen toimielin on hallitus ja tilivelvollisia viranhaltijoita toimitusjohtaja sekä toimiala- ja tulosaluejohtajat.

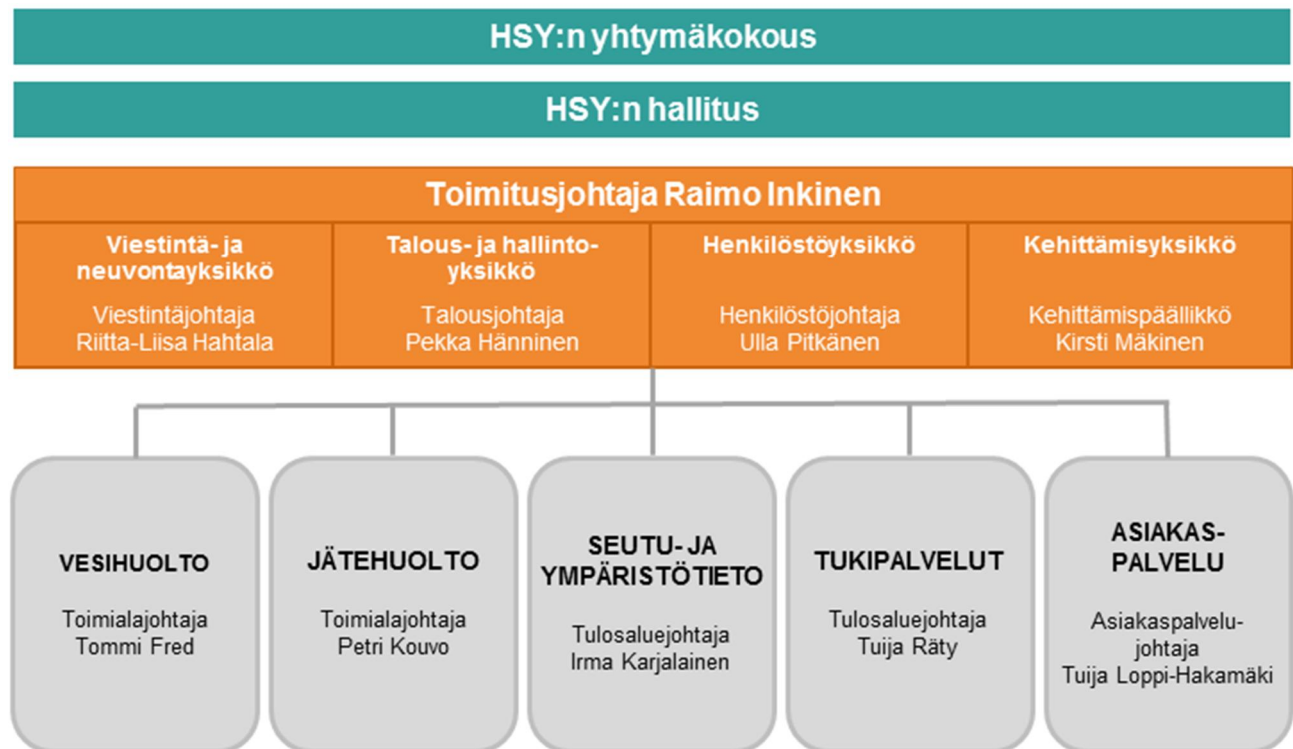
Hallitus 2018

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Harjanne Atte (Vihr/Helsinki), varapuheenjohtaja	Tuominen Aino (Vihr/Helsinki)
Korpela Minna (KOK/Kauniainen)	Weckman Markku (KOK/Vantaa)
Krabbe Johanna (KOK/Helsinki)	Ihalainen Samu (KOK/Helsinki)
Kuusisto Kari (KOK/Espoo)	Ahola Marja (KOK/Espoo)
Louhelainen Kirsi (Vihr/Espoo)	Lahti Timo (Vihr/Vantaa)
Niiranen Matti (KOK/Helsinki)	Knaapi Emilia (KOK/Helsinki)
Nygård Mia (KOK/Helsinki), puheenjohtaja	Haavisto Joonas (KOK/Helsinki) 16.11.2018 saakka Ohela Mikko (KOK/Helsinki) 16.11.2018 alkaen
Parviainen Tarmo (SDP/Vantaa)	Kerola Hannele (SDP/Espoo)
Pasanen Amanda (Vihr/Helsinki)	Airaksinen Jussi (Vihr/Helsinki)
Portin Anders (RKP/Espoo)	Jungner-Nordgren Anna (RKP/Helsinki)
Rautavaara-Hämäläinen Maija (Vihr/Vantaa) 16.11.2018 saakka	Annala Antti (Vihr/Vantaa)
Kuusela Minna (Vihr/Vantaa) 16.11.2018 alkaen	
Saarikangas Markku (PS/Helsinki)	Miettinen Taisto (PS/Kauniainen)
Tyystjärvi Kati (Vas/Vantaa)	Suihkonen Tuomas (VAS/Vantaa)
Vuorela Antti (SDP/Helsinki)	Kantola Anna-Maria (SDP/Helsinki)

Asiantuntijajäsenet	
Vapaavuori Jan, Helsinki	
Isotalo Olli, Espoo	
Lipponen Martti, Vantaa	
Masar Christoffer, Kauniainen	

Tarkastuslautakunta (1.7.2017 alkaen)

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Ahola Eero (KOK/Espoo), puheenjohtaja	Virta Raija (KOK/Vantaa)
Laitinen Hanna Leena (Vihr/Vantaa)	Ant-Wuorinen Lauri (KOK/Kauniainen)
Levo Juha (KOK/Helsinki)	Aarnio Iida (KOK/Helsinki)
Mutka Sari (KOK/Kauniainen)	Pietikäinen Jarkko (Vihr/Helsinki)
Pursula Tiina (Vihr/Espoo), varapuheenjohtaja	Auvinen Antti (Vihr/Vantaa)
Turunen Aarno (SDP/Espoo)	Salo Arja (SDP/Helsinki)
Vainionpää Antti (Vas/Helsinki)	McDermott Liisa (VAS/Espoo)

1.1.3 Toimintaympäristö

Valtionvarainministeriön syksyn 2018 taloudellisen katsauksen mukaan vuosi 2018 on nykyisen suhdannevaiheen paras vuosi. Bruttokansantuotteen kasvun ennustetaan olevan vuonna 2018 noin 3 prosenttia ja vuosina 2019-2020 noin 1,6 %. Työllisyysaste on noussut yli 72 prosenttiin. Työllisyysasteen ennustetaan vielä hiukan parantuvan vuosina 2019-2020. Maailmantaloudessa korkea suhdanteen ennustetaan jatkuvan, mutta nopeimman kasvuvaiheen ennustetaan olevan takana. Etenkin Euroopassa talouskasvussa on nähtävissä hidastumisen merkkejä.

Vuoden 2018 keskimääräinen inflaatio oli 1,1 % ja vuosina 2019-2020 inflaation ennustetaan edelleen kiihtyvän. Inflaation nousuun vaikuttavat palvelu, elintarvike ja energiahintojen nousu. Vuosina 2018 - 2019 hintojen ennakoitaan nousevan noin 1,5 % vuosivauhdilla. Raakaöljyn hinta on noussut vuonna 2018 ja tulevina vuosina nousun ennakoitaan jatkuvan vahvan kysynnän ja tuotantorajoitteiden takia. Öljyn hinnan nousu heijastuu mm. jätekuljetusten kustannuksiin. Pitkään alhaisella tasolla pysyneen korkotason ennakoitaan hiukan nousevan vuosina 2019-2020, mikä heijastuu HSY:n kasvavan lainarahoituksen myötä osaltaan rahoitusmenoihin.

Helsingin seudulla tuotannon kasvu jatkui vahvana. Helsingin talous on kasvanut n. 2,5 % kahdella ensimmäisellä neljänneksellä vuonna 2018 kahden edellisen vuoden tavoin ja kasvun ennakoitaan edelleen jatkuvan. Rakentamisen ennakoitaan kasvavan tänä vuonna 3 % prosenttien vauhtia. Uusia talonrakennustöitä ennakoitaan tänä vuonna syntyvän 40 miljoonaa kuutiometriä ja uusia rakennustöitä aloittavan ennätysellinen määrä, 44 000 asuntoa. Vuonna 2019 rakennustöiden aloitusten arvioidaan hiipuvan keskimääräiselle tasolle, koska asunnoille myönnetty rakennusluvut ovat selvässä laskussa. Toimitilarakentamisessa liike- ja julkisessa rakentamisessa aloitusten arvioidaan lisääntyvän. Maa- ja vesirakentamisen kasvu on puolestaan pysähtynyt. Korjausrakentamisen ennakoitaan jatkuvan tasaista 1,5 % kasvua. Rakentamisen kustannukset ovat nousseet keskimäärin 2,1 %:a, mikä on selvästi edellisvuosia nopeampi tahti.

Keskeinen HSY:n toimintaan vaikuttava lainsäädäntömuutos vuonna 2018 oli 24.5. voimaan tullut EU:n yleinen tietosuoja-asetus. Tietosuoja-asetus toi uusia velvoitteita henkilötietojen käsittelyyn ja vaati useita toimia HSY:ssä. Näistä keskeisimpiä olivat palvelusopimusten päivittäminen vastaamaan asetusta, tietosuojaselosteiden laadinta, prosessien luominen tietojen tarkistamista varten ja tietosuojavastaavan nimeäminen. EU:n tietosuoja-asetusta täydentää 1.1.2019 voimaan tullut tietosuojalaki.

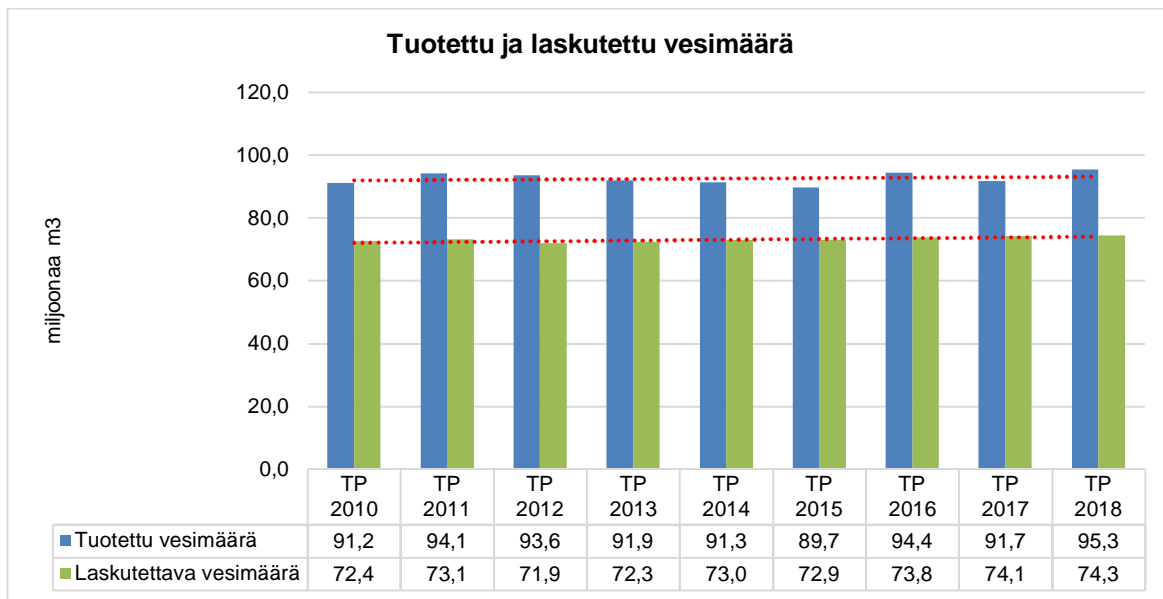
Eduskunta hyväksyi toukokuussa 2018 jätelain muutoksen ensimmäisen vaiheen, jolla kuntavastuuta rajattiin pääosin vain asumisen jätteeseen. Jätelain ensimmäisen vaiheen muutos on tullut voimaan 1.1.2019 alkaen. Jätelain muutoksen toista vaihetta koskeva hallituksen esitys, jossa ehdotetaan täsmennettäväksi kunnan toissijaista järjestämisvelvollisuutta, annettiin marraskuussa 2018. Heinäkuussa 2018 tulivat voimaan EU:n jätesäätöjen muutokset, jotka on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 5.7.2020 mennessä.

HSY sai solmittua vuoden 2018 aikana vesihuoltolain edellyttämät sopimukset huleveden viemäröinnistä jäsenkuntien kanssa, kuten vesihuoltolain muutos edellytti.

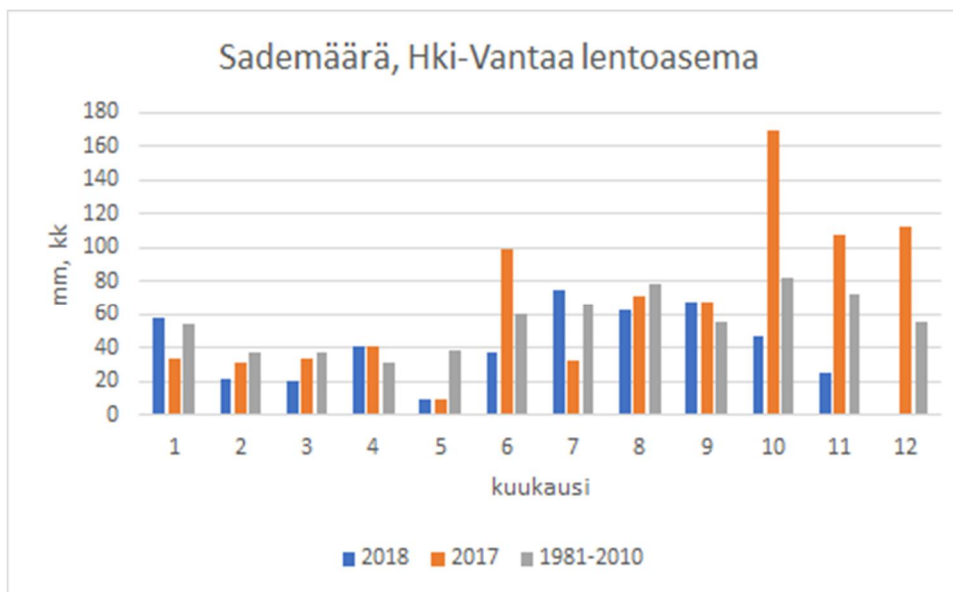
1.1.4 Toiminta tilikaudella

HSY tuotti vuonna 2018 vesi- ja jätehuoltopalveluja yli miljoonalle pääkaupunkiseudun asukkaalle ja yrityksille. Talousvettä tuotettiin ja jätevettä puhdistettiin myös toiminta-alueen ulkopuolisille vesihuoltolaitoksille sekä hoidettiin jätehuoltopalvelut sopimusperusteisesti Kirkkonummen kunnalle. Seutu- ja ympäristötietoja tuotettiin pääkaupunkiseudulle ja osin laajemmalle, Helsingin seudun 14 kunnan alueelle tai Uudenmaan 18 kunnan alueelle.

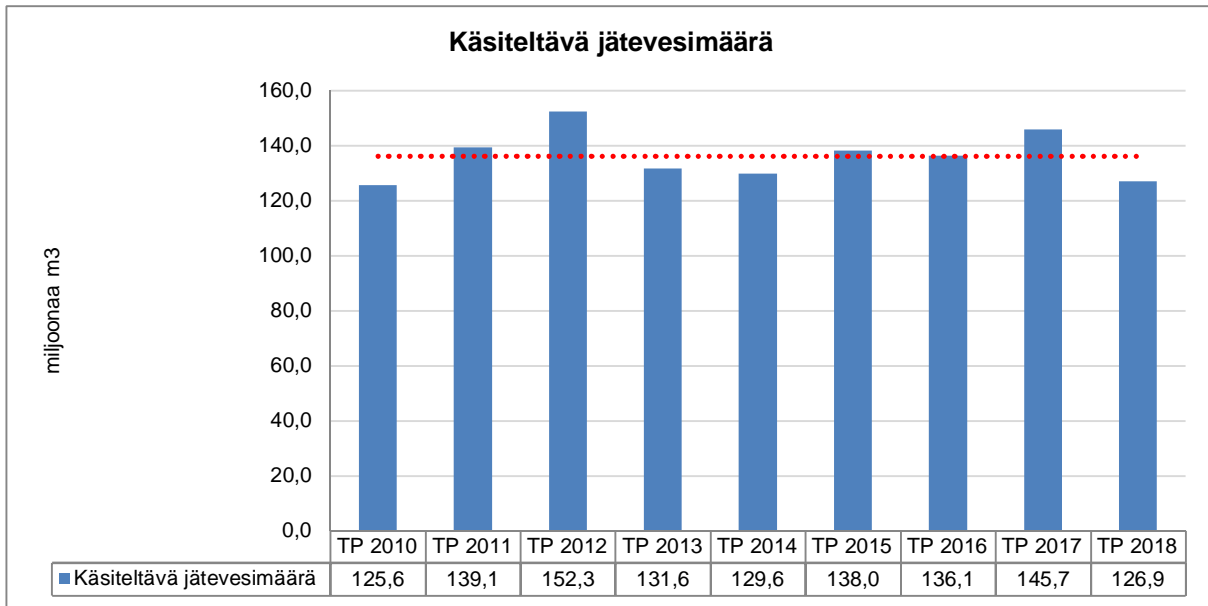
VESIHUOLTO

Talousvettä pumpattiin verkostoon 3,6 milj. m³ (4,0%) edellistä vuotta enemmän. Ilmatieteenlaitoksen tilastojen mukaan, vuosi 2018 oli vähäsateisempi (tammi-marraskuussa sadetta HKI-Vantaalla 466 mm) kuin edellisvuosi (tammi-marraskuussa 2017 698 mm) ja kuivempi kuin pitkänajan keskiarvo (tammi-marraskuussa 1981-2010 616 mm). Kuiva kesä lisäsi vedenkulutusta. Tuotettu vesi oli hyvälaatuista. Se täytti sekä viranomaisten laatuvaatimukset ja –suositukset että HSY:n omat laatuvaatimukset. Vettä tuotettiin kahdella pintavesilaitoksella ja yhdellä pohjavesilaitoksella.

Veden laskutettu määrä kasvoi 0,2 milj.m³, mikä oli kasvua edelliseen vuoteen 0,3%. Volyymikasvuun vaikuttaa pääkaupunkiseudun voimakas asukasmäärän kasvu (ennuste 1,5%), mutta samaan aikaan ominaiskulutus laskee lähinnä vettä säästävien teknisten ratkaisujen myötä. Laskutuksen osuutta pumppauksesta ei tule tarkastella vuositasolla arviolaskutuksen vuoksi.

Vuoden 2018 aikana käsitelty jätevesimäärä oli kokonaisuudessaan 126,9 milj. m³, joka on kuivasta kesästä ja syksystä johtuen 12,9 % pienempi kuin vuonna 2017. HSY:n jätevedenpuhdistamot saavuttivat ympäristölupamääräysten mukaisen toimintatason sekä ympäristölupamääräyksiä tiukemmat HSY:n omat tonnipohtaiset tavoitteet. Viikinmäen jätevedenpuhdistamon tulos oli vuonna 2018 OCP-indeksillä mitattuna erittäin hyvä, ja fosforin poiston tehokkuus oli koko toiminnan aikaisten tilastojen paras. Tulosta rasitti kuitenkin heinäkuun lopussa käynnistynyt, typenpoistoon kolmen viikon ajan vaikuttanut ja nitrifikaatiobakteereiden toiminnan lamaannuttanut, teollisuusperäinen myrkytys. Myrkytys alkuperä jäi lopulta vahvistumatta, mutta sen epäillään olevan jokin tiourea-pohjainen teollisuuskemikaali. Suomenojan jätevedenpuhdistamon tulos oli niin ikään vuonna 2018 OCP-indeksillä mitattuna erittäin hyvä. Suomenojalla ja Viikinmäessä ei ollut vuoden aikana laitosohituksia. Jätevedenpuhdistuksen kuormitus mereen vuonna 2018 fosforin osalta oli 23 tonnia (tavoite 40 tonnia) ja typen osalta 1048 tonnia (tavoite 1200 tonnia).

Vesihuoltoverkostoa laajennettiin, ylläpidettiin verkoston kuntoa ja investoitiin laitoksiin

Vesihuoltoverkosto (km)	Verkostoa yhteensä	Uutta verkostoa rakennettu v. 2018	Vanhaa verkostoa saneerattu v. 2018
Vesijohdot	3098	36,3	12,8
Jäte- ja sekavesiviemärit	2902	26,3	11,9
Hulevesiviemärit	2415	25,7	4,1
Yhteensä	8415	88,3	28,8

Vuonna 2018 korjattiin äkillisiä vesijohtojen putkirikkoja 300 kpl ja viemäritukoksia avattiin 102 kpl. Kulutuskeskeytysaika oli 6,1 minuuttia/asukas. Vesijohtoverkostonvuotoja oli vuoden aikana enemmän kuin edellisellä vuonna ja viemäritukoksia oli myös enemmän. Vuoden aikana selvitettiin uusia vesijohto- ja viemäriverkoston kuntotutkimusmenetelmiä.

Vesihuollon alueverkostoa rakennettiin kohtuullisen vilkkaasti vuonna 2018, mutta rakentaminen toteutui talousarviovarausta vähäisempänä johtuen mm. Kivistön keskuksen ja Ylästä 7, 8 ja Sutars 2 alueiden sekä Telakkarannan alueen rakentamisen viivästymisestä. Investointeja toteutettiin investointiohjelman mukaisesti lukuisissa aluekohteissa. Keskeisiä tai merkittäviä kohteita olivat Espoossa mm. Finnoon, Lintuvaaran, Perkaan ja Saunalahden alueet, Helsingissä Kalasataman, Pasilan, Jätkäsaaren, Kuninkaantammen, Tankovainion ja Maatullinpuiston alueet, Vantaalla Kivistön (mm. Vantaankoskentie, Mestarintie, Korundinportti), Keimolanmäen, Ojangon bussivarikon, Joukontien, Kanervanummen ja Tavitian alueet sekä Kauniaisissa

Palokunnankuja. Katuhankkeiden yhteydessä tehtiin runsaasti yhteiskohdesaneerauksia ja runkojohtoja. Hulevesien eriyttämistä toteutettiin mm. Mechelininkadulla, Tukholmankadulla, Erottajalla ja Eteläisellä Hesperiankadulla, jossa kaupunki rakennuttaa mm. hulevesien suodatusarkun ja tutkii sen toiminnallisuutta ja puhdistustehoa. Haja-asutusalueelle verkostoa laajennettiin mm. Kotimäessä. Raide-Jokerin johtosiirtojen suunnittelu käynnistyi laajamittaisesti. Espoon Hatsinanpuistossa käynnistyi johtosiirroiltaan merkittävä urakka.

Malmi – Ala-Tikkurilan runkovesijohdon ensimmäinen osuus valmistui ja toinen osuus käynnistyi. Heidenhofin alueen runkovesijohdon uusiminen valmistui käyttöönottovaiheeseen. Porkkalankadun alueella käynnistyi runkovesijohdon uusimis- ja täydennystyö, jolla varmistetaan Lauttasaaren, Ruoholahden ja Jätkäsaaren vedenjakelua. Urakan yhteydessä uusitaan myös muuta huonokuntoista vesihuoltoverkostoa sekä eriytetään alueen sekaviemärintiä. Ilmalan alueella kunnostettiin vanhoja vesijohtotunneleita ja samassa yhteydessä uusittiin tunnelissa sijaitseva johto teräsputkisujutustekniikalla.

Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen lähtevän veden virtausmittauksen uusiminen valmistui, kapasiteetinnoston ja perusparannuksen yleissuunnittelu valmistui ja hankesuunnitelma hyväksyttiin yhtymäkokouksessa marraskuussa. Vanhakaupungin vedenpuhdistuslaitoksen lähtevän veden virtausmittauksien uusiminen käynnistyi. Kuninkaanlähteen pohjavesilaitoksen rakentaminen oli käynnissä koko vuoden ja se saatiin käyttöönottovalmiuteen. Hiekkaharjun uuden vesitornin rakentaminen oli käynnissä koko vuoden ja vanhalle tornille saatiin purkulupa. Ilmala 1 vesitornin katon saneeraus käynnistyi ja Espoonlahden vesitornin katon saneeraus valmistui.

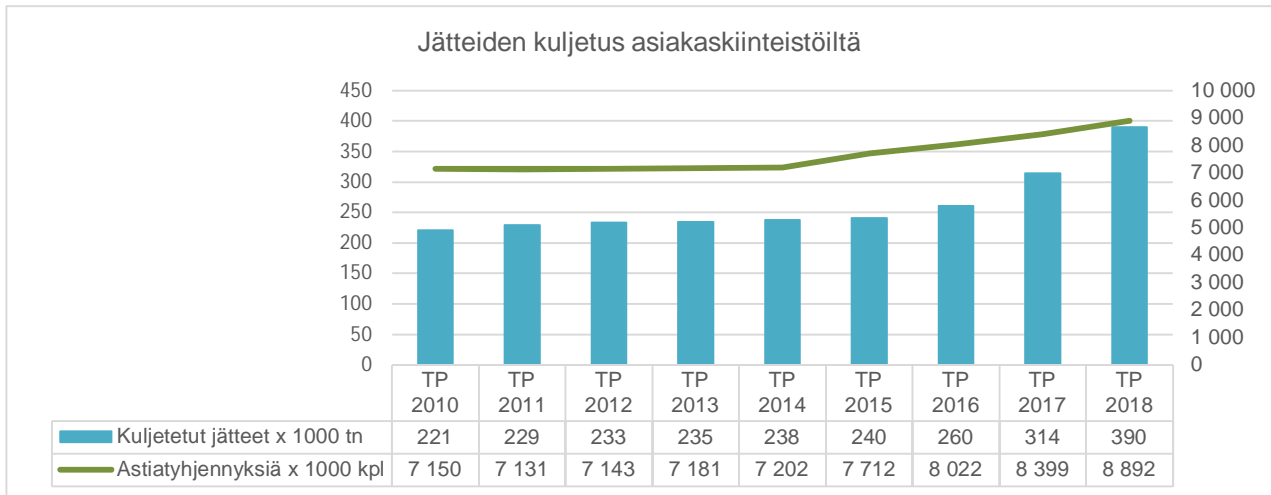
Blominmäen puhdistamon projektihoitourakasta tehtiin maaliskuussa urakasopimus YIT Infra Oy:n kanssa, mutta urakka ei ole edennyt lähinnä käynnistysvaiheesta johtuen tavoiteaikataulun mukaisesti. Viemäritunnelien kolmesta urakkaosuudesta tehtiin helmikuussa urakasopimukset Kalliorakennus-Yhtiöt Oy:n kanssa ja urakat ovat edenneet pääosin aikataulun mukaisesti. Finnoossa sijaitsevan neljännen ja viimeisen urakkaosuuden urakoitsijaksi valittiin joulukuussa SRV Infra Oy:n ja Pohjolan Kalliotyö Oy:n muodostama työyhteisö.

Viikinmäen jätevedenpuhdistamon vaativa tulopumppaamon saneeraus käynnistyi ja työmaan vaatimat mittavat ohituspumppausjärjestelyt saatiin toteutettua ja otettua käyttöön aikataulun mukaisesti syksyllä 2018. Varsinainen saneerausurakka saadaan päätökseen kesällä 2019.

JÄTEHUOLTO

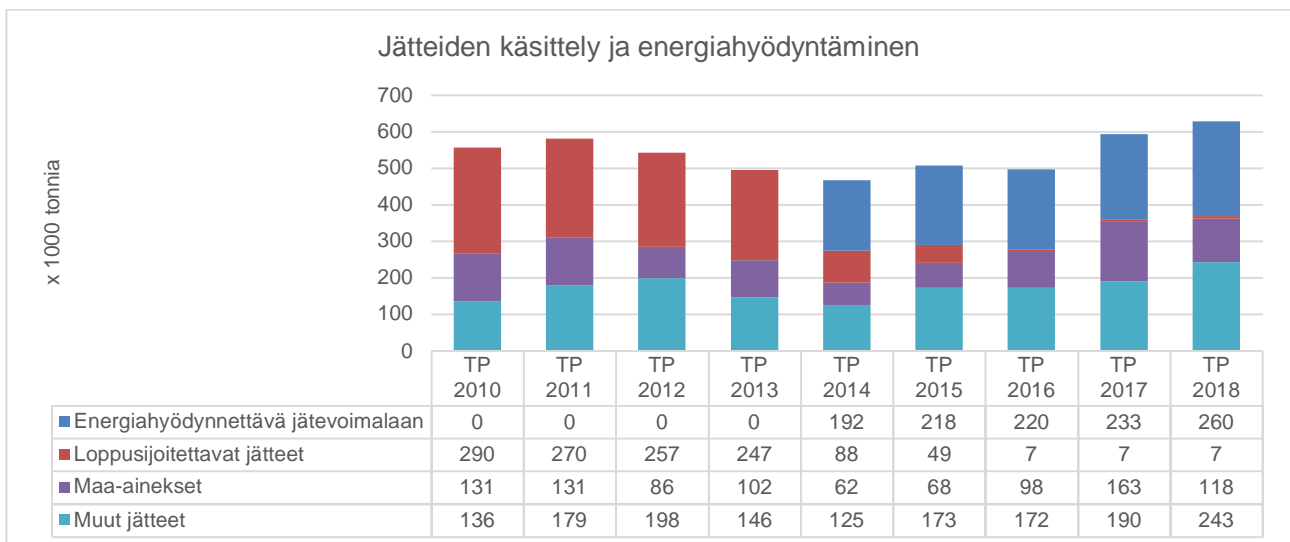
Vuoden 2018 aikana tehtiin yhteensä noin 8,9 miljoonaa jäteasiatyhjennystä, joka oli noin 0,5 milj. tyhjennystä edellistä vuotta enemmän. Suurimmat muutokset tapahtuivat sekajätteen, kartonkipakkausten ja muovipakkausten tyhjennysmäärissä. Sekajätteen tyhjennysmäärä kasvoi noin 4 % vuoteen 2017 verrattuna, kartonkipakkausten noin 26 % ja muovipakkausten noin 34 %. Kartonkipakkausten keräyksessä vuosi 2018 oli ensimmäisen täysi vuosi, jolloin koko toimialue oli HSY:n hoidossa, mikä näkyy kartonkipakkausten tyhjennysmäärissä. Muovipakkausten osalta asiakasmäärien 89 %:n lisäys vuodesta 2017 vaikutti tyhjennysmäärien kasvuun.

Vuoden aikana kilpailutettiin useita jätteenkuljetusten urakka-alueita, jotka pitivät sisällään sekajäte-, biojäte-, muovipakkaus- ja kartonkiurakoita. Lisäksi kilpailutettiin kuonan kuljetus Vantaan jätevoimalalta käsittelyyn.

Vuonna 2018 Ämmässuolla vastaanotettiin noin 430 000 tonnia jätettä, joka on 3 % enemmän kuin vuonna 2017. Biojätettä vastaanotettiin yhteensä noin 62 000 tonnia vuonna 2018. Biojätteen määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna noin 9 %. Hyödynnettävän rakennusjätteen määrä kasvoi lähes 20 % 88 000 tonniin. Käsitteilyyn vastaanotettujen pilaantuneiden maiden määrä kasvoi yhteensä noin 24 % vuoteen 2017 verrattuna. Kaatopaikkakaasusta tuotettiin sähköä myyntiin 37,7 GWh ja biokaasuvoimala 6,9 GWh.

Puhtaiden maa-ainesten vastaanottoa rajoitettiin vuoden aikana, jotta vanhan kaatopaikan muotoilu voidaan toteuttaa hallitusti. Seutulaan ohjattiin suurin osa pinnoitetusta puusta uudelle käsittelykentälle. Ekomo -toimijat ottivat vastaan vuonna 2018 Ämmässuolla noin 69 000 tonnia erilaisia jätelajeita materiaali- ja energiahyödynnettäväksi. Maksullisten punnitusten määrä kasvoi Ekomo -toimijoiden keskuudessa merkittävästi vuoteen 2017 verrattuna.

Sortti-asematoiminnassa Kivikon, Konalan, Jorvaksen, Ruskeasanan ja Ämmässuon Sortti-asemilla kävi vuonna 2018 yhteensä noin 473 000 asiakasta. Asiakasmäärät nousivat 8 % edellisvuoteen verrattuna. Ruskeasanan ja Jorvaksen Sortti-asemat on otettu hyvin vastaan asiakkaiden keskuudessa ja ne ovat vähentäneet asiakkaita ruuhkaiselta Kivikon Sortti-asemalta.

Sortti-asemilla on jatkettu saniteettikalusteiden ja muovin keräyskokeiluja. Uudelleenkäyttöön menevän materiaalin osalta jatketaan yhteistyötä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen kanssa. Sortti-asemien

asiakaskokemus on edelleen parantunut. Asiakkaat kokevat selvitysten mukaan Sortti-aseman palvelun ystävälliseksi. Kierrätyspisteet on myyty Rinki Oy:lle. 1.1.2019 alkaen Rinki on vastaa kierrätyspisteiden toiminnasta.

Ekomo-projektissa on tavoitteena, että HSY:n toimintojen ympärille syntyy erilaisiin kumppanuuksiin ja yritysyhteistyöhön nojaavaa uutta tuotantoa, palveluita ja jättemateriaalien uutta jalostusta. Vuoden 2018 aikana solmittiin yksi uusi Ekomo-yhteistyösopimus.

Syksyllä 2018 toteutettiin pääkaupunkiseudun sekajätteen koostumustutkimus, jonka tulokset julkaistaan keväällä 2019. Tutkimus toistetaan säännöllisesti ja siinä tuotetaan tietoa alueen sekajätteen koostumuksesta esimerkiksi kierrätysastelaskennan tueksi. Edellinen tutkimus oli suoritettu vuonna 2015. Samalla toteutettiin jätteenkeräyksen monilokeropilottiin liittyvä alkutilannetta kartoittava jätteen koostumustutkimus. Myös kiinteistöiltä erilliskerätyn muovin laatua tutkittiin vuonna 2018.

Biojätteen lajittelun tehostamiseen tähtäävä BIORENT-hanke on jatkunut suunnitellusti vuokra-asuntoyhtiöiden kanssa. HSY on lisäksi mukana Luonnonvarakeskuksen yhteishankkeessa, jossa tutkitaan hyönteisten hyödyntämistä biojätteen käsittelyssä. HSY on käynnistänyt vuonna 2018 yhteishankkeen Luonnonvarakeskuksen ja Gasum Oyj:n kanssa puhdistamolietteen käsittelyn kehittämiseen pyrolysoimalla. BIORENT ja Lie-tehiili –hankkeet saavat rahoitusta Ympäristöministeriön Ravinteiden kierrätyksen edistämistä ja Saaristomeren tilan parantamista koskevasta ohjelmasta.

Jätteenpolton tuhkien ja kuonien käsittelyyn liittyvillä hankkeilla on tavoiteltu sitä, että entistä suurempi osa niistä olisi hyödynnettävissä omassa toiminnassa tai kierrätettävissä uusiomateriaaleina. Vuonna 2018 Ämmäsuolle on esimerkiksi rakennettu koerakenteita kuonasta, joissa tutkitaan kuonan soveltuvuutta infrarakenteisiin ja näiden rakenteiden pitkäaikaiskestävyyttä. Kaatopaikkakaasun hyödyntämiseen liittyen selvitettiin erilaisia teknologioita, joilla Seutulän suljetun kaatopaikan tuottamaa heikkolaatuista kaatopaikkakaasua voidaan hyödyntää. Lisäksi toteutettiin esiselvitys kaatopaikkakaasun tuotannon tehostamisesta ja jälkihoitoajan lyhentämisestä lisäämällä kaatopaikkaan orgaanisen aineksen hajoamista tehostavia entsyymejä.

Täyssähkökäyttöisen jäteauton pilotointiin tähtäävää hanketta on valmisteltu VTT:n ja alan yritysten kanssa. Hankkeen odotetaan käynnistyvän keväällä 2019. Uusien jätehuoltomääräysten valmistelun tueksi toteutettiin elinkaariarviointeja.

Jorvaksen Sortti-asema otettiin käyttöön Kirkkonummella vuoden 2018 alussa. Kivikon Sortti-asemalle valmistui asiakasliikennöintiä helpottava lisäkaista ja kevyen liikenteen yhteys, joilla varmistetaan sujuva ja turvallinen jätteiden pienerien vastaanotto. Vuoden lopussa valmistuivat myös Kivikon piha-alueiden 1. vaiheen perusparannustyöt ja toimisto - sekä sosiaalitoimien muutostyöt. Piha-alueiden rakenteissa hyödynnettiin kierrätysmateriaaleja. Uudelleenkäyttöön menevän materiaalin osalta jatketaan yhteistyötä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen kanssa. Kivikon jätepalvelukeskukseen valmistui yhteensä 244 paneelia sisältävä aurinkosähkövoimala, jolla tuotetaan kesäaikana valtaosa jätehuollon kiinteistössä tarvitsemasta sähköenergiasta.

Biojätteen käsittely turvattiin laitosten ja kenttien vuotuisilla uudis- ja parannusinvestoinneilla. Vuonna 2018 toteutettiin mm. biojätteen kompostoinnin tukiaineen varasto- ja kuivauskatoksen rakennustyöt, tehostettiin biojätteen käsittelyn energiatehokkuutta laitteistohankinnoin ja korjattiin käsittelytilojen lattiarakenteita.

Jätevoimalan kuonan käsittelyä tehostettiin rakentamalla laajennusalueelle n. 1 ha:n laajuinen päällystetty kuona käsittelykenttä. Kenttärakenteessa hyödynnettiin HSY:n strategian mukaisesti jätevoimalan suhteutettua kuonaa. Samassa yhteydessä toteutettiin myös kaatopaikan väliaikaisten pintarakenteiden suunnittelu- ja vertailuprojektissa tarvittavien koekenttärakenteiden rakentaminen. Jatkossa kaikissa kenttärakenteissa pyritään hyödyntämään HSY:n jalostamaa jätevoimalan kuonaa, jolla korvataan neitseellisiä luonnonkiviaineksia.

Vuoden 2018 aikana käynnistettiin jätevoimalan tuhkastabilointilaitteisto hankinta ja toimitus alue- ja perustustöineen.

Alueen ympäristöhaittoja ehkäistiin tehokkaasti toteuttamalla kaatopaikan pintarakenteita sekä vanhalla että nykyisellä jätteiden täyttöalueella. Vahalla kaatopaikalla toteutettiin ympäristöluvan mukaisia lopullisia pintarakenteita ja käytössä olevalla kaatopaikalla vastaavasti väliaikaisia pintarakenteita. Vuoden 2018 kunnostettiin myös käsittelykeskuksen vanha jätevesien päätasausallas tiivistämällä ja pinnoittamalla altaan betonirakenteet. Alueen puhtaiden ja likaisten vesien erotteluun kiinnitettiin vuoden aikana huomiota käynnistämällä puhtaiden ja likaisten vesien erottelun hakkeita, joissa selvitetään mahdollisuuksia erotella ja puhdistaa alueen pintavesiä niin, että ne ovat jatkossa maastoon johdettavissa. Tässä yhteydessä on testattu erilaisia puhdistuslaitteita ja ryhdytty selvittämään biologisten suodatinrakenteiden toimivuutta.

Veikkolaan valmistui sakokaivolietteiden vastaanottoasema.

Lähivuosina rakentamisen toimialalla käytetään entistä enemmän uusiutuotteita ja energiaa säästäviä ratkaisuja. Jätehuollon osalta tämä tarkoittaa mm. neitseellisten kiviainesten korvaamista jätteistä jalostetuilla materiaaleilla ja energiatehokkaiden tuotteiden käyttöön ottamista. Käsiteltävistä jätteistä jalostetaan tuotteita, jotka ovat ympäristölle turvallisia. Tämä edellyttää tutkimista ja kehittämistä sekä merkittävää koetoimintaa.

SEUTU- JA YMPÄRISTÖTIETO

HSY seuraa pääkaupunkiseudun ilmanlaatua 11 mittausasemalla seitsemässä pysyvässä mittauspisteessä sekä siirrettävillä asemilla erityyppisissä kohteissa. Ilmanlaadun mittausverkkoa täydennettiin innovatiivisilla sensoreilla ja liikenteen päästöjä tutkittiin yhdessä tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa Mäkeläntien supermittausasemalla. Ilmanlaatuilanne on paremmin asukkaiden saavutettavissa, kun metrojen ja ratikoiden näytöille saatiin ilmanlaatukartta ja -ennuste (hsy.fi/ilmanlaatu), joka kehitettiin yhteistutkimushankkeissa.

Seudullisessa perusrekisterissä (SePe) ylläpidettiin pääkaupunkiseudun yhtenäisiä rekisteri- ja paikkatietoja. HSY kokosi maankäytön asumisen ja liikenteen sopimuksen 2016 - 2019 seurantatiedot yhteistyössä Uudenmaan liiton, HSL:n, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. MAL 2019 suunnitelman taustatiedoiksi koottiin Asumisen ilmiöt -raportti. Maamassojen hallinnan työkalun SeutuMaisa määrittelytyötä tehtiin yhteistyössä seudun kuntien kanssa. Tietoja avattiin avoimena datana.

HSY julkaisi uusimmat tiedot seudun kasvihuonekaasupäästöistä, seudun kaupunkitoimijoiden ilmastotoimista, ilmastotyön indikaattoreista sekä ilmastomuutokseen sopeutumisesta. CircHubs-hankkeessa kehitettiin kotitalousjätteen alueellista kierrätysastelaskentaa. SMART-MR -hankkeessa luotiin yhteistyössä seudun kuntien ja muiden asemanseututoimijoiden kanssa Low Carbon District-konsepti (LCD).

1.1.5 Henkilöstö

Yksikkö	Palkat	Sivukulut	Yhteensä	Henkilöstö 31.12.2018	Henkilöstö 31.12.2017	Muutos 2018-2017
Kuntayhtymän johto, ohjaus ja kehittäminen	4 046 277	983 719	5 029 996	80	83	-3
Vesihuolto	19 544 398	4 372 312	23 916 711	418	403	15
Jätehuolto	5 699 502	1 426 332	7 125 834	127	124	3
Seutu- ja ympäristötieto	1 753 808	448 551	2 202 359	37	36	1
Tukipalvelut	2 596 347	581 323	3 177 670	60	61	-1
Asiakaspalvelu	1 525 105	338 316	1 863 421	42	38	4
YHTEENSÄ	35 165 437	8 150 553	43 315 991	764	745	19

HSY:n henkilöstömäärä nousi 31.12. tilanteessa 19 henkilöllä edellisestä vuodesta. Henkilöstön keskimääräinen määrä vuoden aikana oli henkilötyövuosina 763,1 htv, joka oli 25,4 htv pienempi verrattuna henkilöstösuunnitelman mukaiseen määrään 788,5 htv.

Henkilöstön palkkaukseen ja palkitsemiseen liittyen aloitettiin syksyllä 2018 tehtävien vaativuuden arviointijärjestelmän kehittäminen ja se jatkuu aina vuoden 2020 kevääseen asti. Kannustepalkitsemisen ohjeet ja täytölupamenettely uudistettiin.

Työterveys- ja työturvallisuusstandardin (TTT) auditointi toteutettiin vuoden vaihteessa 2018. Tässä yhteydessä päivitettiin muun muassa HSY:n toimintapolitiikka ja turvallisuuskäsikirja strategian 2025 ja uuden ISO 45001 -standardin vaatimusten mukaiseksi. Työterveys- ja työturvallisuusstandardissa korostuvat johdon sitoutuminen ja henkilöstön osallistaminen ja kuuleminen, jotka vahvistavat työturvallisuuskulttuuriamme jatkossa vielä paremmaksi. Loppuvuodesta perustettiin HSY-tason TTT-ryhmä, joka aloittaa varsinaisen toimintansa 1.1.2019.

Käynnistettiin Riskijärjestelmän (tapaturman, turvallisuushavaintojen ja työolojen riskien arviointi -järjestelmä) kehittäminen.

Työturvallisuuden painopistealueet on laadittu vuosille 2018-2019 ja ne toteutuivat vuoden 2018 osalta suunnitelmien mukaisesti. HSY on mukana valtakunnallisessa Nolla tapaturmaa -foorumissa, jonka tavoitteena on työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin jatkuva parantaminen sekä hyvien käytäntöjen levittäminen. Aktiivinen turvallisuustoiminta näkyi jonkun verran vuoden 2018 aikana tapaturmien määrän vähenemisenä. Turvallisuushavaintojen ja läheltä piti -tilanteiden määrä oli vähäistä kautta linjan. Sen aktivoimiseksi on sovittu toimenpidesuunnitelma vuodelle 2019.

Varhaisen välittämisen -toimintamalli ja osana sitä päihitteettömyyden tukemisen -malli päivitettiin alkuvuodesta. Esimiesten työkykyjohtamisen taitoja valmennettiin varhaisen välittämisen -valmennuspäivässä helmikuussa sekä myöhemmin esimiesten aamuinfoilla. Vuoden aikana on käyty useita varhaisen välittämisen keskusteluja ja työkykyneuvotteluja laajasti eri yksiköissä. Sairauspoissaolojen määrä väheni myös jonkun verran.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä, työturvallisuus-, työkyky- ja työhyvinvointijohtamisesta esitetään erillisessä HSY:n henkilöstökertomuksessa 2018.

1.1.6 Ympäristövastuu

HSY pyrkii strategiansa mukaan parantamaan kotitalouksien jätteiden materiaali- ja energiahyötykäyttöä ja vähentämään jätevedenpuhdistuksen ravinnepäästöjä ja epäpuhtauksia sekä kasvihuonepäästöjä. Sekaviemäroidyn verkon jätevesien ylivuotoja ja verkostoon pumpattuja vesimääriä vähennetään. Myös kotitalouksien sekajätteen määrää pyritään vähentämään mm. lasin, metallin, kuitupakkausten ja muiden hyödynnettävien materiaalien määrän pienentämisellä sekajätteessä. Ympäristövastuuta toteutetaan kokonaisvaltaisesti HSY:n toiminnassa ja eri prosesseissa. HSY:ssä on usealla eri osa-alueella asetettu ympäristölupasääädöksiä tiukempia tavoitteita, joita seurataan ja joiden mukaisesti toimintaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti.

HSY:n ympäristöryhmän vastuulla on varmistaa, että HSY:n toiminnan ympäristönäkökohdat on tunnistettu ja merkittävimmät ympäristövaikutukset on määritetty. Ympäristöohjelma on osa toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

Energian kulutus ja tuotanto ⁽¹⁾

HSY kulutti vuonna 2017 energiaa 198,4 gigawattituntia, josta sähkön osuus oli 58 prosenttia, lämmityksen 40 prosenttia ja ajoneuvojen ja työkoneiden 2 prosenttia. Suurin sähköntarve HSY:ssä on jätevedenpuhdistamoilla ja vedenpuhdistuslaitoksilla. Myös jätevesipumppaamot ja jätteenkäsittelykeskus käyttävät runsaasti sähköä. Kokonaisenergiakulutus väheni 4 prosenttia vuodesta 2016.

Vuonna 2017 uusiutuvaa energiaa tuotettiin yhteensä 176 GWh, sisältäen 26,5 GWh myytyä biokaasua. Energiantuotanto väheni 6 prosenttia kaatopaikkakaasun vähenemisestä johtuen.

Oman uusiutuvan sähkön ja lämmön tuotannon lisäksi HSY:llä on merkittävä rooli pääkaupunkiseudun kaukolämmön tuotannossa. Vuonna 2017 Espoon Suomenojan ja Helsingin Katri Valan lämpöpumppulaitokset hyödynsivät puhdistetun jäteveden hukkalämpöä yhteensä 470 gigawattitunnin edestä. Vantaan jätevoimalaan toimitetun sekajätteen energiasisältö oli 948 GWh.

HSY pyrkii vähentämään energiankulutustaan kuntien energiatehokkuussopimuksen uuden sopimuskauden tavoitteiden mukaisesti 7,5 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta. Välitavoite vuodelle 2020 on 4 %. Tavoitteet voidaan saavuttaa merkittäväillä investoinneilla sekä jalkauttamalla energiatehokkuus koko organisaation läpileikkaavaksi tavoitteeksi lukuisilla toimenpiteillä.

HSY:n kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2017 hiilidioksidiksi laskettuna 140 200 tonnia, joka on hie-
man alle kolme prosenttia pääkaupunkiseudun kokonaispäästöistä. Suurimmat päästöt syntyivät kaatopai-
kan metaanipäästöistä (46 %), jäteveden puhdistuksen prosessipäästöistä (32 %) ja kompostoinnista (19
%). Vuonna 201 kaatopaikan hajapäästöt vähenivät noin 13 %. Kokonaisuudessaan HSY:n päästöt väheni-
vät 23 prosenttia vuodesta 2016.

Itämeri

Itämerihaasteen toimenpideohjelma HSY:ssä koostuu vesistökuormitukseen vaikuttavista toimista, jätevedenpuhdistuksessa ja viemäriverkossa. Itämerihaasteen toimenpideohjelman vuosille ohjelmakauden 2016 – 2018 hankekokonaisuuksia ovat:

- 1) investointien hallinta,
- 2) hule- ja ylivuotovesien hallinta,
- 3) hajakuormituksen vähentäminen,

¹ Esitetyt luvut vuodelta 2017; vuoden 2018 luvut valmistuvat osittain vasta tilinpäätöksen laatimisen jälkeen.

- 4) tutkimus,
- 5) tietoisuuden lisääminen ja
- 6) kansainvälinen yhteistyö.

Toimenpideohjelman hankkeet ovat edenneet pääpiirteissään suunnitellusti.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

GRI G4 ohjeistuksen mukainen vastuullisuusraportointi kattaa ympäristövastuun lisäksi myös taloudellisen ja sosiaalisen vastuun näkökulmat.

Toimintapolitiikkamme mukaisesti sitoudumme kestävän kehityksen periaatteisiin siten, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossamme ja toiminnassamme. Vastuullinen toimintatapa edellyttää, että suunnittelemme pitkäjänteisesti talouttamme, huomioimme vaikutuksemme sekä ympäristöön, mutta myös ihmisiin ja ympäröivään yhteiskuntaan.

HSY:lle on laadittu ohjeet, jotka määrittelevät eettisesti hyväksyttävän tavan toimia työtehtävissä, työyhteisössä ja suhteessa asiakkaisiin. Väärinkäytöstilanteiden hallintaan on luotu selkeä malli, jossa kuvataan eri toimijoiden roolit ja vastuut.

HSY:n eettiset periaatteet velvoittavat jokaista HSY:läistä:

- Noudatamme lakeja ja asetuksia sekä hyvän johtamisen ja hallintotavan periaatteita
- Kunnioitamme ja edistämme ihmisoikeuksia ja tunnustamme jokaisen kanssaihmisemme oikeudet rehtiin kohteluun ja tasa-arvoiseen kanssakäymiseen
- Kunnioitamme ja suojelemme ympäristöä ja toimimme säästävällisesti

Koko HSY:n henkilöstö on osallistunut eettisiä ohjeita ja toimintamalleja koskevaan verkkokoulutukseen. Ohjeistukset ovat osa perehdytystä ja jokainen uusi työntekijä käy verkkokoulutuksen työsuhteen alussa.

HSY on allekirjoittanut monimuotoisuussitoumuksen ja on mukana monimuotoisuusverkoston työssä.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2018 keskustelua vesihuollon tulevaisuudesta Suomessa suuntasi Valtioneuvoston kanslian toimeksiannosta tehdyn strategisen selvitys- ja tutkimushankkeen loppuraportti 56/2018, joka julkistettiin syyskuussa nimellä ”Tulevaisuuden kestävä vesihuolto – ennakointi, ohjaus ja järjestäminen”. Selvityksessä arviointiin erityisesti vesihuollon verkostojen korjausvelkaa ja erilaisten vesihuoltolaitosten kykyä selviytyä kyseisestä korjausvelasta. Selvitys on keskustelun avaus ja jatkoselvityksiä tulee ainakin vuoden 2019 aikana. Merkittäviä muutoksia alaa ohjaavaan lainsäädäntöön ei kuitenkaan ole odotettavissa tällä TTS –kaudella.

HSY:n vesihuollon kehittämisen painopistealueita lähitulevaisuudessa ovat mm. panostukset tietotekniseen ja fyysiseen turvallisuuteen, tutkimukseen ja kehitykseen (mm. RAVITA-projekti) sekä työtapojen muutokseen (mm. digitalisaatio). Talouteen vaikuttavia tekijöitä ovat myös kemikaalikustannusten normaalia nopeampi kohoaminen (mm. rautapohjaiset saostuskemikaalit, polymeerit) sekä energiakustannusten nousu.

Tärkein investointi lähivuosina on edelleen Blominmäen uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen. Vedenpuhdistuksen tärkein investointi kohdistuu Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen kehittämiseen. Tulevina

vuosina yhä enemmän rahallista resurssia tulee kohdistumaan vesihuollon verkostojen korjausvelan hallintaan.

Jätelain muutoksen ensimmäinen vaihe tulee voimaan 1.1.2019 alkaen. Tällä muutoksella kunnan vastuuta yhdyskuntajätehuollossa rajattiin asumisessa syntyvään jätteeseen sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteeseen. Kunnan vastuulta poistettiin yksityisten sosiaali- ja terveystalouden ja yksityisen koulutustoiminnan yhdyskuntajäte sekä mm. valtion ja seurakuntien hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte. Lainmuutoksen siirtymäsäännöksen mukaan voimassa oleville jätteenkuljetussopimuksille on annettu maksimissaan kolmen vuoden siirtymäaika.

Jätelain muutoksen toinen vaihe on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Toisessa vaiheessa ehdotetaan täsmennettäväksi jätelain kunnan toissijaista jätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Jätteen haltijan tulisi ehdotuksen mukaan jatkossa etsiä ns. jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustan avulla, onko markkinaehtoisista palvelua saatavana, ennen kuin se voi hyödyntää kunnan toissijaista palvelua. Ehdotettujen muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 alusta.

Alustavien arvioiden mukaan kuntavastuun rajaaminen vähentänee jätehuollon toimialan toimintatuottoja noin kolmella miljoonalla eurolla seuraavan kolmen vuoden aikana, julkisten toimijoiden poistuessa HSY:n jätehuollon asiakkuudesta ensimmäisen vaiheen lainmuutoksen seurauksena. HSY:n toissijaisen vastuun palveluiden osalta arvioita ei voida vielä tehdä. Jätehuollon toimintatuotot toissijaisen vastuun perusteella on vuosittain noin 15 miljoonaa euroa.

EU:n jätessäädöspaketti (kuuden jätteenalan direktiivin muutokset) on tullut voimaan 4.7.2018. Muuttuneet säännökset on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 5.7.2020 mennessä. Säädökset sisältävät useita merkittäviä muutoksia, kuten uudet kierrätystavoitteet sekä säännökset pakkausjätteiden tuottajien kustannusvastuusta. Yhdyskuntajätteestä tulee kierrättää vuoteen 2025 mennessä 55 prosenttia, vuoteen 2030 mennessä 60 prosenttia ja vuoteen 2035 mennessä 65 prosenttia. Myös muovi-, lasi-, metalli-, puu- sekä paperi- ja kartonkipakkausjätteiden kierrätystavoitteita nostetaan selvästi nykyisestä. Uusiin tavoitteisiin päästään lisäämällä ja tehostamalla jätteiden lajittelua ja erilliskeräystä. Jatkossa jäsenmaiden on aina järjestettävä lasi-, metalli-, paperi-, muovi- ja biojätteiden erilliskeräys, ja velvollisuudesta saa poiketa vain erityisin perustein. Erilliskeräys voi olla järjestetty kiinteistökohtaisesti tai aluekeräyksenä. Tekstiilijätteiden erilliskeräys on järjestettävä vuoteen 2025 mennessä.

Valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen jättesuunnitelman mukaan yhdyskuntajätteen kierrätystavoite on 55 prosenttia vuonna 2023. Lisäksi sen sisältämästä biojätteestä tulee kierrättää 60 prosenttia nykyisen noin 40 prosentin sijaan. Jättesuunnitelmassa esitetään useita toimenpide-ehdotuksia, joilla kierrätystä voidaan pyrkiä nostamaan.

Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n syksyllä 2018 julkaisema 1,5 asteen raportti kuvaa huolestuttavan nopeasti lämpenevää ympäristöä. Päästöjä on vähennettävä nopeasti ja kestävästi kaikilla toimialoilla. Kaupungit ja toiminnallinen kaupunkiseutu ovat avainasemassa, kun etsitään keinoja, joiden avulla ihmisten on helpompaa siirtyä vähähiiliseen elämäntapaan ja sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Raportti esittää päästöjen vähentämisen sekä ilmaston että ilmansuojelun kannalta vaikuttavina toimina. Hillinnän, sopeutumisen ja kiertotalouden teemoissa HSY:n vahva kehitystoiminta vastaa yhteiskunnan transformaation tarpeeseen.

Katupölyn, liikenteen ja puunpolton päästöt heikentävät kaupunki-ilmaa jatkossakin. Päästöjen mallinnusta kehitetään edelleen ja kehittyneempiä sensoreita otetaan osaksi ilmanlaadun mittausverkkoa. Niillä saadaan tietoa pääväylien ja työmaiden pölyamisestä sekä tulisijojen päästöistä. Puunpolton hiukaspäästöille

altistuvat erityisesti seudun pientaloasukkaat ja haittoja vähennetään tutkimuksen keinoin sekä viestimällä hyvistä polttotavoista ja vähäpäästöisestä puukiukaan käytöstä.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Operatiiviset riskit

HSY:n kokonaisvaltaisessa riskikartoituksessa operatiiviset riskit muodostavat lukumääräisesti suurimman riskiluokan.

Merkittäviin operatiivisiin riskeihin kuuluvat laaja talousveden vakava laatuhäiriö ja iso alueellinen vedenjakeluhäiriö. HSY:ssä on käytössä WHO:n ohjeistuksen mukainen juomaveden turvallisuussuunnitelma WSP (Water Safety Plan), joka kattaa raakaveden hankinnan, vedenpuhdistusprosessin ja vedenjakelun. Vastaavasti on laadittu jätevedenpuhdistuksen ja viemäroinnin turvallisuussuunnitelma SSP (Sanitation Safety Plan).

Riskienhallintatoimiin kuuluvat vedenjakelun ohjauksjärjestelmän täysimääräinen käyttöönotto, paineenkorotomoiden ohjelman mukainen saneeraus ja varustaminen varavoimalla sekä investointiohjelman mukainen toimintavarmuutta lisäävien rinnakkaisten jakeluyhteyksien rakentaminen.

Operatiivisista riskeistä nousivat riskikartoituksessa esille myös mahdolliset suunnittelu- ja rakentamisvirheet investointiprojekteissa. Riskienhallinnan toimenpiteisiin kuuluvat riittävästä omasta resursoinnista huolehtiminen sekä suunnitteluttamisessa, urakanvalvonnassa että sovittujen töiden vastaanottamisvaiheessa sekä HSY:n osastojen välisen yhteistyön tiivistäminen jo suunnitteluvaiheessa. Lisäksi varmistetaan, että konsulttien ja urakoitsijoiden itselle luovutus toimii asianmukaisesti.

Riskikartoituksessa tulivat esille tietojärjestelmiin liittyvät riskit, esimerkiksi yhdestä ohjelmistotoimittajasta riippuvat tietojärjestelmät ja/tai hyvin ohuet tietojärjestelmätoimittajan avainresurssit. Lisäksi tunnistettiin kyberriskejä, joihin kuuluvat esim. tunkeutuminen HSY:n tietoverkkoon ja palvelunestohyökkäys HSY:n verkkopalveluihin. HSY:llä on tietoturvapäällikkö ja voimassa olevaa tietoturvaselitystä noudatetaan. Vesihuolto on osallistunut kansalliseen kybervesihankkeeseen, jossa on arvioitu kyberriskit ja määritetty niille mahdolliset hallintakeinot. Kriittisen ICT-infran fyysistä turvallisuutta parannetaan ja kyberuhat otetaan huomioon ohjelmistojen palvelusopimuksissa. Vesihuollon verkkotietojärjestelmästä on käynnistetty tietoturvaselvitys. Tietojärjestelmätoimittajien auditointi on aloitettu.

HSY:n toimialoilla, erityisesti jäte- ja vesihuollossa, on merkittäviä työturvallisuus- ja työsuojeluriskejä. Henkilövahinkojen osalta esim. kaivantotyöt ja tuotantolaitoksilla tehtävät operatiiviset työt ovat riskialtis alue.

Riskien hallintatoimiin kuuluvat vuosittaisten työturvallisuuden toimintasuunnitelmien toteuttaminen, johdon työturvallisuuskävelyt, työmenetelmien ja käytäntöjen parantaminen mm. käymällä läpi työtapaturmat, läheltäpiti tilanteet ja turvallisuushavainnot yhdessä henkilöstön kanssa. Myös muilla vastaavilla toimijoilla tapahtuneita vakavia tapaturmia seurataan ja niistä tiedotetaan, mikäli tapauksista löytyy yhtenevyyksiä HSY:n toimintojen kanssa.

Tunnistettuja riskeihin kuuluvat myös pätevien avainhenkilöiden rekrytointi muuttuviin tarpeisiin sekä oman henkilöstön urapolun ja osaamisen kehittäminen. Henkilöstöriskejä vähennetään mm. hallituilla, oikein kohdennetuilla rekrytoinneilla, koulutuksella ja vahvistamalla osaamista avaintehtävissä useammalle henkilölle sekä pitämällä yllä HSY:n mainetta hyvänä työnantajana.

Vahinkoriskit

HSY:n toimintaan, erityisesti vesihuollon toimialaan, liittyy suuria vahinkoriskejä. Putkistoissa paineistettuna virtaava vesi sekä jätevesi muodostavat riskin kosteusvaurioille, mekaanisille vaurioille tai biologiselle päästölle verkoston rikkoontuessa. Koska HSY:n toimintaan liittyviä riskejä ei ole mahdollista kokonaan eliminoida, toiminnassa keskitytään vahinkotapahtumien määrän ja niiden seurausten minimoointiin.

HSY:n riskikartassa tunnistettuja suurimpia vahinkoriskejä ovat mm. vakava tulipalo vesi- tai jätehuollon tuotantolaitoksella, runkovesijohdon tai viemärin rikkoutumisen aiheuttama merkittävä henkilö- tai omaisuusvahinko kolmannelle osapuolelle sekä yksittäisen henkilön tai ryhmän aiheuttama merkittävä vahingonteko.

Tuotantolaitoksilla kehitetään hallintatoimia tulipalojen ehkäisemiseksi. Toimenpiteet kohdistuvat mm. sähkönsyötön uudistamiseen ja automaatiojärjestelmien kehittämiseen.

Putkiverkostot suunnitellaan siten, että mahdolliset vuodot ohjautuvat ensisijaisesti maastoon tai vesistöön rakennettujen tilojen sijasta, kriittiset kohdat vahvistetaan ja varustetaan suojarakenteilla ja putkistojen reittien suunnittelussa otetaan huomioon muu infrastruktuuri. Verkostojen kunnon seuranta ja saneeraustoimenpiteiden oikea kohdentaminen estävät osaltaan verkoston ikääntymisen aiheuttamia riskejä.

Jätteidenkäsittelystä ja kaatopaikkojen jälkihoidosta muodostuvien likaisten vesien käsittelyyn ja johtamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota jo siitäkin syystä, että toiminta siirtyy entistä enemmän pinnoitetuille, huonosti vettä läpäiseville kentille. Riskinä on pinta- ja pohjavesien sekä maaperän laadun pilaantuminen. Riskien hallintatoimia ovat vesienhallinnan rakenteiden ylläpito, suoto- ja valumavesien laaduntarkkailun tehostaminen sekä riittävien henkilöresurssien varaaminen vesienhallintaan varsinkin tulva- ja myrskytilanteissa.

Vakuutukset ovat osa riskienhallintaa. Riskejä on yritettävä poistaa, välttää ja pienentää ottamalla omaa vastuuta ja lopuksi siirtää niitä vakuutuksiin. HSY:n vakuutuksissa suurimmat kokonaisuudet ovat toiminnan vastuuvakuutus ja omaisuusvakuutus.

Strategiset riskit

Jätehuollon toimialalla lainsäädännön mahdollinen uudistaminen siten, että kunnan vastuita rajataan, on suu-rempi riski lyhyellä aikavälillä kuin talouden suhdannevaihtelut. Lainsäädännön muutosten valmisteluun pyritään vaikuttamaan aktiivisesti. Muutosten taloudelliset ja operatiiviset vaikutukset otetaan huomioon ja arvioidaan jätehuollossa yksikkökohtaisesti.

HSY:n investointiaste on liikevaihtoon nähden korkea varsinkin vesihuollon toimialalla. Huonosti tai väärin kohdennetut investoinnit pyritään välttämään sekä lyhyemmän että pidemmän aikavälin investointisuunnitelmien avulla. Lisäksi varmistetaan ennen urakkakilpailua tai hankintaa, että investoinnin kohdentumisen perusteet ovat edelleen voimassa.

HSY:n toimintaan vaikuttavat myös maineriskit. HSY:ssä on tehty mainetutkimus, jonka tulosten pohjalta on laadittu toimenpideohjelma. Toimenpideohjelman toteutus on meneillään.

HSY:lle on laadittu henkilöstöä osallistamalla uusi strategia, joka jalkautetaan ohjaamaan koko henkilöstön työtä. Johtamisen periaatteet selkeytetään ja johtamisen ja esimiestyön käytäntöjä kehitetään. HSY:n asiakaspalveluiden kehittämää Ask-mallia täydennetään hyvän puhetyylin oppaalla.

Taloudelliset riskit

Lainasalkussa on olemassa korkoriski. Vaihtuvat korot on suurelta osin suojattu korkojohdannaisilla. Spekulatiivisia korkojohdannaisia ei käytetä. Kiinteäkorkoisten lainojen osuutta lainasalkussa on lisätty.

Jätehuollossa on tunnistettu riskiksi suoritevolyymin muutosten vaikutukset toiminnan tulorahoitukseen ja talouden vakauteen. Suoritteiden määrät voivat vaihdella merkittävästi toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten johdosta. Muutoksilla on välittömät vaikutukset toimialan talouteen. Suoritemääriä pyritään mahdollisuuksien mukaan ennakoimaan mm. toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelun sekä jatkuvan seurannan yhteydessä.

Taloudellisesti merkittäviin rakennusurakkasopimukseen, ICT-järjestelmäsopimukseen ja jätteenkuljetussopimukseen sisältyy sopimusriskejä. Riskien hallintatoimenpiteinä toimialojen ja tulosalueiden ja hankintaorganisaation välistä yhteistyötä on tiivistetty, ja tunnistettu etukäteen erityyppisiin sopimukseen ja erilaisiin ulkopuolisiin toimittajiin kohdistuvia riskejä. HSY:n sopimusmallia noudatetaan ulkopuolisten sopimuskumppaneiden kanssa aina, kun se on mahdollista, ja sopimusmallin noudattamista valvotaan.

Väärin kohdennetut verkostoinvestoinnit pyritään välttämään monipuolisten riskienhallintatoimenpiteiden avulla. Vedenjakelun kehittämissuunnitelma ja vedenjakelun investointien aikatauluttaminen tarve- ja harkintaperusteisesti ovat tärkeitä. Viemäriverkoston kapasiteetin hallintaa kehitetään, ja arvioidaan tulevaisuuden tarpeita myös viemäriverkoston mallinnuksen avulla. Vesihuollossa on määritetty investointiohjelman laadinta uudelleen ja sovitettu myös esisuunnittelu investointiohjelmaan.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

HSY:ssä voimassa olevien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja ohjeiden tavoitteena on vastata kuntalain vaatimuksiin ja vahvistaa hyvää hallinto- ja johtamistapaa HSY -konsernissa.

Kuntayhtymän toimintakertomuksessa tulee kuntalain mukaan esittää selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

HSY:n jokainen toimiala ja tulosalue antoivat osana HSY-konsernin tilinpäätösprosessia selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kuntalain selontekoa koskevien vaatimusten mukaisesti. Selonteot tehtiin toimialojen ja tulosalueiden dokumentoituina itsearviointeina COSO-erm viitekehyksen mukaisesti laadittua arviointikehikkoa käyttäen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäinen valvonta voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen: valvontaympäristö, riskienhallinta, valvontatoiminnot, informaatio ja kommunikaatio sekä seuranta.

Valvontaympäristö

Kuntayhtymän tehtävät ja hallinnon ja talouden järjestämisen keskeiset periaatteet on määritelty kuntayhtymän perussopimuksessa. Organisaatorakenne, päätösvalta ja vastuut on määritelty hallintosäännössä. Toiminnan ja talouden suunnittelu- ja seurantaprosessit on määritelty ja tavoitteiden asettaminen perustuu HSY:n strategiaan.

HSY:n ohjeissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseksi kuvataan valvontaympäristö sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt kohdealueittain. Valvontaympäristö on vakiintunut.

HSY:n toimialojen ja tulosalueiden itsearvioinneissa valvontaympäristön kysymykset koskivat toiminnan vastaavuutta HSY:n strategiaan, arvoihin ja toimintaperiaatteisiin nähden, TTS-tavoitteiden linjasta strategian mukaisesti, toimintaprosessien ajantasaisuutta, henkilöstön tehtäväkuvauksia ja vastuualueiden määrittelyä sekä eettisten periaatteiden toteutumista ja henkilöstötutkimusten tulosten hyödyntämistä.

Itsearvioinnin vastausten perusteella valvontaympäristö on suurimmalta osin vaatimusten mukainen. Toimintaprosessien kuvauksissa on puutteita, jotka on kuitenkin itsearvioinneissa tunnistettu. Sopimushallinnan prosessikuvausten päivitys sopimushallinnan kehittämisprojektissa asetetulle vaatimustasolle on työn alla. Henkilöstön tehtäväkuvauksissa ja vastuualueiden määrittelyssä löytyy tarkennettavaa ja kehitettävää.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteena on turvata kuntayhtymän toiminta ja sen asiakkailleen tuottamat palvelut. Riskienhallinnan periaatteet on kuvattu HSY:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä koskevassa toimintaohjeessa.

Riskienhallinta sisältyy kuntayhtymän sekä toimialojen ja tulosalueiden normaaliin toimintaan johtamiseen vuosikellon mukaisesti. HSY:ssä hyödynnetään sähköistä Riski-ohjelmistoa kokonaisvaltaisessa riskienhallinnassa. Riskien todennäköisyydet ja vaikutukset arvioidaan toimiala- ja tulosaluekohtaisesti, ja arviointityön tuloksena muodostetaan toimiala- ja tulosaluekohtaiset riskikartat. Merkittävimmät riskit kootaan yhteen toimiala- ja tulosaluekohtaisista riskikartoista HSY-tasoiseksi riskikartaksi.

Riskikartan ja riskiposition muutosten seuranta tapahtuu Riski-ohjelmistotyökalua hyödyntäen osana toiminnan ja talouden seuranta osavuositarkastusten yhteydessä. HSY:n riskikartassa nimetyistä riskeistä ja toimenpideohjelmien toteutumisesta raportoidaan myös HSY:n tarkastuslautakunnalle.

HSY:llä on valmiuslain mukainen valmiussuunnitelma, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen sekä valmiuslain piiriin kuuluvissa poikkeusoloissa että väestön turvallisuutta uhkaavissa erityislanteissa. HSY:n valmiussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

Riskienhallinnan itsearvioinnissa kysymykset kohdistuivat riskien tunnistamiseen ja merkittävyyden arviointiin, riskienhallinnan toimenpiteiden suunnitteluun ja vastuuhenkilöiden nimeämiseen, riskienhallinnan tehtävien ja vastuualueiden määrittelyyn sekä riskejä koskevaan tiedonkulkuun toimialoilta ja tulosalueilta HSY:n riskienhallintapäällikölle.

Itsearvioinnin vastausten mukaan HSY:n kaikki toimialat ja tulosalueet ovat tunnistaneet keskeiset riskit ja arvioineet ne määrittämällä riskien todennäköisyyden ja vaikuttavuuden. Vastuuhenkilöt tunnistettujen riskien hallintaan on nimetty. Koko kuntayhtymää koskevien riskienhallinnan yhteistyöfoorumien kehittäminen koetaan tärkeäksi.

HSY:n tytäryrityksissä Uudenmaan Voima Oy:ssä ja Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:ssä riskien hallinnasta vastaa yhtiön toimitusjohtaja, joka raportoi riskeistä hallitukselle.

Valvontatoiminnot

Valvontatoimet koostuvat ohjeista ja toimintatavoista, joiden tavoitteena on varmistaa, että organisaatio toimii johdon antamien ohjeiden mukaisesti. Valvontatoimiin kuuluvat mm. päätöksentekomenettelyt, erityyppiset toiminnan tarkastukset, hyväksymismenettelyt, todentamiset, täsmäytykset, omaisuuden turvaamistoimet ja työtehtävien eriyttämiset.

Kuntayhtymässä on käytössä koko HSY:n kattava sertifioitu toimintajärjestelmä, joka käsittää laatu- ja ympäristöjärjestelmän, ympäristöjärjestelmän ja työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmän. Vesihuollon toimialalla vedenpuhdistusosaston käyttölaboratorion tärkeimmät kemialliset ja mikrobiologiset menetelmät on akkreditoitu.

Valvontatoimintojen itsearvioinnissa kysymykset kohdistuivat henkilöstön vastuisiin ja toimivaltaan, taloudellisten väärinkäytösten kannalta vaarallisiin työyhteisöihin, sopimusten dokumentointiin, tietojärjestelmien vastuuhenkilöiden nimeämiseen, hankintavaltuuksiin ja menojen hyväksymisoikeuksiin sekä toimintaohjeiden noudattamisen valvontaan osana esimiestyötä.

Valvontatoimintojen toteuttaminen on pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöliittymää tulee edelleen kehittää sujuvammaksi ja käyttöohjeistusta parantaa, jotta varmistetaan yhtenäiset ja oikeat käyttötavat ja eliminoidaan virheellisen käytämisen mahdollisuudet.

Sopimushallinnan kehittämisprojektissa on sovittu, että sopimushallinnan prosessikuvaus päivitetään siten, että kuvaus kattaa prosessin sopimusten valmistelusta valvontaan sekä sopimuksien reklamoinnin ja vakuuksien käsittelyn. Prosessikuvausten päivitys on työn alla.

Informaatio ja kommunikaatio

HSY:ssä on toimivat johtoryhmäkäytännöt ja sisäinen viestintä. Johto on osallistunut sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa tukevien toimintaohjeiden valmisteluun ja viemiseen käytäntöön. Ohjeistus on kaikkien luettavissa HSY:n intranetissä. HSY:n toimintajärjestelmä on tuonut informaation toimintaprosesseista ja niiden kytkeytymisestä toisiinsa entistä helpommin omaksuttavaan muotoon.

Informaatiota ja kommunikaatiota koskevat itsearvioinnin kysymykset kohdistuivat tiedonkulkuun johdolle ja muille asianmukaisille tahoille, säännöllisiin palaverikäytäntöihin, uusien henkilöiden perehdyttämiseen sekä suunnitelmalliseen tiedottamiseen internetissä, sisäisessä intranetissä ja muussa tiedottamisessa.

Informaatio ja kommunikaatio ovat hyvällä tasolla. Uusien Office 365 - työkalujen yhtenäiset käyttötavat koko organisaatiossa on otettu kehittämiskohteeksi. Sisäisen viestinnän sisällöstä ja kanavista tehdään alkuvuonna 2019 kartoitus, jonka pohjalta laaditaan toimenpidesuunnitelma.

Seuranta

Seurannalla tarkoitetaan niitä toimia, joilla johto todentaa ja varmistaa, että sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmä toimii. Sisäinen tarkastus tukee HSY:n johtoa sisäisen valvonnan seurannassa suorittamalla erillistarkastuksia HSY:n toiminnan kannalta merkittävillä riskialueilla.

Seurannan osalta itsearvioinnissa kysyttiin säännöllisten seuranta- ja raportointivelvoitteiden asettamisesta, seurantaraporttien käsittelystä ja havaittujen poikkeamien korjaamisesta ilman viiveitä, valvontatoimenpiteiden riittävyyden ja tehokkuuden seurannasta sekä valvontatoimenpiteiden sopeuttamisesta muuttuviin olosuhteisiin. Työsuojelua koski kysymys läheltä piti -tilanteiden sekä merkittävien vaarojen ja poikkeamien säännöllisestä raportoinnista johdolle ja työsuojelusta vastaaville tahoille. Toimintajärjestelmän sisäisten ja ulkoisten auditointien poikkeamien korjaamisesta sekä tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen suositusten toteuttamisesta oli myös kysymykset.

Saatujen vastausten perusteella seuranta toimii pääosin hyvin. Pienehkö osa toimintajärjestelmän sisäisten ja ulkoisten auditointien poikkeamista on vielä korjaamatta, mutta korjaukset tehdään sovitun aikataulun mukaisesti.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäinen tarkastus toimii toimitusjohtajan alaisuudessa ja toiminnassa noudatetaan sisäisen tarkastuksen toimintaohjetta. Tarkastustyö perustuu vuosittain laadittavaan toimitusjohtajan hyväksymään tarkastussuunnitelmaan. Sisäinen tarkastus vaihtaa informaatiota kuntayhtymän tilintarkastuksesta vastaavan tahon kanssa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden varmistamiseen liittyen.

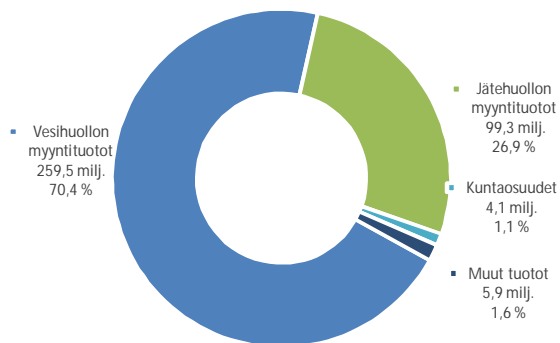
HSY:n sisäinen tarkastaja vastaa tarkastustyön suunnittelusta, toteutuksesta ja raportoinnista kuntayhtymässä. Tarkastuksista raportoidaan HSY:n johdolle, hallitukselle ja tarkastuslautakunnalle sekä erikseen tarkastuskohteen vastuuhenkilölle tarkastuksen päätyttyä.

Tilikauden 2018 tarkastukset on toteutettu suunnitelman mukaisesti.

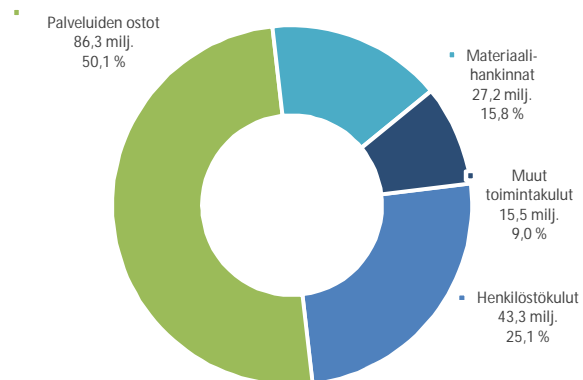
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Toimintatuotot yhteensä 368,7 miljoonaa

Toimintakulut yhteensä 172,3 miljoonaa

HSY:n toimintatuotot tilikaudella 2018 olivat 368,7 miljoonaa euroa, josta 259,5 miljoonaa oli vesihuollon ja 99,3 miljoonaa jätehuollon myyntituottoja. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen sekä ilmastoinfon toiminnan kulujen kattamiseksi jäsenkunnilta perityt kuntaosuudet olivat 4,1 miljoonaa. Muita tuottoja kertyi 5,9 miljoonaa euroa.

Valmistus omaan käyttöön sisältää vesihuollon investointihankkeiden toteuttamiseen liittyvät, taseeseen aktivoituneet henkilöstökulut 2,0 miljoonaa euroa.

Toimintakulut olivat 172,3 miljoonaa euroa, josta henkilöstökulut 43,3 miljoonaa, palvelujen ostot 86,3 miljoonaa, materiaalihankinnat 27,2 miljoonaa ja muut toimintakulut 15,5 miljoonaa euroa.

Toimintakate oli 198,4 miljoonaa euroa. Rahoitustuotot ja -kulut olivat yhteensä 66,6 miljoonaa euroa, josta rahoitustuotot olivat 1,4 miljoonaa ja rahoituskulut 68,0 miljoonaa euroa.

Vuosikate oli 131,9 miljoonaa euroa.

Taseen pysyvistä vastaavista tehtävät poistot olivat 98,9 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 32,9 miljoonaa ylijäämäinen.

Vuosina 2004, 2005 ja 2007 jätehuollon ylijäämäisestä tuloksesta osa on kirjattu vapaaehtoiseksi varaukseksi jätteenkäsittelyyn, aluekeräyksen ja kaatopaikkakaasun hyötykäyttöä edistäviin investointeihin. Varaus purettiin loppuun tilikaudella 2014. Tilikaudella 2018 varaukseen liittyvää poistoeroa vähennettiin 0,6 miljoonalla.

Vesihuollon tuloksesta maksettava tulovero oli 1,4 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 32,1 miljoonaa ylijäämäinen.

1.3.2 Tuloksen muodostuminen toimialoittain

x 1 000 eur	HSY YH- TEENSÄ	Vesihuolto	Jätehuolto	Seutu- ja ymp.tieto	Tukipalve- lut	Muut
TOIMINTATUOTOT (+)	368 736	263 040	103 228	4 662	7 672	11 871
Myyntituotot	359 185	260 708	100 342	852	7 529	11 474
Vedenmyyntituotot	84 558	84 576	0	0	0	0
Jätevesituotot	104 615	105 790	0	0	0	0
Perusmaksut	36 868	36 876	0	0	0	0
Vesihuollon liittymismaksut	21 943	21 943	0	0	0	0
Jätteen kuljetusmaksut	77 200	0	77 303	0	0	0
Jätteen käsittelymaksut	15 221	-1	16 188	0	0	0
Muut Myyntituotot	18 780	11 524	6 851	852	7 529	11 474
Kuntaosuudet	4 100	0	0	3 692	0	408
Maksutuotot	299	0	299	0	0	0
Tuet ja avustukset	1 325	393	825	119	0	-12
Muut toimintatuotot	3 826	1 938	1 761	0	143	1
Vuokratuotot	1 968	1 100	884	0	1	0
Muut toimintatuotot	1 858	838	877	0	142	1
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	2 005	2 005	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT (-)	-172 321	-97 892	-73 175	-4 598	-7 293	-11 101
Henkilöstökulut	-43 316	-23 917	-7 126	-2 202	-3 178	-6 893
Palkat ja palkkiot	-35 165	-19 544	-5 700	-1 754	-2 596	-5 571
Henkilösivukulut	-8 151	-4 372	-1 426	-449	-581	-1 322
Palvelujen ostot	-86 285	-37 989	-61 348	-2 048	-3 151	-3 440
Jätteen kuljetuspalvelujen ostot	-29 214	-52	-29 162	0	0	0
Muiden palvelujen ostot	-57 071	-37 937	-32 187	-2 048	-3 151	-3 440
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 199	-24 144	-2 672	-109	-180	-121
Ostot tilikauden aikana	-27 159	-24 104	-2 672	-109	-181	-121
Varastojen muutos	-40	-41	0	0	0	0
Pakollisten varausten muutos	-2 407	-2 327	-80	0	0	0
Muut toimintakulut	-13 114	-9 514	-1 949	-238	-783	-646
Vuokrat	-9 208	-6 689	-923	-228	-772	-614
Jätevero	-193	0	-193	0	0	0
Muut toimintakulut	-3 712	-2 826	-832	-11	-12	-32
TOIMINTAKATE	198 419	167 152	30 053	64	379	771
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-66 566	-65 274	-1 269	0	-3	-20
VUOSIKATE	131 853	101 879	28 784	64	376	751
POISTOT	-98 946	-82 788	-14 378	-245	-712	-823
SATUNNAISET ERÄT	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	32 907	19 091	14 406	-181	-336	-73
Poistoeron muutos	592	0	592	0	0	0
Tuloverot	-1 353	-1 353	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	32 146	17 738	14 998	-181	-336	-73
Tuloslaskelman tunnusluvut						
Toimintatuotot, %:a toimintakuluista	211,5 %					
Vuosikate, %:a poistoista	133,3 %					
Vuosikate, tuhatta euroa/asukas	0,1					
Asukasmäärä	1 171 744					

Toimialojen, tulosalueiden ja muiden yksiköiden osalta niiden väliset sisäiset myynnit ja ostot sisältyvät esitettyihin lukuihin. HSY yhteensä on esitetty ilman sisäisiä eriä.

1.3.3 Toiminnan rahoitus

1000 Euroa	31.12.2018		31.12.2017	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	131 853		129 946	
Satunnaiset erät	0		0	
Tulorahoituksen korjauserät	1 054	132 907	-1 084	128 862
Investoinnit				
Investointimenot	-177 566		-143 120	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	519		318	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	267	-176 779	15	-142 788
Toiminnan ja investointien rahavirta		-43 872		-13 925
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		55 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 990		-15 419	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	50 000	36 010	-22 000	17 581
Oman pääoman muutokset		0		0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	199		-351	
Saamisten muutos	-1 504		-1 747	
Korottomien velkojen muutos	8 897		2 552	
Maksuvalmiuden korjauserät	0	7 591	0	454
Rahoituksen rahavirta		43 601		18 034
Kassavarojen muutos		-272		4 109
Kassavarojen muutos				
Kassavarat 31.12.		6 450		6 721
Kassavarat 1.1.		6 721		2 612
		-272		4 109
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, €		-95 425		-90 116,37
Investointien tulorahoitus %		74,5 %		91,0 %
Lainanhoitokate		2,44		2,37
Kassan riittävyys, päiviä		5,5		6,2

HSY:n vuosikate oli 131,9 miljoonaa euroa, joka ei riitä kattamaan kuntayhtymän lainojen lyhennyksiä ja investointitasoa. Investoinnit olivat vuonna 2018 yhteensä 177,7 miljoonaa euroa, josta 74,5 % voitiin rahoittaa tulo-rahoituksella.

Tilikauden aikana ei nostettu uutta pitkäaikaista lainaa vaan rahoitus voitiin järjestää lyhytaikaisilla maksuvalmiusluotoilla. Tilikauden päättyessä maksuvalmiusluottoja oli yhteensä 50 miljoonaa euroa. Vanhoja lainoja lyhennettiin 13,9 miljoonalla eurolla. Maksuvalmius on ollut hyvä.

HSY:n lainakanta 31.12. oli 1424 miljoonaa euroa, josta jäsenkuntien perustamislainojen osuus oli 1188 miljoonaa ja rahoituslaitoslainojen 236 miljoonaa.

Omavaraisuusaste nousi tilikauden alun 28,8 %:sta tilikauden lopun 29,2 %:iin.

1.3.4 Kokonaistulot ja -menot

TULOT	x 1000 €	MENOT	x 1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	368 736	Toimintakulut	172 321
Korkotuotot	1	- valmistus omaan käyttöön	-2 005
Muut rahoitustuotot	1 436	Korkokulut	67 901
Satunnaiset tuotot	0	Muut rahoituskulut	103
Tulo-rahoituksen korjauserät	267	Satunnaiset kulut	0
		Tulo-rahoituksen korjauserät	-1 054
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointeihin	519	Investointimenot	177 566
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	13 990
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	50 000	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	420 960	Kokonaismenot yhteensä	428 822
Täsmäytys			
Kokonaistulot - kokonaismenot	-7 863		
Muut maksuvalmiuden muutokset - rahavarojen muutos	7 863		

1.3.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

HSY:n tase (x 1000 euroa)

VASTAAVAA	TP 2018	TP 2017	VASTATTAVAA	TP 2018	TP 2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 293 471	2 215 638	OMA PÄÄOMA	679 111	646 965
Aineettomat hyödykkeet	4 131	4 903	Peruspääoma	505 000	505 000
<i>Aineettomat oikeudet</i>	2 979	3 917	Muu oma pääoma	2 570	2 570
<i>Muut pitkävaikutteiset menot</i>	1 152	986	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	139 395	111 501
Aineelliset hyödykkeet	2 103 398	2 024 793	Tilikauden yli-/alijäämä	32 146	27 894
<i>Maa- ja vesialueet</i>	14 816	14 816	POISTOERO JA VARAUKSET	3 944	4 536
<i>Rakennukset</i>	178 169	176 939	Poistoero	3 944	4 536
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>	1 619 139	1 669 938	PAKOLLISET VARAUKSET	32 134	29 727
<i>Koneet ja kalusto</i>	7 485	6 372	Muut pakolliset varaukset	32 134	29 727
<i>Enn.maksut ja keskenen. hank.</i>	283 789	156 727	VIERAS PÄÄOMA	1 626 887	1 581 981
Sijoitukset	185 942	185 942	Pitkäaikainen vieras pääoma	1 484 537	1 511 476
<i>Osakkeet ja osuudet</i>	185 927	185 927	<i>Lainat rah.- ja vak.laitoksilta</i>	223 069	236 012
<i>Muut saamiset</i>	15	15	<i>Lainat jäsenkunnilta</i>	1 174 002	1 188 002
VAIHTUVAT VASTAAVAT	48 605	47 571	<i>Liittymismaksut ja muut velat</i>	87 466	87 462
Vaihto-omaisuus	1 563	1 762	Lyhytaikainen vieraspääoma	142 350	70 505
<i>Aineet ja tarvikkeet</i>	1 563	1 762	<i>Joukkovelkakirjalainat</i>	50 000	0
Saamiset	40 592	39 088	<i>Lainat rah.- ja vak.laitoksilta</i>	12 943	13 990
Lyhytaikaiset saamiset	40 592	39 088	<i>Lainat jäsenkunnilta</i>	14 000	0
<i>Myyntisaamiset</i>	37 571	37 539	<i>Ostovelat</i>	41 684	34 205
<i>Lainasaamiset</i>	46	77	<i>Muut velat</i>	9 033	7 816
<i>Muut saamiset</i>	39	66	<i>Siirtovelat</i>	14 690	14 493
<i>Siirtosaamiset</i>	2 937	1 406			
Rahat ja pankkisaamiset	6 450	6 721			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 342 076	2 263 209	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 342 076	2 263 209
Taseen tunnusluvut			TP 2018	TP 2017	
Omavaraisuusaste, %			29,2 %	28,8 %	
Suhteellinen velkaantuneisuus-%			441,2 %	429,5 %	
Velat ja vastuut, %:ia käyttö- loista			466,8 %	456,1 %	
Kertynyt yli-/alijäämä, tuhatta eu- roa			171 541	139 395	
Kertynyt yli-/alijäämä, tuhatta euroa/asukas			0	0	
Lainakanta 31.12. tuhatta euroa			1 460 014	1 438 004	
Lainat tuhatta euroa/asukas			1	1	
Lainasaamiset, tuhatta euroa			46	77	
Pääkaupunkiseudun asukasmäärä 31.12.			1 171 744	1 154 967	

HSY:llä on merkittäviä taseen ulkopuolisia vastuita. Tilinpäätöshetkellä 31.12.2018 leasingvastuiden määrä oli noin 7,7 miljoonaa ja vuokravastuiden noin 86,6 miljoonaa euroa. Leasing- ja vuokravastuista merkittävimmät ovat maa-alueiden vuokravastuut jäsenkaupungeille, Ilmalantori 1 uudet toimitilat sekä Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa biokaasun sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksen leasing sopimus.

1.4 Konsernin toiminta ja talous

1.4.1 Yhdistelmä konsernitiilin päätökseen sisältyvistä yhtiöistä

Konsernitiilin päätökseen on sisällytetty HSY:n tytäryhtiöt Pääkaupunkiseudun Vesi Oy (81,16 % osakepääomasta), Uudenmaan Voima Oy (80 %) ja HSY Holding Oy (100 %) sekä osakkuusyhtiöt Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy (25,7 %), Keski-Uudenmaan Vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä (32,25 %) ja kiinteistöyhtiöt Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5 (34,87 %) ja Oy Asemapäällikönhovi (14,39 %).

1.4.2 Konsernia koskevat olennaiset tapahtumat

Uudenmaan Voima Oy on HSY:n ja Rosk'n Roll Oy Ab:n omistama yhtiö, jonka toimialana on Vantaan jätevoimalan polttokapasiteetin ja jätteenkäsittelypalvelun myynti. Yhtiön myymä polttokapasiteetti vuonna 2018 oli 74 800 tonnia. Uudenmaan Voiman vastaanottama jätemäärä vuonna 2018 oli yhteensä 75 299 tonnia. Tästä määrästä 2774 tonnia ohjattiin huoltoseisokin aikana Ämmäsuolle välivarastoon. Uudenmaan Voiman energiahyötykäyttöön ohjaama jätemäärä oli kokonaisuudessaan 76 459 tonnia.

Pääkaupunkiseudun vesi Oy:n päätehtävä raakaveden toimittaminen osakaskuntien vesilaitoksille oli normaalilla tasolla. Vuosi 2018 oli hydrologisilta olosuhteiltaan normaali ja veden laatu Päijänteessä oli hyvä erityisesti pääkaupunkiseudun vedenhankinnan kannalta keskeisellä eteläisellä alueella, huolimatta muun muassa valuma-alueen runsaista humuksen huuhtoutumista. Vettä johdettiin Päijännetunnelissa toimintavuoden aikana yhteensä 115,3 milj. m³, siitä 108,1 milj. m³ oli liittyjille toimitettua vesilaitosten raakavettä ja 7,2 milj. m³ vesistöihin pumpattua lisävetä. Kalliomäen voimalan energiatuotanto oli normaalilla tasolla. Yhtiön tehtävät hoidetaan pääsääntöisesti HSY:n toimesta. Vuodelle 2019 ei odoteta toimintaan olennaisia muutoksia.

HSY Holding Oy on holding-yhtiö, joka omistaa 20 hehtaarin maa-alueen Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskuksessa. Yhtiö siirtyi silloiselle Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle Ämmäsuon suoja-alueita lunastettaessa ja siirtyi HSY:lle kuntayhtymän perustamisen yhteydessä. Yhtiön vastaisesta käytöstä ei ole päätöksiä.

Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä (KUVES) huolehtii Järvenpään, Keravan, Tuusulan ja HSY:n osalta eräiden Vantaan kaupungin alueiden jätevesien johtamisesta Keski-Uudenmaan meriviemärin kautta puhdistettavaksi HSY:n Viikinmäen jätevedenpuhdistamolla. KUVES:in operatiivinen toiminta siirtyi vuoden 2018 alussa Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymän (TSV) palvelukseen ja TSV hoitaa KUVES:in tehtävät palvelusopimuksen mukaisesti kuntayhtymien yhteisen toimitusjohtajan johdolla. Toiminnallisesti liikelaitoskuntayhtymän tehtävät sujuivat vuonna 2018 pääosin suunnitelmien mukaisesti, mutta Viikinmäen jätevedenpuhdistamon uudis- ja saneerausinvestoinneista toteutui noin puolet talousarvioon verrattuna.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy on yleishyödyllinen voittoa tavoittelematon yritys. Toiminta tähtää jätteen määrän vähentämiseen ja uudelleenkäytön sekä ympäristötietoisuuden lisäämiseen. Yrityksen liikevaihto kertyy kiertoon tulleen tavaran, korjattujen laitteiden ja neuvontapalvelujen myynnistä. Yhtiö jatkoi vuonna 2018 uuden toimintastrategian toteuttamista, tavoitteena asiakkuuksien hallinnan kehittäminen, palvelutuotannon kehittäminen sekä digitalisaation hyödyntämisen lisääminen. Maaliskuussa avattiin uusi toimipiste Vantaan Porttipuistoon. Yhtiön heikentynyttä kannattavuutta parannetaan vuonna 2019 erilaisilla toimenpiteillä ja kannattavuuden arvioidaan paranevan selvästi vuoden 2018 tilikauteen verrattuna.

Koy Asemapäällikönkatu 5 ja Oy Asemapäällikönhovi hallinnoivat Itä-Pasilassa kiinteistöjä, joissa HSY:llä on toimitiloja. Tammikuussa 2018 HSY muutti uuteen pääkonttoriin Ilmalaan. Itä-Pasilan tilat saatiin vuokrattua ulos vuoden 2019 alkupuolella.

1.4.3 Konsernin toiminnan ohjaus ja sisäinen valvonta

Konserniohjaus kuntayhtymäkonsernissa on omistajaohjausta, jonka tehtävänä on huolehtia siitä, että kuntayhtymän tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon yhtymäkonsernin kokonaisuus sekä kehittää kuntayhtymäkonsernia kokonaistaloudelliseksi, toiminnalliseksi ja hallittavaksi. Yhtymäkokouksen 30.6.2017 hyväksymä HSY:n konserniohje sisältää toimivallan ja toimintaperiaatteet, joilla johdetaan, ohjataan ja valvotaan yhtymäkonsernia yhtymäkokouksen asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Konserniohjeen hyväksyy HSY:n hallitus sekä kaikkien tytäryhtiöiden hallitukset sitoutumalla sen määräyksiin.

HSY:n omistajapolitiikka määrittelee millaista omaisuutta kuntayhtymä hankkii ja omistaa, mikä yhteisöjen asema konsernissa on, missä tehtävissä ja hankkeissa HSY on mukana ja milloin kuntayhtymä voi käyttää mahdollisuutta luopua omistuksestaan. Omistajapolitiikka vastaa kysymykseen siitä, miten HSY omistajana vaikuttaa tytär- ja osakkuusyhteisöihinsä. HSY:n omistajapolitiikka on määritelty yhtymäkokouksen 29.5.2015 hyväksymässä ”*HSY:n omistajapolitiikka – HSY-konsernin strateginen tarkastelu*” -asiakirjassa.

Hallitus päättää yhtymäkokouksen hyväksymän strategian mukaisesti HSY:n omistajapolitiikan toteuttamisesta. Hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävänä on valvoa HSY:n strategian, omistajapolitiikan ja konserniohjeen noudattamista.

Sisäinen valvonta on olennainen osa hyvän johtamisen ja hallinnon periaatetta. Valvonnan avulla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. HSY:n yhtymäkokous on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet HSY-konsernille 23.5.2014. HSY:n hallitus on hyväksynyt 19.12.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä koskevat ohjeet.

Yhteisön hallituksen ohella toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu yhteisön sisäisen valvonnan järjestämisestä ja sen tuloksellisuuden varmistamisesta. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai HSY-konsernissa annettuja ohjeita rikkovia tai lainvastaisia tekoja.

HSY:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaisesti jokainen kuntayhtymän toimiala ja tulosalue sekä konserniyhteisöt antavat vuosittain osana HSY -konsernin tilinpäätösprosessia selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, valvonnassa havaituista puutteista ja toimenpiteistä niiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun itsearviointiin. Nopeasti kehittyvistä ja toteutuneista riskeistä sekä niiden vaikutuksista raportoidaan HSY -konsernissa kulloinkin voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Näkyvä osa yhtiön ohjaus- ja valvontajärjestelmää on sisäisen tarkastuksen toiminto, jota yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja voivat käyttää toteuttaessaan valvontavelvollisuuttaan. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan järjestelmiä ja riskienhallintaa, toimintojen lain- ja päätöksenmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, resurssien tehokasta ja taloudellista käyttöä sekä johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon luotettavuutta.

HSY:n sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa myös tytäryhteisöjen toimintaa. Tytäryhteisöillä on mahdollisuus käyttää HSY:n sisäistä tarkastusta oman sisäisen tarkastuksensa järjestämisessä, mikäli HSY:n toimitusjohtaja näin kussakin yksittäistapauksessa päättää.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä on esitetty kuntayhtymän sisästä valvontaa ja riskien hallintaa koskevassa luvussa 1.2.

1.4.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma

x 1000 euroa	1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017	
Toimintatuotot		377 334		375 014
Toimintakulut		-174 104		-173 264
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta		-118		65
Toimintakate		203 112		201 815
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	2		14	
Muut rahoitustuotot	241		414	
Korkokulut	-68 228		-68 881	
Muut rahoituskulut	-104	-68 089	-94	-68 545
Vuosikate		135 023		133 270
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-102 513		-105 164	
Omistuksen eliminointierot	0		0	
Arvonalentumiset	0	-102 513	0	-105 164
Satunnaiset erät		0		0
Tilikauden tulos		32 510		28 106
Tilinpäätössiirrot		0		30
Tilikauden verot		-1 793		-1 565
Laskennalliset verot				
Vähemmistöosuudet		-114		-103
Tilikauden yli-/alijäämä		30 603		26 469
Tuloslaskelman tunnusluvut		1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017
Toimintatuotot %:a toimintakuluista		216,7 %		216,4 %
Vuosikate %:a poistoista		131,7 %		126,7 %
Vuosikate, tuhatta euroa/asukas		0,1		0,1
Asukasmäärä		1 171 744		1 157 657

Konsernin rahoituslaskelma

Euroa	1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	135 023		133 270	
Satunnaiset erät	0		0	
Tilikauden verot	-1 793		-1 565	
Tulorahoituksen korjaukset	2 525	135 755	-152	131 553
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-178 099		-142 967	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	519		318	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	267		143	
Investointien korjaukset	0	-177 313	0	-142 507
Toiminnan ja investointien rahavirta		-41 557		-10 954
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		55 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 654		-17 082	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	50 000	34 346	-22 000	15 918
Oman pääoman muutokset		-609		-432
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	199		-351	
Saamisten muutos	-1 063		-2 260	
Korottomien velkojen muutos	8 134	7 269	3 233	622
Rahoituksen rahavirta		41 006		16 107
Rahavarojen muutos		-551		5 177
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		10 265		10 816
Rahavarat 1.1.		10 816		5 639
		-551		5 177
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä, x 1000				
€		-80 658		-74 613
Investointien tulorahoitus %		76,0 %		93,5 %
Lainanhoitokate		2,42		2,35
Kassan riittävyys, päiviä		8,6		9,8

Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017	VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	505 000	505 000
Aineettomat oikeudet	2 979	3 917	Arvonkorotusrahasto	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	1 947	1 972	Muut omat rahastot	2 570	2 570
Ennakkomaksut	0	0	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	11 293	-14 991
	4 927	5 889	Tilikauden yli-/alijäämä	30 603	26 469
				549 466	519 049
Aineelliset hyödykkeet			VÄHEMMISTÖOSUUDET	9 582	9 828
Maa- ja vesialueet	15 021	15 021			
Rakennukset	232 601	233 999	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 625 909	1 676 932	Muut pakolliset varaukset	32 134	29 727
Koneet ja kalusto	8 748	7 730			
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	VIERAS PÄÄOMA		
Keskeneräiset hankinnat	283 919	156 755	Pitkäaik. korollinen vieras pääoma	1 404 444	1 433 050
	2 166 198	2 090 437	Pitkäaik. koroton vieras pääoma	87 466	87 462
Sijoitukset			Lyhytaik. korollinen vieras pääoma	78 606	15 654
Osakkuusyhteisöosuudet	3 450	3 504	Lyhytaik. koroton vieras pääoma	65 956	57 826
Muut osakkeet ja osuudet	0	0		1 636 472	1 593 992
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	0			
Muut lainasaamiset	0	0			
Muut saamiset	15	15			
	3 465	3 519			
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	1 563	1 762			
Saamiset					
Lyhytaikaiset saamiset	41 237	40 173			
Rahoitusarvopaperit	0	224			
Rahat ja pankkisaamiset	10 265	10 591			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 227 654	2 152 596	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 227 654	2 152 596
Taseen tunnusluvut			31.12.2018	31.12.2017	
Omavaraisuusaste, %			25,1 %	24,6 %	
Suhteellinen velkaantuneisuus-%			433,7 %	425,0 %	
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa			41 896	11 478	
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas			0	0	
Lainakanta 31.12. euroa			1 483 050	1 448 704	
Lainat euroa/asukas			1	1	
Lainasaamiset, euroa			0	0	
Pääkaupunkiseudun asukasmäärä 31.12.			1 171 744	1 157 657	

1.5 Tilikauden tuloksen käsittely

Hallitus esittää tilikauden +32.907.227,70 euron tuloksen käsittelystä seuraavaa:

1. Edellisinä tilikausina investointivarausten purkamisen yhteydessä muodostunutta poistoeroa tuloutetaan +591.930,00 euroa
2. Kirjataan tuloslaskelmaan vesihuollon tuloksesta maksettava tulovero -1.353.061,93 euroa.
3. Ylijäämä +32.146.095,77 euroa kirjataan taseen edellisten vuosien yli-/alijäämätilille.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Kuntayhtymän toteutumisvertailut

2.1.1 Tavoitteet

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2018 Mittari	TA 2018	Toteuma 31.12.2018
1. Ympäristön tila on parantunut	Jätevedenpuhdistuksen fosforikuorma on enintään 38 tonnia/vuosi ja typpikuorma enintään 1200 tonnia/vuosi	Fosforikuorma tonnia/vuosi	38	● Toteutui (23)
	Jätevedenpuhdistuksen typpikuorma on enintään 38 tonnia/vuosi ja fosforikuorma enintään 1200 tonnia/vuosi	Typpikuorma tonnia/vuosi	1200	● Toteutui (1048)
	HSY:n oman toiminnan kasvihuonekaasupäästöt vähenevät	Päästöt tonnia co2-ekv/vuosi	174 000	● Toteutuu *) (130 000)
	Verkostoon pumpattu vesimäärä pienenee	Vesimäärä l/asukas/vrk	220	● Toteutuu *) (220)
	Kotitalouksien jätteen kierrätysaste nousee	Kierrätysaste-%	50 %	*
2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu	Vedenjakelun keskeytysten aika lyhenee	Keskeytysaika, 3 vuoden liukuva keskiarvo min/asukas/vuosi	10	● Toteutui (6,01)
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Sähköisten asiointipalvelujen käyttö lisääntyy	% vesimittarilukemista sähköisesti	42 %	● Toteutuu (48 %)
		% jätepalvelutilauksista sähköisesti	55 %	● Ei toteudu (40 %)
	Asukkaiden arvio HSY:n kokonaisuunnistumisesta paranee	Asukkaiden kyselyssä antama arvosana	3,88	● Ei toteudu (3,79)
4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa	Omassa toiminnassa kulutettu energiamäärä pienenee	Kulutettu energiamäärä GWh	189	● Ei toteudu *) (196)
	HSY:n tuottaman uusiutuvan energian määrä suhteessa käytetyn energian määrään kasvaa	Uusiutuvan energian määrän suhde käytetyn energian määrään %	100 %	● Ei toteudu *) (<100)
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Vesihuollon tuottavuus paranee	Toimintakulut/asukas/vuosi	80	● Toteutui (78,2)
	Jätehuollon tuottavuus paranee	Jätehuollon toimintamenot ilman läpilaskutuseriä/jätämäärät	163,6	● Toteutui (118,10)
	Tukitoimintojen tuottavuus paranee	Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palveluiden osuus HSY:n henkilövahvuudesta	≤ 25,7 %	● Ei toteudu (27,0 %)
		Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palveluiden osuus HSY:n toimintamenoista	≤ 14 %	● Ei toteudu (15,6 %)
	Vesihuollon investointien tulorahoitusosuus kehittyy pitkällä aikavälillä positiivisesti. TTS kaudella Blominmäen jätevedenpuhdistamoinvestointi kuitenkin laskee tulorahoitusosuutta.	Investointien tulorahoitus %	60 %	● Toteutui (63 %)
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista paranee	Henkilöstökyselyn indeksi (asteikolla 1-5) / positiivisten vastausten osuus	3,95/67	**
	Henkilöstön kokemus osaamisen kehittämisestä paranee	Henkilöstökyselyn indeksi (asteikolla 1-5)	3,9	**
7. Tuloksiin ja vaikutuksiin tähtäävä toimintakulttuuri	Henkilöstön kokemus johtamis- ja toimintakulttuurin kannustavuudesta paranee	Henkilöstökyselyn indeksi (asteikolla 1-5)	3,9	**
8. HSY:n yhteisökuva on hyvä	Myönteinen mielikuva HSY:stä ja luottamus HSY:n toimintaan lisääntyvät	Asukkaiden kyselyssä antama arvosana: "Kuinka todennäköisesti kertoisi jotain myönteistä HSY:hyn liittyen" (asteikolla 1-5)	3,8	● Ei toteudu (3,6)
		Asukkaiden kyselyssä antama arvosana: "HSY:n toiminnan luotettavuus" (asteikolla 1-5)	3,95	● Ei toteudu (3,9)
9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani	T&K&I-hankkeiden osuus liikevaihdosta kasvaa	T&K&I-hankkeiden osuus liikevaihdosta, %	0,6 %	● Ei toteudu (0,34 %)

*) Mittarista ei ole saatavilla toteutumatieta tilinpäätöstä laadittaessa tai ennako-tieto. Lopulliset toteumat valmistuvat keväällä 2019.

***) Henkilöstökyselyä ei ollut vuonna 2018

2.1.2 Strategiset hankkeet

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus	Toteutuma 31.12.2018
Seudullinen vedentuotannon ja jakelun varmistaminen ja tehostaminen	Seudullisen vedentuotannon ja -jakelun varmistamiseksi ja tehostamiseksi toteutettavia hankkeita	Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen kapasiteettinoston ja perusparannuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin yhtymäkokouksessa. Hiekkaharjun vesitorin rungon liukuvalu ja säiliön pohjalaatta valmistuivat. Hanke on noin 3 kk jäljessä aikataulustaan.
Blominmäen jätevedenpuhdistamo	Kuormituksen kasvuun ja tiukentuviin lupavaatimuksiin vastaava uusi kallio puhdistamo, joka korvaa Suomenojan jätevedenpuhdistamon	Puhdistamon projektinjohtourakka käynnistyi ja puhdistamoon liittyvät tunneliurakat käynnistyivät. Puhdistamon betonivaluista tehty n.19 %
Jätteenkäsittelytoiminnan muuttaminen	Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksesta muodostuu monipuolisia jäte- ja muiden materiaalivirtojen käsittelyyn ja jalostamiseen keskittyvä energiatehokas Ekoteollisuuskeskus joka mahdollistaa alueen tehokkaan käytön ja tarjoaa alustan yritysyhteistyölle (Teolliset symbioosit) samalla, kun alue edelleen tuottaa kunnan vastuulle säädetty jätteenkäsittely- ja loppusijoituspalvelut.	Ämmässuon ekoteollisuuskeskuksen Ekomo-toiminta on vakiintunut. Ekomo-yhteistyökumppaneita oli vuoden 2017 lopussa seitsemän, joilla oli käytössään 18,47 ha kenttätilaa/maa-alueita. Kumppanien määrä pysyi ennallaan, mutta kumppaneita vaihtui. Vuoden 2018 aikana on solmittu 1 uusi sopimus ja 3 toimijan kanssa on jatkettu sopimusta. Fortum Power and Heatin kanssa on tehty aiesopimus bio- ja kierrätyspolttoaineita hyödyntävän energiantuotantolaitoksen sijoittumisesta Ämmässuon alueelle (n. 4 ha). Osa yrityksistä hyödyntää HSY:n materiaalivirtoja, esim. Blominmäen vedenpuhdistamon rakentamisessa syntynyttä louhetta, ja osa omia jätevirtojaan. Keväällä 2018 pidettiin Ekomo-toimijoiden ja Ekomo-toiminnasta kiinnostuneiden toimijoiden yhteinen kehitystilaisuus, jossa nousi tarve toimijoiden ja HSY:n yhteiselle resurssipörssille. Resurssipörssipalvelua on viety HSY:n toimesta eteenpäin ja siihen haetaan ulkoista rahoitusta. Ämmässuon lisäksi Ekomo-yhteistyökumppaneita toimii HSY:n alueilla ja tiloissa Seutulassa ja Kivikossa.
Biomassojen käsittelyn lopputuotteiden materiaali- ja energiatehokkuuden optimointi	Selvitetään ja käyttöön otetaan kokonais-taloudellisin ratkaisu käsittelyprosessissa syntyville biomassalle, joka optimoi ravinteiden talteenoton ja kierrätyksen, korkealaatuisten multatuotteiden valmistuksen	Puhdistamolietteen käsittelyn osalta keskityttiin pyrolyysin tutkimukseen. Vuonna 2018 käynnistettiin tutkimushanke lietteen pyrolyysituotteen laatuun ja käytettävyyteen liittyen. Hankkeella on YM:n rahoitus ja siinä on kumppaneina Luonnonvarakeskus ja Gasum Oyj. HSY koordinoi hanketta. Hanke kestää vuoden 2020 marraskuuhun. Tutkimushankkeen rinnalla on toteutettu esisuunnittelu jätevesilietteen pyrolyysin koetoimintalaitoksesta. Biojätteen käsittelyprosessin energiatehokkuutta on optimoitu rakentamalla kompostoinnin tukiaineelle halli. Halli pitää tukiaineen kuivana, mikä tehostaa kompostointiprosessia.

2.1.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	368 736	357 067	11 669	103,3 %	368 468
Myyntituotot	359 185	347 673	11 512	103,3 %	358 376
Vedenmyyntituotot	84 558	84 374	184	100,2 %	83 374
Jätevesituotot	104 615	104 793	-178	99,8 %	103 399
Perusmaksut	36 868	36 515	353	101,0 %	35 962
Vesihuollon liittymismaksut	21 943	18 200	3 743	120,6 %	19 521
Jätteen kuljetusmaksut	77 200	76 764	436	100,6 %	82 689
Jätteen käsittelymaksut	15 221	11 188	4 033	136,0 %	13 673
Muut Myyntituotot	18 780	15 839	2 941	118,6 %	19 757
Kuntaosuudet	4 100	4 100	0	100,0 %	4 100
Maksutuotot	299	317	-18	94,4 %	285
Tuet ja avustukset	1 325	1 393	-68	95,1 %	1 178
Muut toimintatuotot	3 826	3 584	242	106,8 %	4 529
Vuokratuotot	1 968	2 239	-271	87,9 %	1 831
Muut toimintatuotot	1 858	1 345	513	138,1 %	2 699
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	2 005	1 950	55	102,8 %	1 893
TOIMINTAKULUT (-)	-172 321	-177 311	4 990	97,2 %	-173 501
Henkilöstökulut	-43 316	-43 279	-37	100,1 %	-41 478
Palkat ja palkkiot	-35 165	-35 403	237	99,3 %	-33 689
Henkilösivukulut	-8 151	-7 876	-275	103,5 %	-7 790
Palvelujen ostot	-86 285	-93 368	7 083	92,4 %	-92 820
Jätteen kuljetuspalvelujen ostot	-29 214	-29 690	476	98,4 %	-35 335
Muiden palvelujen ostot	-57 071	-63 678	6 607	89,6 %	-57 486
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 199	-27 422	223	99,2 %	-26 610
Ostot tilikauden aikana	-27 159	-27 422	263	99,0 %	-26 614
Varastojen muutos	-40	0	-40	-	4
Pakollisten varausten muutos	-2 407	-1	-2 406	240696,4 %	-23
Muut toimintakulut	-13 114	-13 241	128	99,0 %	-12 569
Vuokrat	-9 208	-10 301	1 093	89,4 %	-8 403
Jätevero	-193	-115	-78	167,9 %	-165
Muut toimintakulut	-3 712	-2 825	-887	131,4 %	-4 001
TOIMINTAKATE	198 419	181 706	16 713	109,2 %	196 859
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-66 566	-67 826	1 260	98,1 %	-66 913
Korkotuotot	1	0	1	-	14
Muut rahoitustuotot	1 436	1 000	436	143,6 %	1 618
Korkokulut	-67 901	-68 826	925	98,7 %	-68 453
<i>Perustamislainojen korot jäsenkunnille</i>	-62 964	-62 964	0	100,0 %	-62 964
<i>Muut korkokulut</i>	-4 936	-5 862	926	84,2 %	-5 489
Muut rahoituskulut	-103	0	-103	-	-92
VUOSIKATE	131 853	113 880	17 973	115,8 %	129 946
POISTOT	-98 946	-103 472	4 527	95,6 %	-101 537
SATUNNAISET ERÄT	0	0	0	-	0
TILIKAUDEN TULOS	32 907	10 408	22 500	316,2 %	28 410
Poistoeron muutos	592	592	0	100,0 %	592
Tuloverot	-1 353	-848	-505	159,6 %	-1 107
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	32 146	10 152	21 995	316,7 %	27 894

Toimintatuottoja kertyi 368,7 miljoonaa, 11,7 miljoonaa talousarviota enemmän

Vesihuollon käyttö- ja perusmaksuja kertyi talousarvon mukaisesti. Rakentaminen jatkui edelleen erittäin vilkkaana, joskin alan kasvu näyttää kääntyneen. Liittymismaksuja kertyi 3,7 miljoonaa talousarviota enemmän. Suurimpana yksittäisenä Pasilan Tripla työmaa sekä HUS:n laajennus. Lisäksi kerrostalorakentaminen jatkui edellisvuotta vilkkaampana. Vilkas rakentaminen näkyi myös talousarviota suurempana liitostyölaskutuksena

Jätehuollon toimintatuottoja kertyi vuonna 2018 yhteensä 103,2 milj. euroa, joka on 6,9 milj. euroa enemmän talousarvioon verrattuna. Toimintatuotot kasvoivat erityisesti jätteenkäsittelypalveluiden osalta, jossa arvioitua suuremmat toimintavolyymit lisäsivät tuloja arvioitua enemmän. Jätteenkäsittelyn toimintatuotot nousivat merkittävästi jätteen jalostustoiminnoissa, kuten hyödynnettävien rakennusjätteiden, jätepitoisten maa-ainesten sekä lajiteltavan jätteen oletettua suurempien vastaanottomäärien johdosta. Jalostustoiminnoista saatiin tuottoja lähes 9 milj. euroa, joka ylitti talousarvion noin 4 milj. eurolla. Yhteensä käsittelypalvelujen toimintatuotot ylittivät budjetin 47 %:lla (5,5 milj. eurolla). Kiinteistöjen jätteenkuljetuspalveluiden tulot 77,6 milj. euroa toteutuivat lähes talousarvion mukaisina. Tuottoja kertyi noin 0,6 milj. euroa talousarviota enemmän. Sortti-asematoinnoista saatiin niin ikään asiakasmäärän kasvusta johtuen noin 0,5 milj. euroa enemmän tuottoja kuin talousarviossa.

Toimintakulut olivat 172,3 miljoonaa, 5 miljoonaa talousarviota vähemmän

Vesihuollon toimintakulut olivat 97,9 miljoonaa, 1,1 miljoonaa talousarviota vähemmän. Verkko-osastolla sisäisten prosessien kehityksillä ja toimintatapojen uudistuksilla saavutettiin säästöjä palveluiden ostoissa. Huolimatta energia hintojen huomattavasta noususta ja kasvaneista pumppausmääristä, laitokset pystyivät säilyttämään kustannukset edellisvuoden mukaisena. Viikinmäen sähkön omavaraisuus oli erinomaisella tasolla. Kemikaalikulut ylittivät talousarvion, mikä johtui metanolin ja ferrosulfaatin hintatasosta. Ferrosulfaattia jouduttiin vuoden lopussa ostamaan varmuusvarastoon, johtuen toimittajan tehdaspalon aiheuttamista toimitusvaikeuksista. Vuositulokseen vaikutti myös varautuminen Tikkurilan vesitorin purkuun 3,5 milj.eur sekä Pitkäkosen sakka-altaiden poistamisen toiseen vaiheeseen.

Jätehuollon toimintakulut olivat yhteensä 73,2 milj. euroa, joka on 3,2 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa. Toimintavolyymin kasvusta huolimatta kustannukset eivät ylittyneet johtuen mm. palvelujen ostoista saattujen säästöjen ansiosta.

Rahoitustuotot ja -kulut 66,6 miljoonaa jäivät 1,3 miljoonaa talousarviota pienemmiksi

Yhteensä rahoitustuotot ja -kulut olivat 66,6 miljoonaa euroa, josta rahoitustuottoja oli 1,4 miljoonaa ja rahoituskuluja 68,0 miljoonaa euroa. Rahoitustuottoihin sisältyy 1,2 miljoonan euron osinkotulot HSY:n tytäryhtiö Uudenmaan Voima Oy:ltä. Rahoituskuluista suurin osa 63,0 miljoonaa euroa oli jäsenkunnille perustamislainoista maksettuja korkoja, loput pääosin ulkopuolisen lainarahoituksen korkokuluja.

Poistot 98,9 miljoonaa jäivät talousarviota 4,5 miljoonaa talousarviota pienemmiksi

Pysyvistä vastaavista tehdyt poistot olivat 98,9 miljoonaa. Vesihuollon poistot toteutuivat talousarviota 4,4 milj.eur pienempinä, koska pysyvien vastaavien määrä vuoden alussa oli budjetoitua pienempi ja investointien kokonaismäärä tilikaudella jäi talousarviota pienemmäksi.

Tilikauden tulos

Tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 32,9 miljoonaa ylijäämäinen, joka oli 22,5 miljoonaa talousarviossa ennakoitua enemmän. Poistoeron vähennyksen (0,6 milj.) sekä vesihuollon tuloksestaan maksaman tuloveron

(-1,4 milj. euroa) jälkeen tilikauden tulos jäi 32,1 miljoonaa ylijäämäiseksi talousarviota merkittävästi suurempina toteutuneiden toimintatuottojen ja toimintakulusäästöjen johdosta.

2.1.4 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
Vesihuolto	159 308	188 800	-29 492	84,4 %	127 163
Jätehuolto	15 381	16 162	-781	95,2 %	12 257
Seutu- ja ympäristötieto	151	210	-59	71,8 %	189
Tukipalvelut	589	794	-205	74,1 %	1 856
Asiakaspalvelu	99	200	-101	49,7 %	74
Johto, ohjaus ja kehittäminen	1 518	2 114	-596	71,8 %	1 265
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	177 046	208 280	-31 234	85,0 %	142 803

Vesihuollon investoinnit jäivät 29,5 miljoonaa talousarviota pienemmiksi

Kaupunkilähtöiset rakentamishankkeet alittivat talousarvion 4,2 milj.eurolla, koska hankkeissa oli aluerakentamisen viivästyksiä muutamilla kohdealueilla erityisesti Vantaalla. Laajeneminen haja-asutusalueille sen sijaan toteutui 1,3 milj.euroa talousarviota suurempana.

Vesihuoltolähtöiset investoinnit alittivat talousarvion 25,6 milj.eurolla. Vedenhankinnan- ja puhdistuksen investoinnit toteutuivat 0,9 milj.euroa talousarviota suurempina, koska vuosisaneerauksia jouduttiin tekemään ennakoitua enemmän.

Vedenjakelun ja viemäroinnin uudisinvestoinnit alittivat talousarvion 4,0 milj. eurolla. Viemäroinnin uudisinvestoinnit viivästyivät verkostojen kapasiteetti-, toiminnallisuus- ja riskitarkastelujen edellyttämien laajuusmuutosten johdosta. Ennakoidusta määräraha-alituksesta johtuen vedenjakelun ja viemäroinnin saneerausinvestointeihin voitiin panostaa suunniteltua enemmän ja ne toteutuivat 4,6 milj. euroa talousarviota suurempina.

Blominmäen jätevedenpuhdistamon toteutuneet kustannukset olivat 60,9 milj.euroa, 17,0 milj.euroa talousarviota pienemmät. Projektinjohtourakan sopimusneuvottelut venyivät ennakoidusta eikä varsinainen rakennustyö edennyt suunnitellusti.

Jätehuollon investoinnit alittivat talousarvion 0,8 miljoonalla

Aluepalvelulähtöiset investoinnit ylittivät talousarviossa ennustetun kustannuksen 1,4 milj. eurolla. Kivikon jätepalvelukeskuksessa toteutettiin talousarviovuonna merkittävästi aiemmin suunniteltua enemmän perusparannustöitä. Näillä investoinneilla korvattiin edellisen vuoden aikana toteuttamatta jääneitä investointeja. Vuoden 2017 aikana oli keskitytty pääosin Seutulan puuhakekentän rakennusinvestointiin, jota pidettiin tuolloin kustannussäästöjen kannalta keskeisenä. Seutulan puuhakekentän investointi oli aikataulutettu alun perin vuodelle 2018, mutta sitä aikaistettiin.

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit toteutuivat hyvin pitkälti talousarvion mukaisesti. Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit ylittivät talousarviossa ennustetun kustannuksen 0,3 milj. euroa.

Muut investoinnit alittivat talousarvion 2,5 milj. euroa. Maanhankintaan varattuja määrärahoja ei ollut tarpeen käyttää, sillä maanhankinnat siirtyivät vuodelle 2019. HSY:n hallitus päätti tehdä maanhankinnat joulukuun 2018 kokouksessaan. Muista investoinneista todettakoon, että aluepalveluiden kalustohankinnat toteutuivat

osittain ja käsittelypalveluiden tuhkanstabilointilaitteiston kustannus ylitti alun perin arvioidun hankintahinnan. Tuhkanstabilointilaitteiston osalta arvioitiin, että sen kunnostus riittäisi, mutta laitteiston kunto edellytti uuden laitteiston hankintaa.

2.1.5 Rahoitusosan toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP 2017
Toiminta ja investoinnit				
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	131 853	113 880	17 973	129 946
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	1 054	-847	1 901	-1 084
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-177 566	-208 541	30 975	-143 120
Rahoitusosuudet investointeihin	519	850	-331	318
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	267	0	267	15
Toiminnan ja investointien rahavirta	-43 872	-94 658	50 786	-13 925
Rahoitus				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	106 100	-106 100	55 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 990	-17 975	3 985	-15 419
Lyhytaikaisten lainojen muutos	50 000	0	50 000	-22 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 591	0	7 591	454
Rahoituksen rahavirta	43 601	88 125	-44 524	18 034
Vaikutus maksuvalmiuteen	-272	-6 533	6 262	4 109
Kassavarojen muutos				
Kassavarat 31.12.	6 450	4 698		6 721
Kassavarat 1.1.	6 721	11 232		2 612

Vuonna 2018 vuosikate oli 131,9 miljoonaa euroa, joka ei riittänyt kattamaan kuntayhtymän lainojen lyhennyksiä ja investointitasoa. Tilikauden aikana ei nostettu uutta pitkäaikaista lainaa. Vanhoja lainoja lyhennettiin 14 miljoonalla. Lyhytaikaisia maksuvalmiusluottoja (kuntatodistusohjelma) nostettiin tarpeen mukaan useissa erissä. Tilikauden päättyessä lyhytaikaisia maksuvalmiusluottoja oli 50 miljoonaa euroa. Maksuvalmius on ollut hyvä.

2.1.6 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Yhtymäkokous hyväksyi 17.11.2017 HSY:n toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2018 - 2020 sekä talousarviovuotta 2018 koskevat sitovat määrärahat ja tuloarviot. Yhtymäkokous 16.11.2018 hyväksyi vesihuollon, jätehuollon ja asiakaspalvelun sitovien toimintamäärärahojen muutoksen. Vuoden 2018 sitovia määrärahoja ei ylitetty miltään osin. Sitova tuloarvio, seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen kuntaosuudet, toteutui talousarvion mukaisena.

euroa	TP 2018	TA 2018	Ero/euroa	TP/mTA %
Vesihuolto				
Toimintakulut *)	84 416 529	86 027 251	-1 610 722	98,1 %
Investointimenot (netto)	159 308 146	188 800 000	-29 491 854	84,4 %
Jätehuolto				
Toimintakulut *)	65 914 120	69 015 447	-3 101 327	95,5 %
Investointimenot (netto)	15 380 590	16 162 000	-781 410	95,2 %
Seutu- ja ympäristötieto				
Kuntaosuudet	3 692 000	3 692 000		100,0 %
Toimintakulut *)	3 596 887	3 831 021	-234 134	93,9 %
Investointimenot	150 825	210 000	-59 176	71,8 %
Tukipalvelut				
Toimintakulut	7 292 874	7 310 254	-17 380	99,8 %
Investointimenot	589 819	794 000	-204 181	74,3 %
Asiakaspalvelu				
Toimintakulut	2 645 368	2 649 625	-4 257	99,8 %
Investointimenot	99 480	200 000	-100 520	49,7 %
Kuntayhtymän johto, ohjaus ja kehittäminen				
Toimintakulut	8 455 327	8 477 565	-22 238	99,7 %
Investointimenot	1 518 500	1 525 000	-6 500	99,6 %

*) Vesihuollon ja jätehuollon toimialojen sekä seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen osalta sitovina määrärahoina ovat toimintamenot ilman sisäisiä palveluveloituksia. Sitovat investointimenot ovat investointeja, joista on vähennetty poistojen perustana käytettävää hankintamenoa pienentävät ulkopuoliset rahoitusosuudet.

2.2 Vesihuollon toteutumisvertailut ja erillislaskelmat

2.2.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	263 040	257 998	5 042	102,0 %	257 448
Myyntituotot	260 708	255 640	5 068	102,0 %	254 366
Vedenmyyntituotot	84 576	84 393	183	100,2 %	83 394
Jätevesituotot	105 790	106 159	-369	99,7 %	105 064
Perusmaksut	36 876	36 515	361	101,0 %	35 970
Vesihuollon liittymismaksut	21 943	18 200	3 743	120,6 %	19 521
Jätteen kuljetusmaksut	0	0	0	-	0
Jätteen käsittelymaksut	-1	0	-1	-	0
Muut Myyntituotot	11 524	10 373	1 151	111,1 %	10 417
Kuntaosuudet	0	0	0	-	0
Maksutuotot	0	0	0	-	0
Tuet ja avustukset	393	320	73	122,8 %	251
Muut toimintatuotot	1 938	2 038	-100	95,1 %	2 831
Vuokratuotot	1 100	1 258	-158	87,4 %	1 070
Muut toimintatuotot	838	780	58	107,5 %	1 761
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	2 005	1 950	55	102,8 %	1 893
TOIMINTAKULUT (-)	-97 892	-98 998	1 106	98,9 %	-90 814
Henkilöstökulut	-23 917	-24 423	506	97,9 %	-23 032
Palkat ja palkkiot	-19 544	-20 169	625	96,9 %	-18 819
Henkilösivukulut	-4 372	-4 254	-118	102,8 %	-4 213
Palvelujen ostot	-37 989	-41 296	3 307	92,0 %	-34 663
Jätteen kuljetuspalvelujen ostot	-52	0	-52	-	-18
Muiden palvelujen ostot	-37 937	-41 296	3 359	91,9 %	-34 645
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 144	-23 671	-474	102,0 %	-23 324
Ostot tilikauden aikana	-24 104	-23 671	-433	101,8 %	-23 245
Varastojen muutos	-41	0	-41	-	-80
Pakollisten varausten muutos	-2 327	79	-2 406	-2945,5 %	57
Muut toimintakulut	-9 514	-9 687	173	98,2 %	-9 852
Vuokrat	-6 689	-7 392	704	90,5 %	-6 594
Jätevero	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-2 826	-2 295	-531	123,1 %	-3 258
TOIMINTAKATE	167 152	160 950	6 203	103,9 %	168 526
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-65 274	-65 287	13	100,0 %	-64 856
Korkotuotot	1	0	1	-	14
Muut rahoitustuotot	87	0	87	-	236
Korkokulut	-65 346	-65 287	-59	100,1 %	-65 092
<i>Perustamislainojen korot jäsenkunnille</i>	-62 964	-62 964	0	100,0 %	-62 964
<i>Muut korkokulut</i>	-2 381	-2 323	-58	102,5 %	-2 128
Muut rahoituskulut	-16	0	-16	-	-14
VUOSIKATE	101 879	95 663	6 216	106,5 %	103 671
POISTOT	-82 788	-87 147	4 359	95,0 %	-85 426
TILIKAUDEN TULOS	19 091	8 516	10 575	224,2 %	18 245
Poistoeron muutos	0	0	0	-	0
Vapaaehtoisten varausten muutos	0	0	0	-	0
Tuloverot	-1 353	-848	-505	159,6 %	-1 107
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	17 738	7 668	10 070	231,3 %	17 138

2.2.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
KAUPUNKILÄHTÖISET INVESTOINNIT	33 515	37 700	-4 185	88,9 %	37 095
Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus	33 515	37 700	-4 185	88,9 %	37 095
1 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)	27 148	32 200	-5 052	84,3 %	33 632
2 Laajentuminen haja-asutusalueille	3 328	2 000	1 328	166,4 %	1 464
3 Johtosiirrot	3 038	3 500	-462	86,8 %	1 999
VESIHUOLTOLÄHTÖISET INVESTOINNIT	126 313	151 950	-25 637	83,1 %	90 385
Veden hankinta ja puhdistus	7 828	6 900	928	113,4 %	10 747
4 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit	2 554	2 500	54	102,2 %	749
5 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit	250	200	50	124,9 %	48
6 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	1 851	1 800	51	102,9 %	6 998
<i>Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos</i>	<i>1 038</i>	<i>1 100</i>	<i>-62</i>	<i>94,4 %</i>	<i>3 894</i>
<i>Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos</i>	<i>813</i>	<i>700</i>	<i>113</i>	<i>116,1 %</i>	<i>3 103</i>
<i>Muut uudisinvestoinnit</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-</i>	<i>0</i>
7 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	3 172	2 400	772	132,2 %	2 953
Veden jakelu ja viemärointi	54 053	58 150	-4 097	93,0 %	44 916
8 Vedenjakelun uudisinvestoinnit	15 337	19 000	-3 663	80,7 %	12 837
9 Viemäroinnin uudisinvestoinnit	1 217	8 850	-7 633	13,7 %	1 747
10 Verkostojen saneerausinvestoinnit	28 550	24 000	4 550	119,0 %	23 654
11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit	5 754	3 800	1 954	151,4 %	2 414
12 Viemäroinnin laitteiden saneerausinvestoinnit	3 195	2 500	695	127,8 %	4 264
Jäteveden puhdistus	63 912	84 500	-20 588	75,6 %	32 938
13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	60 997	80 000	-19 003	76,2 %	31 296
<i>Viikinmäen jätevedenpuhdistus</i>	<i>60</i>	<i>2 000</i>	<i>-1 940</i>	<i>3,0 %</i>	<i>408</i>
<i>Blominmäen jätevedenpuhdistus</i>	<i>60 937</i>	<i>78 000</i>	<i>-17 063</i>	<i>78,1 %</i>	<i>30 887</i>
14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	2 915	3 500	-585	83,3 %	1 631
15 Purkutunneleiden uudisinvestoinnit	1	1 000	-999	0,1 %	12
16 Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit	0	0	0	-	0
Muut investoinnit (irtaimisto, kiinteistöt ym.)	519	2 400	-1 881	21,6 %	1 784
Rahoitusosuudet investointeihin	-519	-850	331	61,1 %	-318
VESIHUOLLON INVESTOINNIT YHTEENSÄ	159 308	188 800	-29 492	84,4 %	127 163

2.2.3 Rahoituslaskelma

x 1000 euroa	TP 2018		TP 2017	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	101 879		103 671	
Tulorahoituksen korjaukset	<u>974</u>	102 853	<u>-1 164</u>	102 507
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-159 827		-127 480	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	519		318	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	<u>0</u>	-159 308	<u>0</u>	-127 163
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>-56 455</u>		<u>-24 656</u>
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		55 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 714		-6 333	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>46 738</u>	40 024	<u>0</u>	48 667
Oman pääoman muutokset		0		0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	199		-352	
Saamisten muutos	-127		-969	
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	<u>12 014</u>	12 087	<u>777</u>	-544
Rahoituksen rahavirta		<u>52 111</u>		<u>48 123</u>
Kassavarojen muutos		-4 344		23 467
		0		
Kassavarojen muutos				
Kassavarat 31.12.		-12 654		-8 310
Kassavarat 1.1.		<u>-8 310</u>		<u>-31 777</u>
		-4 344		23 467
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
		TP 2018		TP 2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, 1000 eur		-183 552		-162 397
Investointien tulorahoitus %		64,0 %		81,5 %
Lainanhoitokate		2,3		2,4
Kassan riittävyys, pv		-14,1		-10,5

2.2.4 Tase

VASTAAVAA	TP 2018	TP 2017	VASTATTAVAA	TP 2018	TP 2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 072 836	1 995 935	OMA PÄÄOMA	556 974	539 236
Aineettomat hyödykkeet	1 600	1 880	Peruspääoma	480 000	480 000
Aineettomat oikeudet	1 254	1 854	Muu oma pääoma	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	346	26	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	59 236	42 098
Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden ali-/ylijäämä	17 738	17 138
Aineelliset hyödykkeet	1 889 838	1 812 658	POISTOERO JA VARAUKSET	0	0
Maa- ja vesialueet	0	0	Poistoero	0	0
Rakennukset	115 558	112 413	Investointivaraukset	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 498 860	1 549 835	PAKOLLISET VARAUKSET	7 019	4 692
Koneet ja kalusto	3 773	4 093	Pakolliset varaukset	7 019	4 692
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	VIERAS PÄÄOMA	1 514 207	1 461 788
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	271 647	146 317	Pitkäaikainen vieras pääoma	1 405 052	1 425 766
Sijoitukset	181 398	181 398	Lyhytaikainen vieraspääoma	109 155	36 021
Osakkeet ja osuudet	181 383	181 383			
Muut saamiset	15	15			
Muut lainasaamiset	0	0			
Muut saamiset	15	15			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 363	9 780			
Vaihto-omaisuus	1 563	1 762			
Saamiset	16 454	16 327			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	16 454	16 327			
Rahoitusarvopaperit	0	0			
Rahat ja pankkisaamiset	-12 654	-8 310			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 078 199	2 005 715	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 078 199	2 005 715
Taseen tunnusluvut	TP 2018	TP 2017			
Omavaraisuusaste, %	26,8 %	26,9 %			
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	575,7 %	567,8 %			
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa	76 973,50	59 235,85			
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa /asukas	0,1	0,1			
Lainakanta 31.12. euroa	1 385 043	1 344 638			
Lainat, euroa/asukas	1,2	1,2			
Lainasaamiset	0	0			
Pääkaupunkiseudun asukasmäärä	1 171 744	1 157 657			

2.2.5 Vesihuoltolain edellyttämät lisätiedot hulevesiviemäroinnin tilinpäätöksestä

Vesihuoltolaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki muuttuivat syksyllä 2014, jolloin huleveden viemärointi erotettiin vesihuollosta. Lain (VHL 20.1 §) mukaan vesihuollon tulee 1.1.2015 alkaen eriyttää tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma huleveden viemäroinnin osalta. Kirjanpidon eriyttäminen voidaan tehdä laskennallisesti.

Tuloslaskelma

HSY laskuttaa asiakkailtaan huleveden viemäröinnistä perusmaksua ja liittymismaksua. Erillistä käyttömaksua ei tällä hetkellä ole peritty. Laskennalliset toimintakulut syntyvät hulevesiverkon kunnostamisesta ja huollosta sekä investointien koordinoituvuudesta. Lisäksi hulevesille on kohdistettu osuus hallinnon yleiskulusta. Rahoituskuluihin kohdistetaan hulevesiverkkoa koskeva osuus jäsenkuntalainoista sekä muista ulkopuolisista lainoista. Poistot määräytyvät hulevesiverkon vuosi-investointien ja käyttöomaisuuden tasearvon mukaan. HSY:n vesi-huollon hinnasto tulee muuttumaan, jonka yhtenä tavoitteena on maksujen kustannusvastaavuuden parantaminen (huleveden osalta hulevesimaksujen alikatteisuuden korjaaminen pidemmällä aikavälillä).

x 1000 eur	TP 2018	TP 2017
TOIMINTATUOTOT	10 770	10 299
TOIMINTAKULUT	-5 594	-5 388
TOIMINTAKATE	5 176	4 911
Rahoituskulut	-9 474	-10 260
VUOSIKATE	-4 298	-5 349
Poistot	-12 952	-12 890
TILIKAUDEN TULOS	-17 249	-18 239

Tase

Taseen vastaavat muodostuvat hulevesiviemäriverkosta sekä sekavesiviemärinverkon laskennallisesta hulevesiosuudesta. Sekavesiviemäriverkon virtaamasta on noin 40 % hulevettä.

x 1000 eur	TP 2018	TP 2017	x 1000 eur	TP 2018	TP 2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	304 181	313 880	OMA PÄÄOMA	-1 513	17 994
Sadevesiviemäriverkko	295 887	305 190	Peruspääoma	73 397	75 661
Sekavesiviemäriverkko	8 294	8 690	Tilikausien yli/alijäämä	-74 912	-57 667
VAIHTUVAT VASTAAVAT	0	0	VIERAS PÄÄOMA	305 694	295 886
VASTAAVAA	304 181	313 880	VASTATTAVAA	304 181	313 880

Rahoituslaskelma

x 1000 eur	TP 2018	TP 2017
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Tulorahoitus (vuosikate)	-4 298	-5 349
Investoinnit	-3 253	-5 484
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 551	-10 833
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	7 551	10 833
Rahoituksen rahavirta	7 551	10 833
Kassavarojen muutos	0	0

2.3 Jätehuollon toteutumisvertailut ja erillislaskelmat

2.3.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	103 228	96 368	6 860	107,1 %	108 361
Myyntituotot	100 342	93 771	6 571	107,0 %	105 894
Jätteen kuljetusmaksut	77 303	76 864	439	100,6 %	82 798
Jätteen käsittelymaksut	16 188	11 823	4 365	136,9 %	14 332
Muut Myyntituotot	6 851	5 084	1 767	134,8 %	8 765
Kuntaosuudet	0	0	0	-	0
Maksutuotot	299	317	-18	94,4 %	285
Tuet ja avustukset	825	734	91	112,4 %	729
Muut toimintatuotot	1 761	1 546	215	113,9 %	1 453
Vuokratuotot	884	981	-97	90,1 %	759
Muut toimintatuotot	877	565	312	155,3 %	694
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	-	0
TOIMINTAKULUT (-)	-73 175	-76 401	3 227	95,8 %	-81 677
Henkilöstökulut	-7 126	-6 888	-238	103,5 %	-6 915
Palkat ja palkkiot	-5 700	-5 527	-173	103,1 %	-5 524
Henkilösivukulut	-1 426	-1 361	-65	104,8 %	-1 392
Palvelujen ostot	-61 348	-64 379	3 031	95,3 %	-70 051
Jätteen kuljetuspalvelujen ostot	-29 162	-29 690	528	98,2 %	-35 317
Muiden palvelujen ostot	-32 187	-34 689	2 502	92,8 %	-34 734
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 672	-3 309	637	80,7 %	-2 940
Ostot tilikauden aikana	-2 672	-3 309	637	80,7 %	-2 940
Varastojen muutos	0	0	0	-	0
Pakollisten varausten muutos	-80	-80	0	100,0 %	-80
Muut toimintakulut	-1 949	-1 745	-203	111,7 %	-1 691
Vuokrat	-923	-1 188	265	77,7 %	-839
Jätevero	-193	-115	-78	167,9 %	-165
Muut toimintakulut	-832	-442	-390	188,2 %	-686
TOIMINTAKATE	30 053	19 967	10 086	150,5 %	26 684
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-1 269	-2 539	1 270	50,0 %	-2 038
Korkotuotot	0	0	0	-	0
Muut rahoitustuotot	1 343	1 000	343	134,3 %	1 374
Korkokulut	-2 534	-3 539	1 005	71,6 %	-3 340
<i>Muut korkokulut</i>	-2 534	-3 539	1 005	71,6 %	-3 340
Muut rahoituskulut	-78	0	-78	-	-73
VUOSIKATE	28 784	17 428	11 356	165,2 %	24 646
POISTOT	-14 378	-14 414	36	99,7 %	-14 700
TILIKAUDEN TULOS	14 406	3 014	11 392	478,0 %	9 946
Poistoeron muutos	592	592	0	100,0 %	592
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	14 998	3 606	11 392	416,0 %	10 538

2.3.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
ALUEPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT	5 004	3 575	1 429	140,0 %	5 561
1 Sorttiasemien rakentaminen (uudet)	271	100	171	271,4 %	4 023
2 Aluepalvelujen korjaus- ja täydennystyöt	4 430	2 550	1 880	173,7 %	1 224
3 Aluepalvelujen kalustohankinnat ja aluekeräysverkosto	303	925	-622	32,7 %	315
KÄSITTELYPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT	8 728	8 460	268	103,2 %	3 896
Ympäristövaikutusten hallinta	2 594	2 580	14	100,6 %	1 232
4 Kaatopaikkakaasun keräys ja hyödyntäminen	470	530	-60		284
5 Vesien keräys ja johtaminen	794	900	-106	88,2 %	748
6 Viimeistelyrakenteet	1 331	1 150	181	115,8 %	201
Alueiden ja toimintojen kehittäminen ja niiden vaatimat investoinnit	6 133	5 880	253	104,3 %	2 664
7 Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen	3 032	3 200	-168	94,7 %	1 237
8 Ämmässuon laajennusalue	1 170	1 050	120	111,4 %	1 281
9 Infran kehittäminen ja sen vaatimat investoinnit	669	1 250	-581	53,6 %	46
10 Käsittelypalvelujen koneet ja laitteet	1 263	380	883	332,4 %	99
11 Energiainvestoinnit	81	250	-169	32,2 %	0
MUUT INVESTOINNIT	1 649	4 127	-2 478	39,9 %	2 800
Kuljetuspalvelulähtöiset investoinnit	897	510	387	175,8 %	448
12 Jätteenkuljetuksen keräyskalusto	897	510	387		448
Muut toimintaa tukevat investoinnit	752	3 617	-2 865	20,8 %	2 352
13 Maahankinnat	0	2 000	-2 000	0,0 %	0
14 Muut investoinnit	671	1 367	-696	49,1 %	2 352
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	-	0
JÄTEHUOLLON INVESTOINNIT YHTEENSÄ	15 381	16 162	-781	95,2 %	12 257

2.3.3 Rahoituslaskelma

x 1000 euroa	TP 2018		TP 2017	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	28 784		24 646	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>80</u>	28 864	<u>80</u>	24 726
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-15 381		-12 257	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	<u>267</u>	-15 113	<u>15</u>	-12 242
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>13 750</u>		<u>12 484</u>
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 657		-9 086	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>0</u>	-7 657	<u>-22 000</u>	-31 086
Oman pääoman muutokset		0		0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos	-960		-531	
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	<u>540</u>	-419	<u>-1 247</u>	-1 778
Rahoituksen rahavirta		<u>-8 077</u>		<u>-32 863</u>
Kassavarojen muutos		5 674		-20 379
Kassavarojen muutos				
Kassavarat 31.12.		-49 707		-55 381
Kassavarat 1.1.		<u>-55 381</u>		<u>-35 002</u>
		5 674		-20 379
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
		TP 2018		TP 2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, 1000 eur		10 555		-3 196
Investointien tulorahoitus %		187,1 %		201,3 %
Lainanhoitokate		3,1		2,3
Kassan riittävyys, pv		-183,6		-190,0

2.3.4 Tase

VASTAAVAA	TP 2018	TP 2017	VASTATTAVAA	TP 2018	TP 2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	211 376	210 641	OMA PÄÄOMA	58 566	43 568
Aineettomat hyödykkeet	107	256	Peruspääoma	25 000	25 000
Aineettomat oikeudet	107	256	Muu oma pääoma	2 570	2 570
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	15 997	5 460
Ennakkomaksut	0	0	Tilikauden ali-/ylijäämä	14 998	10 538
Aineelliset hyödykkeet	210 773	209 890	POISTOERO JA VARAUKSET	3 944	4 536
Maa- ja vesialueet	14 816	14 816	Poistoero	3 944	4 536
Rakennukset	61 865	63 135	Investointivaraukset	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	119 792	120 035	PAKOLLISET VARAUKSET	25 115	25 035
Koneet ja kalusto	1 914	1 735	Pakolliset varaukset	25 115	25 035
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	VIERAS PÄÄOMA	97 582	104 699
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	12 386	10 169	Pitkäaikainen vieras pääoma	79 481	85 710
Sijoitukset	496	496	Lyhytaikainen vieraspääoma	18 101	18 990
Osakkeet ja osuudet	496	496			
Muut saamiset	0	0			
Muut lainasaamiset	0	0			
Muut saamiset	0	0			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	-26 169	-32 803			
Vaihto-omaisuus	0	0			
Saamiset	23 538	22 579			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	23 538	22 579			
Rahoitusarvopaperit	0	0			
Rahat ja pankkisaamiset	-49 707	-55 381			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	185 208	177 838	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	185 208	177 838
Taseen tunnusluvut	TP 2018	TP 2017			
Omavaraisuusaste, %	33,8 %	27,0 %			
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	94,5 %	96,6 %			
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa	30 995,61	15 997,49			
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa /asukas	0,0	0,0			
Lainakanta 31.12. euroa	85 710	93 367			
Lainat, euroa/asukas	0,1	0,1			
Lainasaamiset	0	0			
Pääkaupunkiseudun asukasmäärä	1 171 744	1 157 657			

2.4 Seutu- ja ympäristötiedon toteutumisvertailut

2.4.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	4 662	4 772	-110	97,7 %	4 884
Myyntituotot	852	851	1	100,1 %	995
Kuntaosuudet	3 692	3 692	0	100,0 %	3 692
Tuet ja avustukset	119	229	-110	51,8 %	197
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	-	0
TOIMINTAKULUT (-)	-4 598	-4 787	189	96,0 %	-4 447
Henkilöstökulut	-2 202	-2 314	112	95,2 %	-2 163
Palkat ja palkkiot	-1 754	-1 857	103	94,4 %	-1 725
Henkilösivukulut	-449	-457	9	98,1 %	-439
Palvelujen ostot	-2 048	-2 143	96	95,5 %	-1 987
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-109	-110	1	99,5 %	-139
Pakollisten varausten muutos	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-238	-220	-18	108,3 %	-158
Vuokrat	-228	-207	-21	109,9 %	-145
Muut toimintakulut	-11	-13	2	83,0 %	-13
TOIMINTAKATE	64	-15	80	-424,0 %	437
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	0	0	-	0
VUOSIKATE	64	-15	80	-423,2 %	437
POISTOT	-245	-230	-15	106,6 %	-231
TILIKAUDEN TULOS	-181	-245	64	73,7 %	206
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-181	-245	64	73,7 %	206

2.4.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
Seutu- ja ympäristötiedon investoinnit	151	210	-59	71,8 %	189

2.5 Tukipalvelujen toteutumisvertailut

2.5.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	7 672	7 730	-58	99,3 %	6 885
Myyntituotot	7 529	7 730	-201	97,4 %	6 691
Muut toimintatuotot	143	0	143	-	193
Vuokratuotot	1	0	1	-	18
Muut toimintatuotot	142	0	142	-	175
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	-	0
TOIMINTAKULUT (-)	-7 293	-7 310	17	99,8 %	-6 378
Henkilöstökulut	-3 178	-3 086	-92	103,0 %	-3 143
Palkat ja palkkiot	-2 596	-2 541	-55	102,2 %	-2 563
Henkilösivukulut	-581	-544	-37	106,8 %	-579
Palvelujen ostot	-3 151	-3 007	-145	104,8 %	-2 656
Jätteen kuljetuspalvelujen ostot	0	0	0	-	0
Muiden palvelujen ostot	-3 151	-3 007	-145	104,8 %	-2 656
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-180	-234	54	77,1 %	-166
Ostot tilikauden aikana	-181	-234	53	77,3 %	-166
Varastojen muutos	0	0	0	-	0
Pakollisten varausten muutos	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-783	-984	201	79,6 %	-412
Vuokrat	-772	-943	171	81,8 %	-392
Jätevero	0	0	0	-	0
Muut toimintakulut	-12	-41	29	28,2 %	-20
TOIMINTAKATE	379	419	-41	90,3 %	507
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-3	0	-3	-	-2
Muut rahoituskulut	-3	0	-3	-	-2
VUOSIKATE	376	419	-44	89,6 %	505
POISTOT	-712	-1 048	337	67,9 %	-505
TILIKAUDEN TULOS	-336	-629	293	53,4 %	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-336	-629	293	53,4 %	0

2.5.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
Tukipalvelujen investoinnit	589	794	-205	74,1 %	1 856

2.6 Asiakaspalvelun toteutumisvertailut

2.6.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	2 771	2 633	138	105,2 %	2 637
Myyntituotot	2 771	2 633	138	105,2 %	2 637
TOIMINTAKULUT (-)	-2 645	-2 650	4	99,8 %	-2 481
Henkilöstökulut	-1 863	-1 823	-41	102,2 %	-1 685
Palkat ja palkkiot	-1 525	-1 501	-24	101,6 %	-1 377
Henkilösivukulut	-338	-321	-17	105,3 %	-307
Palvelujen ostot	-565	-649	84	87,1 %	-602
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19	-12	-7	156,2 %	-24
Muut toimintakulut	-198	-166	-32	119,3 %	-170
Vuokrat	-195	-161	-34	121,2 %	-168
Muut toimintakulut	-3	-5	2	61,4 %	-2
TOIMINTAKATE	126	-17	142	-757,7 %	156
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-1	0	-1	-	0
Muut rahoituskulut	-1	0	-1	-	0
VUOSIKATE	125	-17	142	-754,1 %	156
POISTOT	-121	-131	10	92,4 %	-156
TILIKAUDEN TULOS	4	-148	152	-2,7 %	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	4	-148	152	-2,7 %	0

2.6.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
Asiakaspalvelun investoinnit	99	200	-101	49,7 %	74

2.7 Johdon, ohjauksen ja kehittämisen yksiköiden toteutumisvertailut

2.7.1 Tuloslaskelman toteutuminen

x 1 000 eur	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	Tot-% TP/TA	TP 2017
TOIMINTATUOTOT (+)	9 100	8 980	121	101,3 %	8 148
Myyntituotot	8 703	8 462	242	102,9 %	7 670
Kuntaosuudet	408	408	0	100,0 %	408
Tuet ja avustukset	-12	110	-122	-10,9 %	1
Muut toimintatuotot	1	0	1	-	68
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0	0	0	-	0
TOIMINTAKULUT (-)	-8 455	-8 478	22	99,7 %	-7 600
Henkilöstökulut	-5 030	-4 745	-285	106,0 %	-4 541
Palkat ja palkkiot	-4 046	-3 807	-239	106,3 %	-3 681
Henkilösivukulut	-984	-938	-46	104,9 %	-860
Palvelujen ostot	-2 875	-3 188	313	90,2 %	-2 712
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-102	-106	3	96,7 %	-45
Muut toimintakulut	-448	-438	-10	102,2 %	-303
Vuokrat	-419	-410	-10	102,4 %	-281
Muut toimintakulut	-29	-29	0	99,9 %	-21
TOIMINTAKATE	645	502	143	128,5 %	548
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-20	0	-20	-	-17
Muut rahoitustuotot	7	0	7	-	7
Korkokulut	-21	0	-21	-	-21
Muut rahoituskulut	-5	0	-5	-	-3
VUOSIKATE	625	502	123	124,6 %	531
POISTOT	-702	-502	-200	139,9 %	-518
TILIKAUDEN TULOS	-77	0	-77	-71405,7 %	13
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-77	0	-77	-71405,7 %	13

2.7.2 Investointien toteutuminen

x 1 000 euroa	TP 2018	TA 2018	Ero TP-TA	TP/TA %	TP 2017
Johdon, ohjauksen ja kehittämisen investoinnit	1 518	2 114	-596	71,8 %	1 265

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Kuntayhtymän tilinpäätöslaskelmat

3.1.1 Tuloslaskelma

Euroa	1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	359 185 430,44		358 375 638,89	
Kuntaosuudet	4 099 999,56		4 099 999,29	
Maksutuotot	299 345,44		284 639,08	
Tuet ja avustukset	1 324 698,31		1 178 069,91	
Muut toimintatuotot	<u>3 826 200,19</u>	368 735 673,94	<u>4 529 230,91</u>	368 467 578,08
Valmistus omaan käyttöön		2 004 798,36		1 892 605,09
Toimintakulut				
Palkat ja palkkiot	-35 165 437,26		-33 688 659,83	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-6 659 028,18		-6 276 418,40	
Muut henkilösivukulut	-1 491 525,07		-1 513 396,19	
Palvelujen ostot	-86 285 328,47		-92 820 299,03	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 199 226,86		-26 610 013,80	
Muut toimintakulut	<u>-15 520 557,21</u>	-172 321 103,05	<u>-12 592 156,22</u>	-173 500 943,47
TOIMINTAKATE		198 419 369,25		196 859 239,70
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 464,10		14 373,84	
Muut rahoitustuotot	1 436 100,15		1 617 738,79	
Korkokulut	-67 900 583,24		-68 452 792,63	
Muut rahoituskulut	<u>-103 347,09</u>	-66 566 366,08	<u>-92 345,97</u>	-66 913 025,97
VUOSIKATE		131 853 003,17		129 946 213,73
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-98 945 775,47		-101 536 669,29
Satunnaiset erät		0,00		0,00
TILIKAUDEN TULOS		<u>32 907 227,70</u>		<u>28 409 544,44</u>
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		591 930,00		591 930,00
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		0,00
Tuloverot		-1 353 061,93		-1 107 253,81
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		<u>32 146 095,77</u>		<u>27 894 220,63</u>
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot, %:a toimintakuluista		211,5 %		210,1 %
Vuosikate, %:a poistoista		133,3 %		128,0 %
Vuosikate, euroa/asukas		112,53		112,25
Asukasmäärä		1 171 744		1 157 657

3.1.2 Rahoituslaskelma

Euroa	31.12.2018		31.12.2017	
Toiminnan ja investointien rahavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	131 853 003,17		129 946 213,73	
Satunnaiset erät	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>1 053 902,40</u>	132 906 905,57	<u>-1 083 809,19</u>	128 862 404,54
Investoinnit				
Investointimenot	-177 565 620,66		-143 120 100,96	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	519 456,81		317 501,46	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>267 213,77</u>	-176 778 950,08	<u>15 000,44</u>	-142 787 599,06
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>-43 872 044,51</u>		<u>-13 925 194,52</u>
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		55 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 990 474,75		-15 419 046,28	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>50 000 000,00</u>	36 009 525,25	<u>-22 000 000,00</u>	17 580 953,72
Oman pääoman muutokset		0,00		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	198 860,68		-351 193,08	
Saamisten muutos	-1 504 404,35		-1 746 850,95	
Korottomien velkojen muutos	8 896 531,74		2 551 559,34	
Maksuvalmiuden korjauserät	<u>0,00</u>	7 590 988,07	<u>0,00</u>	453 515,31
Rahoituksen rahavirta		<u>43 600 513,32</u>		<u>18 034 469,03</u>
Kassavarojen muutos		-271 531,19		4 109 274,51
Kassavarojen muutos				
Kassavarat 31.12.		6 449 959,92		6 721 491,11
Kassavarat 1.1.		<u>6 721 491,11</u>		<u>2 612 216,60</u>
		-271 531,19		4 109 274,51
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, €		-95 424 558,42		-90 116 365,30
Investointien tulorahoitus %		74,5 %		91,0 %
Lainanhoitokate		2,44		2,37
Kassan riittävyys, päiviä		5,5		6,2

3.1.3 Tase

VASTAAVAA

Euroa	31.12.2018		31.12.2017	
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	2 979 237,93		3 917 207,81	
Muut pitkävaikutteiset menot	1 151 666,98		985 874,58	
Ennakkomaksut	0,00	4 130 904,91	0,00	4 903 082,39
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	14 816 458,66		14 816 458,66	
Rakennukset	178 169 108,68		176 938 978,69	
	1 619 139		1 669 938	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	006,68		197,68	
Kuljetusvälineet	2 754 042,56		3 198 161,95	
Muut koneet ja kalusto	4 730 624,78		3 173 739,11	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	283 788 848,16	2 103 398 089,52	156 727 201,34	2 024 792 737,43
Sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet		185 926 973,08		185 926 973,08
Muut saamiset		14 989,27		14 989,27
Pysyvät vastaavat yhteensä		2 293 470 956,78		2 215 637 782,17
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet		1 562 942,03		1 761 802,71
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	37 570 556,54		37 538 502,17	
Lainasaamiset	45 603,23		77 278,17	
Muut saamiset	39 440,61		66 154,83	
Siirtosaamiset	2 936 748,14	40 592 348,52	1 406 009,00	39 087 944,17
Rahoitusarvopaperit		0,00		0,00
Rahat ja pankkisaamiset		6 449 959,92		6 721 491,11
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		48 605 250,47		47 571 237,99
VASTAAVAA YHTEENSÄ		2 342 076 207,25		2 263 209 020,16

3.2 Konsernin tilinpäätöslaskelmat

3.2.1 Konsernituloslaskelma

Euroa	1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017	
Toimintatuotot		377 334 201,33		375 014 347,46
Toimintakulut		-174 104 301,16		-173 264 243,76
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta		-117 789,83		64 634,63
Toimintakate		203 112 110,33		201 814 738,33
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 957,21		14 434,72	
Muut rahoitustuotot	240 933,99		414 456,37	
Korkokulut	-68 228 032,54		-68 880 504,65	
Muut rahoituskulut	-103 650,72	-68 088 792,06	-93 563,24	-68 545 176,80
Vuosikate		135 023 318,27		133 269 561,54
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-102 513 483,79		-105 164 020,04	
Omistuksen eliminointierot	0,00		0,00	
Arvonalentumiset	0,00	-102 513 483,79	0,00	-105 164 020,04
Satunnaiset erät		0,00		0,00
Tilikauden tulos		32 509 834,49		28 105 541,50
Tilinpäätössiirrot		0,00		30 445,35
Tilikauden verot		-1 792 723,91		-1 564 640,17
Laskennalliset verot				
Vähemmistöosuudet		-114 105,34		-102 557,64
Tilikauden yli-/alijäämä		30 603 005,24		26 468 789,04
Tuloslaskelman tunnusluvut		1.1. - 31.12.2018		1.1. - 31.12.2017
Toimintatuotot %:a toimintakuluista		216,7 %		216,4 %
Vuosikate %:a poistoista		131,7 %		126,7 %
Vuosikate, euroa/asukas		115,23		115,12
Asukasmäärä		1 171 744		1 157 657

3.2.2 Konsernin rahoituslaskelma

<u>Euroa</u>	<u>1.1. - 31.12.2018</u>		<u>1.1. - 31.12.2017</u>	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	135 023 318,27		133 269 561,54	
Satunnaiset erät	0,00		0,00	
Tilikauden verot	-1 792 723,91		-1 564 640,17	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>2 524 754,16</u>	135 755 348,52	<u>-151 643,95</u>	131 553 277,42
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-178 099 492,82		-142 967 336,25	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	519 456,81		317 501,46	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	267 213,77		142 714,40	
Investointien korjauserät	<u>0,00</u>	-177 312 822,24	<u>0,00</u>	-142 507 120,39
Toiminnan ja investointien rahavirta		-41 557 473,71		-10 953 842,98
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		55 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 653 808,08		-17 082 379,53	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>50 000 000,00</u>	34 346 191,92	<u>-22 000 000,00</u>	15 917 620,47
Oman pääoman muutokset		-609 250,64		-432 490,92
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	198 860,68		-351 193,08	
Saamisten muutos	-1 063 159,36		-2 259 805,58	
Korottomien velkojen muutos	<u>8 133 785,14</u>	7 269 486,46	<u>3 233 294,89</u>	622 296,23
Rahoituksen rahavirta		41 006 427,74		16 107 425,78
Rahavarojen muutos		-551 045,97		5 177 027,42
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		10 264 690,69		10 815 736,66
Rahavarat 1.1.		<u>10 815 736,66</u>		<u>5 638 709,24</u>
		-551 045,97		5 177 027,42
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä, €*)		-80 657 763,31		-74 613 281,95
Investointien tulorahoitus %		76,0 %		93,5 %
Lainanhoitokate		2,42		2,35
Kassan riittävyys, päiviä		8,6		9,8

3.2.3 Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2018		31.12.2017	
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	2 979 237,93		3 917 207,81	
Muut pitkävaikutteiset menot	1 947 486,73		1 971 742,83	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	4 926 724,66	<u>0,00</u>	5 888 950,64
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	15 020 891,77		15 020 891,77	
Rakennukset	232 601 401,20		233 998 998,94	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 625 909 484,88		1 676 931 602,17	
Koneet ja kalusto	8 747 997,89		7 730 074,49	
Muut aineelliset hyödykkeet	0,00		0,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>283 918 721,70</u>	2 166 198 497,43	<u>156 755 365,63</u>	2 090 436 933,00
Sijoitukset				
Osakkuusyhteisöosuudet	3 449 940,06		3 503 709,28	
Muut osakkeet ja osuudet	84,09		84,09	
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00		0,00	
Muut lainasaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	<u>14 989,27</u>	3 465 013,42	<u>14 989,27</u>	3 518 782,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet		1 562 942,03		1 761 802,71
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	37 881 943,45		38 084 820,94	
Lainasaamiset	45 603,23		77 278,17	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	107 883,05		115 869,89	
Siirtosaamiset	<u>3 201 093,90</u>	41 236 523,63	<u>1 895 395,27</u>	40 173 364,27
Rahoitusarvopaperit				
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		0,00		224 328,01
Rahat ja pankkisaamiset		10 264 690,69		10 591 408,65
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>2 227 654 391,86</u>		<u>2 152 595 569,92</u>

VASTATTAVAA	31.12.2018		31.12.2017	
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	505 000 000,00		505 000 000,00	
Arvonkorotusrahasto	0,00		0,00	
Muut omat rahastot	2 570 498,00		2 570 498,00	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	11 292 804,07		-14 990 754,94	
Tilikauden yli-/alijäämä	<u>30 603 005,24</u>	549 466 307,30	<u>26 468 789,04</u>	519 048 532,10
VÄHEMMISTÖSUUDET		9 581 916,26		9 827 810,92
PAKOLLISET VARAUKSET				
Muut pakolliset varaukset		32 134 059,26		29 727 094,93
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Joukkovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	230 442 092,65		245 048 281,70	
Lainat julkisyhteisöiltä	1 174 002 148,98		1 188 002 148,98	
Lainat muilta luotonantajilta	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Liittymismaksut ja muut velat	87 465 939,21		87 461 847,21	
Siirtovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	<u>0,00</u>	1 491 910 180,84	<u>0,00</u>	1 520 512 277,89
Lyhytaikainen				
Joukkovelkakirjalainat	50 000 000,00		0,00	
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	14 606 189,05		15 653 808,08	
Lainat julkisyhteisöiltä	14 000 000,00		0,00	
Lainat muilta luotonantajilta	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		10 673,06	
Ostovelat	41 708 829,98		34 641 429,50	
Liittymismaksut ja muut velat	9 144 581,06		8 053 437,88	
Siirtovelat	15 102 328,10		15 120 505,56	
Laskennalliset verovelat	<u>0,00</u>	144 561 928,20	<u>0,00</u>	73 479 854,09
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>2 227 654 391,86</u>		<u>2 152 595 569,92</u>

Taseen tunnusluvut	31.12.2018	31.12.2017
Omavaraisuusaste, %	25,1 %	24,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	433,7 %	425,0 %
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa	41 895 809,30	11 478 034,10
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	35,76	9,91
Lainakanta 31.12. euroa	1 483 050 430,68	1 448 704 238,76
Lainat euroa/asukas	1 265,68	1 251,41
Lainasaamiset, euroa	0,00	0,00
Pääkaupunkiseudun asukasmäärä 31.12.	1 171 744	1 157 657

4 Liitetiedot

4.1 Kuntayhtymän ja konsernin liitetiedot

4.1.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Hyödykkeiden arvoon ei ole sisällytetty kiinteitä menoja.

Poistonalaisten hyödykkeiden määrittämiseen on käytetty HSY:n yhtymäkokouksen 28.5.2010 hyväksymää poistosuunnitelmaa, jonka mukaiset laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa luvussa 4.1.2.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty hankintameno.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen liukuvan keskihinnan periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman jälleenhankintameno tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Rahoitusomaisuuden arvostamisessa saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia ja valuutanvaihtosopimuksia. Kaikki johdannaissopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Valuutanvaihtosopimuksilla on vaihdettu valuuttamääräinen laina euromääräiseksi. Koronvaihtosopimuksista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu korkokuluiksi / -tuotoiksi.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätökseen on sisällytetty HSY:n tytäryhtiöt Pääkaupunkiseudun Vesi Oy, Uudenmaan Voima Oy ja HSY Holding Oy, kuntayhtymänä ja Keski-Uudenmaan Vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä sekä osakkuusyhtiöt Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5 ja Oy Asemapäällikönhovi.

Konserniyhteisöjen sisäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kuntayhtymän ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimista koskevan yleisohjeen 2015 mukaisesti sovelletulla hankintamenenomennettelyllä. Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Osakkuusyhteisöt ja liikelaitoskuntayhtymä on yhdistelty konsernitilinpäätöksen pääomaosuusmenetelmällä.

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelmissä.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on käytetty kaikkien tytä- ja osakkuusyhtiöiden sekä KUVES:in osalta tilintarkastamattomia tilinpäätöstietoja, koska aikataulullisista syistä johtuen tilintarkastettuja tietoja ei ollut käytettävissä.

4.1.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain eriteltynä

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vesihuolto	261 839 792,65	255 755 424,84	262 775 096,87	256 785 152,10
Jätehuolto	102 141 182,51	107 576 806,01	107 799 607,32	111 201 243,04
Seutu- ja ympäristötieto	4 108 300,90	4 370 316,35	4 108 300,90	4 370 316,35
Muut	646 397,88	765 030,88	646 397,88	765 030,88
Toimintatuotot yhteensä	368 735 673,94	368 467 578,08	375 329 402,97	373 121 742,37

Konserniyhteisöistä vesihuollon tehtäväalueeseen sisältyvät Pääkaupunkiseudun Vesi Oy ja Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä. Jätehuollon tehtäväalueeseen sisältyy HSY Holding Oy ja Uudenmaan Voima Oy.

Jätehuollon markkinaehtoisen toiminnan tulos

HSY tekee jätelain 44 § mukaisen kirjanpidon erittelyn lakisääteisten ja markkinaehtoisten jätehuoltopalvelujen taloudellisen tuloksen muodostumisesta. Kirjanpidon eriyttäminen on toteutettu sisäisen laskennan avulla. Vuonna 2018 HSY:llä ei ollut markkinaehtoista toimintaa.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistomenetelmällä aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa ja taloudellinen käyttöaika alle 3 vuotta, on kirjattu vuosikuluksi.

HSY:n yhtymäkokouksen 28.5.2010 hyväksymä poistosuunnitelma:

	Kaupungeilta siirtynyt omaisuus	YTV:ltä siirtynyt omaisuus	HSY:n omaisuus 1.1.2010 alkaen
Aineettomat hyödykkeet			
Kehittämismenot	3 v	5 v	5 v
Aineettomat oikeudet	20 v	-	20 v
Muut pitkävaikutteiset menot			
Atk-ohjelmistot	3 v	3 v	3 v
Laajat atk-järjestelmät	3 v	5 v	5 v
Muut pitkävaikutteiset menot	3 v	5 v	5 v
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	ei poistoa	ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 v	30 v	30 v
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 v	20 v	30 v
Talousrakennukset	10 v	15 v	15 v
Asuinrakennukset	20 v	-	30 v
Ilmanlaadun mittausasemat	10 v	10 v	10 v
Tilapäiset rakennukset	3 v	5 v	5 v
Muut rakennukset ja rakennelmat	-	15 v	15 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Sillat, laiturit ja uimalat	20 v	5 v, 20 v	30 v
Muut maa- ja vesirakenteet	20 v	5 v, 10 v	30 v
Kaatopaikat	40 v	40 v (käytön muk.)	40 v
Tekniset tunnelit ja luolat	30 v	-	50 v
Tekoallas ja säännöstelyrakenteet	30 v	-	50 v
Vedenjakeluverkko	30 v	-	40 v
Viemäriverkko	30 v	10 v	40 v
Sadevesiviemäriverkko	30 v	-	40 v
Johtoverkostot ja -laitteet	10 v	-	10 v
Vedenhankintajärjestelmän rakenteet ja laitteet	15 v	-	20 v
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	10 v	5 v, 15 v	15 v
Sähkö-, vesi- yms. Laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 v	7 v	10 v
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	10 v	10 v	15 v
Puhelinvaihteet ja -laitteet	7 v	7 v	7 v
Muut rakennusten koneet ja laitteet	10 v	10 v	10 v
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 v	-	10 v
Koneet ja kalusto			
Muut kuljetusvälineet	5 v	5 v	5 v
Muut liikkuvat työkoneet	7 v	7 v	7 v
Traktorit ja trukkit	7 v	-	7 v
Muut raskaat koneet	10 v	10 v	10 v
Muut kevyet koneet	7 v	5 v	5 v
Vesimittarit	5 v	-	10 v
Ilmanlaadun mittauslaitteet	7 v	7 v	7 v
Laboratoriolaitteet	3 v	-	5 v
Atk-laitteet	3 v	3 v	3 v
Jätteenkeräys- ja kuljetuskalusto	3 v	3 v	3 v
Muut laitteet ja kalusto	3 v	-	3 v
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	käytön muk.	käytön muk.	-
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa	ei poistoa	ei poistoa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	ei poistoa	ei poistoa
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa	ei poistoa	ei poistoa

Pakollisten varausten muutokset

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen jälkihoitovaraus				
Varaus 1.1.	21 705 482,62	21 455 482,30	21 705 482,62	21 455 482,30
Varauksen lisäykset	250 000,00	250 000,32	250 000,00	250 000,32
Varauksen vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Varaus 31.12.	21 955 482,62	21 705 482,62	21 955 482,62	21 705 482,62
Suljettujen Seutulan ja Sotungin kaatopaikkojen jälkihoitovaraus				
Varaus 1.1.	3 329 968,00	3 499 968,00	3 329 968,00	3 499 968,00
Varauksen lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Varauksen vähennykset	-170 000,36	-170 000,00	-170 000,36	-170 000,00
Varaus 31.12.	3 159 967,64	3 329 968,00	3 159 967,64	3 329 968,00
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus yhteensä 31.12.	25 115 450,26	25 035 450,62	25 115 450,26	25 035 450,62
Varaus Kuninkaantammen sakka-altaiden kunnostamiseen				
Varaus 1.1.	2 503 000,00	2 503 000,00	2 503 000,00	2 503 000,00
Varauksen lisäykset	760 000,00	0,00	760 000,00	0,00
Varauksen vähennykset	-2 503 000,00	0,00	-2 503 000,00	0,00
Varaus 31.12.	760 000,00	2 503 000,00	760 000,00	2 503 000,00
Varaus Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen sulkemiseen				
Varaus 1.1.	2 188 644,31	2 245 200,01	2 188 644,31	2 245 200,01
Varauksen lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Varauksen vähennykset	-30 035,31	-56 555,70	-30 035,31	-56 555,70
Varaus 31.12.	2 158 609,00	2 188 644,31	2 158 609,00	2 188 644,31
Varaus Tikkurilan vesitornin purkamiseen				
Varaus 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Varauksen lisäykset	3 500 000,00	0,00	3 500 000,00	0,00
Varauksen vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Varaus 31.12.	3 500 000,00	0,00	3 500 000,00	0,00
Varaus Suomenojan maankaatopaikan sulkemiseen				
Varaus 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Varauksen lisäykset	600 000,00	0,00	600 000,00	0,00
Varauksen vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Varaus 31.12.	600 000,00	0,00	600 000,00	0,00
Vesihuollon ympäristövastuuvaraus yhteensä 31.12.	7 018 609,00	4 691 644,31	7 018 609,00	4 691 644,31

Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

Tilikaudella 1.1. - 31.12.2018 HSY:llä tai sen konsernitilinpäätökseen yhdisteltävillä yhteisöillä ei ollut satunnaisia eriä.

Osinkotuottojen erittely

Muihin rahoitustuottoihin sisältyy alla olevan erittelyn mukaiset tuotot, jotka on saatu osakkuuksista muista yhteisöistä.

euroa (€)	2018	2017
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1 190 749,36	1 197 954,42

4.1.3 Tasetta koskevat liitetiedot

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

euroa (€)	Poistamaton hankintameno 1.1.2018	Lisäykset tilikaudella	Rahoitus-osuudet tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Siirrot erien välillä	Poistot tilikaudella	Poistamaton hankintameno 31.12.2018
Aineettomat hyödykkeet	4 903 082,39	895 356,52	0,00	0,00	521 428,47	-2 188 962,47	4 130 904,91
Aineettomat oikeudet	3 917 207,81	625 876,52	0,00	0,00	376 064,80	-1 939 911,20	2 979 237,93
Muut pitkävaikutteiset menot	985 874,58	269 480,00	0,00	0,00	145 363,67	-249 051,27	1 151 666,98
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	2 024 792 737,43	176 670 264,14	-519 456,81	-267 213,77	-521 428,47	-96 756 813,00	2 103 398 089,52
Maa- ja vesialueet	14 816 458,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 816 458,66
Rakennukset	176 938 978,69	12 745 626,01	-12 467,56	0,00	-202 164,04	-11 300 864,42	178 169 108,68
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 669 938 197,68	30 110 342,58	-427 653,22	-267 213,77	2 250 548,82	-82 465 215,41	1 619 139 006,68
Koneet ja kalusto	6 371 901,06	2 694 980,02	0,00	0,00	1 408 519,43	-2 990 733,17	7 484 667,34
Keskeneräiset hankinnat	156 727 201,34	131 119 315,53	-79 336,03	0,00	-3 978 332,68		283 788 848,16
Yhteensä	2 029 695 819,82	177 565 620,66	-519 456,81	-267 213,77	0,00	-98 945 775,47	2 107 528 994,43

Pysyvien vastaavien sijoitukset

euroa (€)	Hankintameno 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Hankintameno 31.12.2018	Arvon muutokset	Kirjanpitoarvo 31.12.2018
Osakkeet ja osuudet						
Osakkeet, konserniyhtiöt	163 314 998,95	0,00	0,00	163 314 998,95	0,00	163 314 998,95
Osakkeet, omistusyht.yhteisöt	4 061 185,04	0,00	0,00	4 061 185,04	0,00	4 061 185,04
Kuntayhtymäosuudet	18 550 705,00	0,00	0,00	18 550 705,00	0,00	18 550 705,00
Muut osakkeet ja osuudet	84,09	0,00	0,00	84,09	0,00	84,09
Yhteensä	185 926 973,08	0,00	0,00	185 926 973,08	0,00	185 926 973,08
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset						
Saamiset, muut yhteisöt	14 989,27	0,00	0,00	14 989,27	0,00	14 989,27
Yhteensä	14 989,27	0,00	0,00	14 989,27	0,00	14 989,27

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

euroa (€)	Kotipaikka	HSY:n omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Omasta pääomasta (€)	Vieraasta pääomasta (€)	Tilikauden tuloksesta (€)
Tytäryhteisöt						
HSY Holding Oy (entinen Oy Skogberg Ab)	Helsinki	100,00 %	100,00 %	60 953,00	0,00	-7,15
Pääkaupunkiseudun Vesi Oy	Helsinki	81,16 %	81,16 %	39 112 432,46	7 541 654,75	-1 023 736,71
Uudenmaan Voima Oy	Helsinki	80,00 %	80,00 %	2 010 354,66	633 324,74	1 406 997,97
Kuntayhtymät						
Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä (KUVES)	Kerava	32,25 %	32,25 %	7 704 381,40	386 760,28	-25 875,45
Osakkuusyhteisöt						
Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5 *)	Helsinki	34,87 %	34,87 %	2 624 036,45	259 586,14	3,04
Oy Asemapäällikönhovi 3**)	Helsinki	14,39 %	14,39 %	538 670,66	62 798,56	-54,97
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	25,70 %	25,70 %	287 232,95	412 681,86	117 737,90

*) Yhteisomistus 50 % / 50 % Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän kanssa. Tässä esitetty HSY:n osuus.

***) Ei ole saatu tietoja määräaikaan mennessä

Saamiset tytär- ja osakkuusyhteisöiltä

euroa (€)	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
	2018	2018	2017	2017
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	442 992,06	0,00	303 891,53
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	5 000,00
Siirtosaamiset	0,00	33 875,54	0,00	45 729,24
Yhteensä	0,00	476 867,60	0,00	354 620,77
Saamiset kuntayhtymiltä (joissa HSY jäsenenä)				
Myyntisaamiset	0,00	427 855,80	0,00	79,96
Siirtosaamiset	0,00	581 791,88	0,00	421,65
Yhteensä	0,00	1 009 647,68	0,00	501,61
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	4 151,44
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	4 151,44
Saamiset yhteensä	0,00	1 486 515,28	0,00	359 273,82

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
	Lyhytaikaiset siirtosaamiset			
Siirtyvät korot	18 783,33	19 045,14	18 783,33	19 605,96
Muut saamiset	2 917 964,81	1 386 963,86	3 182 310,57	1 875 789,31
<i>Laskutuksen jaksotukset</i>	2 051 855,12	855 871,51	2 376 469,77	1 338 345,40
<i>Jaksotetut tuet ja avustukset</i>	404 546,19	224 332,34	404 546,19	224 332,34
<i>Investointien jaksotukset</i>	276 300,51	41 327,99	201 605,32	41 192,01
<i>Lounassetelit</i>	177 910,80	231 939,70	177 910,80	231 939,70
<i>Muut jaksotukset</i>	7 352,19	33 492,32	21 778,50	39 979,86
Yhteensä	2 936 748,14	1 406 009,00	3 201 093,90	1 895 395,27

Oman pääoman muutokset

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Peruspääoma 1.1.	505 000 000,00	505 000 000,00	505 000 000,00	505 000 000,00
Peruspääoma 31.12.	505 000 000,00	505 000 000,00	505 000 000,00	505 000 000,00
Muu oma pääoma 1.1.	2 570 498,00	2 570 498,00	2 570 498,00	2 570 498,00
Peruspääoma 31.12.	2 570 498,00	2 570 498,00	2 570 498,00	2 570 498,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	139 394 835,83	111 500 615,20	11 478 034,10	-15 146 530,65
Edellisen tilikauden virheen oikaisu			185 230,03	155 775,71
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	139 394 835,83	111 500 615,20	11 292 804,07	-14 990 754,94
Tilikauden yli-/alijäämä	32 146 095,77	27 894 220,63	30 603 005,23	26 468 789,04
Oma pääoma yhteensä 31.12.	679 111 429,60	646 965 333,83	549 466 307,31	519 048 532,10

HSY:n taseessa vesihuollon peruspääoma 480.000.000,00 euroa jakaantuu jäsenkunnille seuraavasti: Helsinki 58,0 %, Espoo 22,3 %, Vantaa 19,4 % ja Kauniainen 0,3 %. Muu peruspääoma 25.000.000,00 euroa jakaantuu jäsenkuntien virallisen asukasluvun mukaisesti siten, että yhden kunnan osuus ei ole enempää kuin 50 % ja että se on vähintään 1 %. Jäsenkuntien osuus kuntayhtymän varoihin sekä vastuu veloista ja velvoitteista määräytyvät peruspääomien suhteessa.

Kunta	Vesihuollon peruspääoma		Muu peruspääoma		Peruspääoma yhteensä	
	Osuus-%	Euroa	Osuus-%	Euroa	Osuus-%	Euroa
Helsinki	58,00 %	278 400 000,00	50,00 %	12 500 000,00	57,60 %	290 900 000,00
Espoo	22,30 %	107 040 000,00	27,17 %	6 792 122,79	22,54 %	113 832 122,79
Vantaa	19,40 %	93 120 000,00	21,83 %	5 457 877,21	19,52 %	98 577 877,21
Kauniainen	0,30 %	1 440 000,00	1,00 %	250 000,00	0,33 %	1 690 000,00
Yhteensä	100,00 %	480 000 000,00	100,00 %	25 000 000,00	100,00 %	505 000 000,00

Pitkäaikaiset velat

euroa (€)	Pitkäaikaiset velat yhteensä	2018	Pitkäaikaiset velat yhteensä	2017
		1.1.2024 tai sen jälkeen erääntyvät		1.1.2023 tai sen jälkeen erääntyvät
Lainat jäsenkunnilta (perustamislainat)				
Lainat Helsingin kaupungilta	678 624 278,86	646 144 278,86	686 744 278,86	654 264 278,86
Lainat Espoon kaupungilta	258 967 028,85	246 479 028,85	262 089 028,85	249 601 028,85
Lainat Vantaan kaupungilta	232 067 241,27	221 203 241,27	234 783 241,27	223 919 241,27
Lainat Kauniaisten kaupungilta	4 343 600,00	4 175 600,00	4 385 600,00	4 217 600,00
Lainat jäsenkunnilta yhteensä	1 174 002 148,98	1 118 002 148,98	1 188 002 148,98	1 132 002 148,98
Lainat ulkopuolisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Lainat kuntarahoitukselta	47 714 295,00	1 000 000,00	53 142 865,00	6 428 585,00
Lainat muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12 968 750,00	0,00	17 968 750,00	781 250,00
Lainat ulkomaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	162 385 714,30	123 919 790,86	164 900 000,02	129 127 623,92
Lainat ulkopuolisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta yhteensä	223 068 759,30	124 919 790,86	236 011 615,02	136 337 458,92
Liittymismaksut	87 465 939,21	87 465 939,21	87 461 847,21	87 461 847,21
Yhteensä	1 484 536 847,49	1 330 387 879,05	1 511 475 611,21	1 355 801 455,11

Joukkovelkakirjalainat

euroa (€)	2018	2017
Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat		
FIHSYP190128, erääntyy 28.1.2019, korko -0,240	25 000 000,00	0,00
FIHSYP190227, erääntyy 27.2.2019, korko -0,150	25 000 000,00	0,00
Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat yhteensä	50 000 000,00	0,00

Pakolliset varaukset

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Muut pakolliset varaukset				
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus	25 115 450,26	25 035 450,62	25 115 450,26	25 035 450,62
Vesihuollon ympäristövastuuvaraus	7 018 609,00	4 691 644,31	7 018 609,00	4 691 644,31
Muut pakolliset varaukset	32 134 059,26	29 727 094,93	32 134 059,26	29 727 094,93

Velat tytär- ja osakkuusyhteisöiltä

euroa (€)	Pitkäaikainen 2018	Lyhytaikainen 2018	Pitkäaikainen 2017	Lyhytaikainen 2017
Velat tytäryhteisöille				
Siirtovelat	0,00	76 481,36	0,00	11 827,10
Yhteensä	0,00	76 481,36	0,00	11 827,10
Velat kuntayhtymiltä (joissa HSY jäsenenä)				
Siirtovelat	0,00	124 000,00	0,00	100 000,00
Yhteensä	0,00	124 000,00	0,00	100 000,00
Velat osakkuus- sekä muilta omistusyhteis- yhteisöiltä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	57 677,66
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	57 677,66
Velat yhteensä	0,00	200 481,36	0,00	169 504,76

Sekkitililimiitti

euroa (€)	2018	2017
Luottollisen sekkitilin limiitti 31.12.	10 000 000,00	10 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	10 000 000,00	10 000 000,00

Muiden velkojen erittely

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Muut velat				
Liittymismaksut	87 465 939,21	87 465 939,21	87 465 939,21	87 461 847,21
Muut velat	9 033 405,59	7 816 308,02	9 144 581,06	8 053 437,88
Muut velat yhteensä	96 499 344,80	95 282 247,23	96 610 520,27	95 515 285,09

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	9 026 301,97	8 804 023,26	9 033 993,39	8 817 207,96
Korkojaksotukset	400 659,91	731 249,73	465 708,37	850 670,26
Muut menoajämät	4 369 965,80	4 065 036,19	4 709 646,54	4 559 647,54
<i>Ostolaskujen jaksotukset</i>	<i>3 280 162,20</i>	<i>2 181 788,19</i>	<i>3 250 659,35</i>	<i>2 141 234,55</i>
<i>Paalivaraston kulujaksotus</i>	<i>1 036 728,96</i>	<i>1 388 666,49</i>	<i>1 375 201,34</i>	<i>1 779 776,28</i>
<i>Tuloverot</i>	<i>0,00</i>	<i>456 151,60</i>	<i>30 711,21</i>	<i>600 206,80</i>
<i>Matkalaskujen jaksotukset</i>	<i>45 807,14</i>	<i>38 429,91</i>	<i>45 807,14</i>	<i>38 429,91</i>
<i>Muut jaksotukset</i>	<i>7 267,50</i>		<i>7 267,50</i>	<i>0,00</i>
Tuloennakot	892 979,80	892 979,80	892 979,80	892 979,80
Yhteensä	14 689 907,48	14 493 288,98	15 102 328,10	15 120 505,56

4.1.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Kaatopaikan jälkihoitoa koskevat ympäristösuojelulain mukaiset vakuudet

Ympäristösuojelulain 43 a §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien järjestämiseksi.

Vakuuden on oltava riittävä em. toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi.

Vakuudeksi hyväksytään takaus, vakuutus tai pantattu talletus. Vakuuden antajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen ympäristöluvassa 14.12.2012 vakuuksien määrä on yhteensä 13,1 miljoonaa euroa, johon HSY:llä on Nordea Pankki Suomi Oyj:n omavelkaiset pankkitakaukset Etelä-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle.

euroa (€)	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Omavelkaiset pankkitakaukset	13 073 999,20	13 073 999,20

Vuokravastuiden yhteismäärä

euroa (€)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2040 asti	86 618 726,93	90 222 006,38	86 618 726,93	90 222 006,38
- Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	7 380 577,43	7 269 457,81	7 380 577,43	7 269 457,81
Leasingvastuut yhteensä	7 728 602,29	8 251 580,95	7 730 728,23	8 255 318,88
- Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 309 656,12	1 155 004,01	1 311 356,87	1 156 665,31
Yhteensä	94 347 329,22	98 473 587,33	94 349 455,16	98 477 325,26

Vastuu Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän kertyneestä alijäämästä

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 113/10.11.2015 mukaisesti jäsenkunnan tulee kirjata kirjanpitoonsa osuus kuntayhtymän kertyneestä alijäämästä pakollisena varauksena, mikäli kuntayhtymän alijäämää ei todennäköisesti saada lähitulevaisuudessa katetuksi.

Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän taseessa oli 31.12.2014 vuodesta 2000 alkaen kertynyttä alijäämää yhteensä 14 972 540,65 euroa. Liikelaitoskuntayhtymän yhtymäkokouksen 20.1.2016 päätöksen 9 § mukaisesti 31.12.2014 mennessä kertynyt alijäämä katetaan osittain tai kokonaan peruspääomasta vuoden 2017 ja/tai 2018 tilinpäätöksessä. Yhtymäkokouksen 5.4.2017 päätöksen 10 § mukaisesti tilinpäätöksessä 2017 kertyneestä alijäämästä 7 500 000,00 euroa katettiin liikelaitoskuntayhtymän peruspääomasta. Jäljelle jäävän alijäämän loppuosan kattamisesta vuoden 2018 tilinpäätöksessä päätettiin yhtymäkokouksessa 11.4.2018 siten, että jäljellä oleva loppuosa 7 472 540,65 miljoonaa euroa katetaan peruspääomasta vuoden 2018 tilinpäätöksessä. 31.12.2018 mennessä kattamatonta alijäämää on kertynyt yhteensä 1 039 102,05 euroa, josta HSY:n omistusoikeuden 32,25 % mukainen osuus on 335 110,41 euroa. Yhtymäkokouksessa

14.11.2018 hyväksytyin toiminta- ja taloussuunnitelman 2019 – 2023 mukaisesti jäljellä oleva alijäämä katetaan suunnitelmakauden ylijäämäisillä tuloksilla.

HSY:n taseen mukaisen omistusosuuden on arvioitu vastaavan KUVES:in arvoa.

Muut vastuusitoumukset

HSY:n yhtymäkokouksen 13.5.2011 päätöksen mukaisesti HSY:n hallitus myönsi vuonna 2011 yhteensä 1,9 miljoonan euron suuruisen omavelkaisen takauksen Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:lle pitkäaikaisten investointiluottojen ja niihin tehtävien suojausten vakuudeksi. Takaukselle ei vaadittu vastavakuutta, muuta siitä peritään vuotuista takausprovisiota. Lisäksi Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:ltä on vaadittu panttaamattomuussitoumus, jonka mukaan yhtiö ei luovuta tai panttaa omaisuutta ilman takauksen antajan (HSY) suostumusta. Takaukseen liittyvän lainan pääoma 31.12.2018 oli 1,01 miljoonaa euroa.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Kaatopaikkojen jälkihoidon vastuut

euroa (€)	HSY 2018	Konserni 2018
Suljettujen kaatopaikkojen jälkihoidon vastuuvaje	0,00	0,00
Vastuun kokonaismäärä 2018 - 2036	3 159 968,00	3 159 968,00
Varaus 31.12.	3 159 968,00	3 159 968,00
Ämmässuon kaatopaikan jälkihoidon vastuuvaje	1 654 517,38	1 654 517,38
Viimeistely- ja jälkihoitokustannukset 2021 - 2080	23 610 000,00	23 610 000,00
Varaus 31.12.	21 955 482,62	21 955 482,62

Johdannaissopimukset

Järjestelyn tarkoitus (euroa)	HSY 2018	HSY 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Skandinaviska Enskilda Banken AB				
Koronvaihtosopimus 1029580ST/R050				
Koronvaihtosopimus on purettu vastakaupalla; sopimus 20671916SA				
Sopimus eräänny 31.10.2022				
Sopimuksen nimellisarvo	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-931 150	-1 469 166	-931 150	-1 469 166
Koronvaihtosopimus 1198312ST/R055				
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan				
Sopimus eräänny 9.1.2023				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	4 500 000	5 500 000	4 500 000	5 500 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-124 504	-239 390	-124 504	-239 390
Koronvaihtosopimus SDID6120/58768				
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan				

koronvaihtosopimus on suojaava edellyttäen, että Euribor3kk ei ylitä 5,50%

Sopimus erääntyy 29.11.2019

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	32 000 000	32 000 000	32 000 000	32 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-934 858	-2 015 792	-934 858	-2 015 792

Koronvaihtosopimus 35177409ST

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 2.1.2022

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 225 269	-1 550 012	-1 225 269	-1 550 012

Koronvaihtosopimus 281053/40493218ST

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 3.3.2036

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-464 437	-338 340	-464 437	-338 340

Danske Bank Oyj

Koronvaihtosopimus 20671916SA

Koronvaihtosopimuksella on purettu sopimus 1029580ST/R050

Sopimus erääntyy 31.10.2022

Sopimuksen nimellisarvo	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1 355 254	1 861 268	1 355 254	1 861 268

Koronvaihtosopimus 62163/IRS

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 15.1.1021

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo			3 333 333	4 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)			-215 246	-350 973

Nordea Pankki Suomi Oyj

Koronvaihtosopimus 1361515/1851677

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 30.6.2022

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-761 923	-817 946	-761 923	-817 946

Koronvaihtosopimus 1559956/2143219

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 30.12.2024

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 284 003	-1 249 907	-1 284 003	-1 249 907

Koronvaihtosopimus 1595524/2202015

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja

koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus erääntyy 3.3.3036

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-622 810	-484 117	-622 810	-484 117

Koronvaihtosopimus 1487638/2032310

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus eräännytty 30.12.2024

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 384 831	-1 128 549	-1 384 831	-1 128 549

Koronvaihtosopimus 1488390/2033453

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus eräännytty 15.6.2023

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	25 000 000	25 000 000	25 000 000	25 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-677 786	-504 527	-677 786	-504 527

Koronvaihtosopimus 1031291/1301670

Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan

Sopimus eräännytty 7.1.1019

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo			1 013 333	1 140 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)			-15 149	-47 763

Koron- ja valuutanvaihtosopimus 1012761/1275143

Koron- ja valuutanvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi ja SEK-määräinen laina EUR-lainaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus eräännytty 6.7.2036

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo			1 013 333	1 140 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)			-109 946	-86 643

Vastuut mahdollisista vuokra-alueiden maaperän pilaantumisista

HSY:n hallituksen 19.11.2010 tekemän maa-alueiden vuokrausperiaatteita koskevan päätöksen mukaan HSY on vastuussa mahdollisesta vuokra-alueen maaperän pilaantumisesta, joka on tapahtunut sinä aikana, jolloin alue on ollut HSY:n tai sitä edeltäneen organisaation hallinnassa.

HSY on vuokrasopimuksen päätyttyä velvollinen kunnostamaan vuokra-alueen maaperän siten, ettei sen pilaantumisesta myöhemminkään aiheudu lisäkustannuksia alueen rakentamiselle ja poistamaan vuokra-alueilla tai niiden maaperässä mahdollisesti olevat rakennus- tai muut jätteet ja vanhat rakenteet, kuten johdot, putket, pylväät, asfaltointin, perustukset tai muut vastaavat sekä siivoamaan vuokra-alueen.

Pilaantuneiden maiden ja purettavien rakenteiden osalta keskeiset tiedossa olevat alueet ovat Pitkälän sakka-allasalue, Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen alue ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoalue. Vuokrausperiaatteiden mukaan maaperän puhdistamisesta ja rakenteiden purkamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisesta sovitaan erikseen HSY:n ja ko. kaupungin kesken.

Pitkälän sakka-allasalueen rakentaminen puistoalueeksi toteutui vuoden 2016 aikana. Kustannukset sakka-allaiden A ja C osalta, Helsingin kaupunki laskutti vuoden 2018 lopussa ja näitä varten tehty pakollinen varaus purettiin. Sakka-allas B:n työt käynnistyvät aikaisintaan v.2020 ja tätä varten tehtiin tulokseen 0,8 milj.euron pakollinen varaus. Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen toiminta päättyi marraskuussa 2016, mutta

sen purku ja sitä vastaava varaus on tehty vasta pieneltä osin. HSY:n tilinpäätöksessä 31.12.2018 tehtiin Pitkälän sakka-allas B:n lisäksi varaus 3,5 milj.euroa Tikkurilan vesitornin purkua varten, mikä toteutetaan vuosien 2019 ja 2020 aikana.

4.1.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkiota koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

Henkilöstömäärä	Henkilöä 31.12.2018	Htv 2018	Henkilöä 31.12.2017	Htv 2017
Vesihuolto	418	422,9	403	410,4
Jätehuolto	127	127,4	124	127,5
Seutu- ja ympäristötieto	37	35,2	36	34,2
Tukipalvelut	60	61,4	61	60,9
Asiakaspalvelu	42	38,5	38	34,1
Ohjauksen ja kehittämisen yksiköt	79	76,7	82	78,6
Kuntayhtymän johto	1	1,0	1	1,0
HSY yhteensä	764	763,1	745	746,5

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut

euroa (€)	2018	2017
Espoon Vihreät Ry	0,00	178,00
Helsingin Vihreät	4 476,00	2 480,50
Kokoomus Helsinki	7 083,46	5 722,65
Kokoomus Uusimaa	5 312,09	3 525,58
Kokoomus Espoo	0,00	117,00
Perussuomalaiset Helsinki	1 819,75	662,00
Perussuomalaiset Uusimaa	0,00	146,50
SDP Helsinki	2 786,63	3 574,50
SDP Uusimaa	3 774,70	2 738,13
SDP Vantaa	0,00	222,50
Svenska Folkpartiet i Nyland	1 420,50	1 365,00
Vantaan Vihreät	0,00	503,00
Vasemmistoliitto Helsinki	1 259,69	240,63
Vasemmistoliitto Uudenmaanpiiri	2 962,63	2 344,50
Espoon Vasemmisto	58,75	0,00
Vihreät Uusimaa Ry	6 049,58	4 113,76
Yhteensä	37 003,78	27 934,25

Tilintarkastajan palkkiot

euroa (€)	2018	2017
PwC Julkistarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	15 674,00	13 218,00
Tilintarkastajan lausunnot	19 720,88	5 759,12
Muut palkkiot	1 710,00	1 710,00
Yhteensä	37 104,88	20 687,12

Kuntayhtymän ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kuntayhtymän toimitusjohtajan kanssa on laadittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta. Sopimus on hyväksytty yhtymäkokouksessa 30.6.2017.

Konsernin lähipiiri/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

4.2 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{vuosikate} / \text{poistot}$

Vuosikate, euroa/asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä

= Toiminnan ja investointien rahavirtojen yhteen laskettu kertymä viideltä viimeisimmältä vuodelta

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate

= $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{kassavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt yli-/alijäämä, euroa

= $\text{Edellisten tilikausien yli-/alijäämä} + \text{tilikauden yli-/alijäämä}$

Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas

= $(\text{Edellisten tilikausien yli-/alijäämä} + \text{tilikauden yli-/alijäämä}) / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$

Lainat euroa/asukas

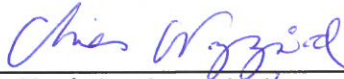
= $\text{Lainakanta } 31.12. / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainasaamiset

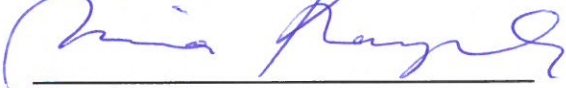
= Pysyvien vastaavien sijoituksiin merkitys joukkovelkakirja- ja muut lainasaamiset

5 Allekirjoitukset ja merkinnät

Helsingissä 15.2.2019

Mia Nygård, puheenjohtaja

Minna Korpela

Kari Kuusisto

Matti Niiranen

Amanda Pasanen

Minna Kuusela

Kati Tyystjärvi

Raimo Inkinen, toimitusjohtaja

Atte Harjanne

Johanna Krabbe

Kirsi Louhelainen

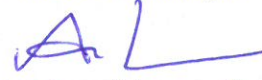
Tarmo Parviainen

Anders Portin

Markku Saarikangas Taisto Miettinen

Antti Vuorela

Tilintarkastusmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 24.2.2019

PwC Julkistarkastus Oy

Outi Koskinen

JHT, KHT

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

PL 100, 00066 HSY, Ilmalantori 1, 00240 Helsinki

Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster

PB 100, 00066 HRM, Ilmalantori 1, 00240 Helsingfors

Tfn 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi

Helsinki Region Environmental Services Authority

P.O. Box 100, FI-00066 HSY, Ilmalantori 1, 00240 Helsinki

Tel. +358 9 15611, Fax +358 9 1561 2011, www.hsy.fi